

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Rigorózní práce

2009

Petr Pacholík

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

Trestný čin podvodu podle § 250, 250a, 250b
trestního zákona

Konzultant rigorózní práce: **Prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.**

Zpracovatel rigorózní práce: **Mgr. Ing. Petr Pacholík, Strmá**

3/591, 162 00 Praha 6 - Střešovice

CHARLES UNIVERSITY IN PRAGUE

LAW FACULTY

DEPARTMENT OF CRIMINAL LAW

The Crime of Fraud under Article 250, 250a,
250b of the Czech Criminal Code

Head of thesis: **Prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.**

Processor thesis: **Mgr. Ing. Petr Pacholík, Strmá**

3/591, 162 00 Prague 6 - Střešovice

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.

---

podpis zpracovatele

Obsah:

OBSAH	4
1 ÚVOD	6
2 PRÁVNÍ ÚPRAVA POSTIHU PODVODNÉHO JEDNÁNÍ V TRESTNÍM ZÁKONĚ ÚČINNÉM DO 30.6.1990 A VLIV NOVEL TRESTNÍHO ZÁKONA PO 1.7.1990	8
3 TRESTNÝ ČIN PODVODU PODLE § 250 TRESTNÍHO ZÁKONA	12
4 TRESTNÝ ČIN POJISTNÉHO PODVODU PODLE § 250A TRESTNÍHO ZÁKONA A TRESTNÝ ČIN ÚVĚROVÉHO PODVODU PODLE § 250B TRESTNÍHO ZÁKONA ...	36
4.1 PROBLEMATIKA § 250A ODS. 1 TRESTNÍHO ZÁKONA	45
4.2 PROBLEMATIKA § 250A ODS. 2 TRESTNÍHO ZÁKONA	53
4.3 TRESTNÝ ČIN ÚVĚROVÉHO PODVODU PODLE § 250B TRESTNÍHO ZÁKONA	58
4.4 PROBLEMATIKA § 250B ODS. 1 TRESTNÍHO ZÁKONA	60
4.5 PROBLEMATIKA § 250B ODS. 2 TRESTNÍHO ZÁKONA	69
5 VZTAH TRESTNÉHO ČINU PODVODU PODLE § 250 TRESTNÍHO ZÁKONA K NĚKTERÝM JINÝM USTANOVENÍM TRESTNÍHO ZÁKONA.....	73
5.1 K TRESTNÉMU ČINU PROVOZOVÁNÍ NEPOCTIVÝCH HER A SÁZEK PODLE § 250C TRESTNÍHO ZÁKONA.....	73
5.2 K TRESTNÉMU ČINU ZPRONEVĚRY PODLE § 248 TRESTNÍHO ZÁKONA	74
5.3 K TRESTNÉMU ČINU LICHVY PODLE § 253 TRESTNÍHO ZÁKONA	76
5.4 K TRESTNÉMU ČINU ZATAJENÍ VĚCI PODLE § 254 TRESTNÍHO ZÁKONA.....	77
5.5 K TRESTNÉMU ČINU POŠKOZOVÁNÍ SPOTŘEBITELE PODLE § 121 TRESTNÍHO ZÁKONA	79
6 ÚPRAVA POSTIHU PODVODNÉHO JEDNÁNÍ V NĚKTERÝCH ZEMÍCH EVROPSKÉ UNIE.....	81
6.1 SLOVENSKO.....	81
6.2 SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO	90
7 ÚPRAVA PODVODNÉHO JEDNÁNÍ V TRESTNÍM ZÁKONÍKU Č. 40/2009 SB. ...	94
7.1 TRESTNÝ ČIN PODVODU PODLE § 209 ZÁKONA Č. 40/2009 SB.....	96
7.2 TRESTNÝ ČIN POJISTNÉHO PODVODU PODLE § 210 ODS. 1 ZÁKONA Č. 40/2009 SB.	99
7.3 TRESTNÝ ČIN POJISTNÉHO PODVODU PODLE § 210 ODS. 2 ZÁKONA Č. 40/2009 SB.	100
7.4 TRESTNÝ ČIN ÚVĚROVÉHO PODVODU PODLE § 211 ODS. 1 TR. ZÁKONA Č. 40/2009 SB.	102
7.5 TRESTNÝ ČIN ÚVĚROVÉHO PODVODU PODLE § 211 ODS. 2 TR. ZÁKONA Č. 40/2009 SB.	104
7.6 TRESTNÝ ČIN DOTAČNÍHO PODVODU PODLE § 212 ODS. 1 TR. ZÁKONA Č. 40/2009 SB.	105
7.7 TRESTNÝ ČIN PROVOZOVÁNÍ NEPOCTIVÝCH HER A SÁZEK PODLE § 213 ZÁKONA Č. 40/2009 SB.	107
8 ZÁVĚR A NÁVRHY DE LEGE FERENDA.....	108

9 PŘEHLED VÝVOJE POČTU STÍHANÝCH, OBŽALOVANÝCH A ODSOUZENÝCH OSOB V LETECH 1993-2008 PRO TRESTNÉ ČINY § 250, § 250A A § 250B.....	113
9.1 PŘEHLED VÝVOJE POČTU OSOB STÍHANÝCH A ODSOUZENÝCH PRO TRESTNÝ ČIN PODVODU PODLE § 250	113
9.2 PŘEHLED VÝVOJE POČTU OSOB STÍHANÝCH A ODSOUZENÝCH PRO TRESTNÝ ČIN POJISTNÉHO PODVODU PODLE § 250A.....	114
9.3 PŘEHLED VÝVOJE POČTU OSOB STÍHANÝCH A ODSOUZENÝCH PRO TRESTNÝ ČIN ÚVĚROVÉHO PODVODU PODLE § 250B	114
RESUMÉ:	116
KLÍČOVÁ SLOVA:	118
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:.....	119

1 Úvod

Rigorózní práce se zabývá postihem podvodného jednání v českém trestním zákoně a to jak stávající úpravou, tak i úpravou účinnou do 30.6.1990, neboť toto datum znamenalo počátek novelizací trestního práva v souvislosti se změnou společensko-ekonomických poměrů v ČR a úpravou v novém tr. zákoně č. 40/2009 Sb., který nabude účinnosti dne 1.1.2010. Základ práce tvoří rozbor zákonných znaků trestných činů podvodu, a to jak obecného trestného činu podvodu podle § 250, tak i podvodu pojistného dle § 250a a úvěrového dle § 250b. Především se však snaží vystihnout problémy, které sebou přinášely nové formy trestné činnosti, jež se objevily se změnou společensko-ekonomických poměrů, a na které soudy ne vždy dokázaly správně reagovat. Existenci určitých interpretačních a aplikačních potíží ostatně dokladuje i značný počet judikátů, kterými se Nejvyšší soud ČR v uplynulých letech snažil reagovat na nejčastěji se objevující nejasnosti a nesprávný postup a práce se snaží zachytit tento vývoj včetně problémů, které soudy musely ve svých rozhodnutích řešit.

Tyto nové formy trestné činnosti vedly posléze k tomu, že majetkové trestné činy byly v průběhu devadesátých let minulého století poměrně často novelizovány tak, aby jejich znění odpovídalo změněným potřebám. Změny se dotkly i úprav podvodného jednání, když novelou provedenou zákonem č. 253/1997 Sb., jež nabyla účinnosti dnem 1.1.1998, byly zařazeny do trestního zákona speciální trestné činy pojistného a úvěrového podvodu podle § 250a a § 250b trestního zákona.

Další změny souvisí s přijetím nového trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., jež však do úpravy majetkových trestných činů včetně podvodných jednání nepřinesl až tak zásadní změny, což zákonodárce odůvodňoval tím, že jejich podstatná část byla poměrně často novelizována a tyto novelizace

prošly i náležitých ověření v praxi a proto bylo možno je v převážné míře zařadit, pokud jde o základní skutkové podstaty, do nového trestního zákoníku. Pokud došlo ke změnám v úpravě speciálních trestných činů podvodu, jedná se zpravidla o upřesnění stávajících skutkových podstat.

Zmíněny jsou i některé problematické úpravy, které nebyly odstraněny ani touto zmíněnou rekodifikací a jež byly předmětem výhrad ze strany odborné právní veřejnosti.

Vedle toho se práce krátce zaměřuje i na úpravu postihu podvodného jednání v jiných zemích Evropské unie, především ve Slovenské republice, která sice po rozdělení bývalé ČSFR převzala původní trestní zákon č. 140/1961 Sb., ale i zde došlo, po dílčích novelách, k jeho rekodifikaci zákonem č. 300/2005 Z.z., s účinností od 1.1. 2006.

Závěr práce tvoří statistické přehledy za roky 1993 – 2008, které dokládají stupňující tendenci v počtu stíhaných, žalovaných a odsouzených osob v ČR pro trestné činy podvodu.

2 Právní úprava postihu podvodného jednání v trestním zákoně účinném do 30.6.1990 a vliv novel trestního zákona po 1.7.1990

Právní úprava trestního postihu podvodného jednání a další majetkové trestné činnosti v bývalé ČSSR byla až do 30.6. 1990 charakterizována zvláštní přísnější ochranou majetku v socialistickém společenském vlastnictví ve srovnání s ostatními druhy vlastnictví. Tato odlišnost byla založena na různém chápání významu vlastnických práv, přičemž společensky nejvýznamnější byl právě tento druh majetku. Podle článku 8 Ústavy z 11.7.1960 měl majetek v socialistickém společenském vlastnictví dvě základní formy:

1. státní vlastnictví (národní majetek)
2. družstevní vlastnictví (majetek lidových družstev).

Za socialistické společenské vlastnictví bylo dále, dle tehdejší platné právní úpravy, považováno i vlastnictví společenských a jiných socialistických organizací.¹

Tento majetek požíval oproti osobnímu a soukromému majetku občanů zvýšenou ochranu, což se projevovalo v druhu a výši sankcí, které byly podstatně přísnější. Rozdělení majetku podle druhu odpovídalo i formální členění zvláštní části trestního zákona. Zatímco trestné činy proti majetku, včetně trestného činu podvodu podle § 250 trestního zákona, byly zařazeny v hlavě deváté, trestné činy proti majetku v socialistickém vlastnictví byly zařazeny do hlavy druhé, oddílu třetího, ustanovení § 132 až § 139 trestního zákona.

Tak v případě trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1 trestního zákona bylo jako sankci možné uložit trest odnětí svobody v trvání šesti měsíců až tří let, zatímco obdobné ustanovení týkající se podvodu ke škodě

---

¹ Srov. § 8 odst. 2 zákona č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c) trestního zákona již uvažovalo s trestem odnětí svobody v rozmezí šesti měsíců až pěti let. Stejně ochrany jako majetek v socialistickém vlastnictví požíval dle tehdejšího ustanovení § 139 trestního zákona, i majetek, který byl dotován ze státních prostředků (např. církevní) a věci, které byly v opatrování socialistické organizace nebo státního orgánu.²

Po listopadu 1989 bylo třeba, aby ustanovení trestního zákona nebránila koncepci budování otevřeného typu ekonomiky, v němž budou mít všechny hospodářské subjekty rovné postavení, bez ohledu na to, na jakém vlastnickém základě budou fungovat. Zvláštní ochrana poskytovaná majetku soc.vlastnictví, ve srovnání s ostatními druhy vlastnictví, již v nových společenských podmínkách ztratila význam a proto byl ihned první velkou novelou trestního zákona č. 175/1990 Sb., účinnou od 1.7.1990, vypuštěn celý třetí oddíl druhé hlavy s tím, že veškerému majetku, bez ohledu na druh vlastnictví, poskytne dostatečnou ochranu ustanovení hlavy deváté. Tato úprava tak předcházela zakotvení rovnosti vlastnického práva, jež sebou přinesl čl.11 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).³

Samotný trestný čin podvodu podle § 250 trestního zákona prošel v souvislosti s novelami v 90tých letech minulého století, některými změnami, které spočívaly jednak ve změnách trestních sazeb a jednak v rozšíření znaků jeho skutkové podstaty. Již výše zmíněná první novela trestního zákona č. 175/1990 Sb. přinesla, oproti předchozí úpravě, nově v odstavci čtvrtém rozšíření okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby způsobením škody velkého rozsahu. Nově byly upraveny i trestní sazby odnětí svobody v závislosti na způsobené škodě a to od jednoho roku až k horní hranici dvanácti let. Již další novela trestního zákona č. 557/1991

---

² Srov. zákon č. 218/1949 Sb., o hospodářském zabezpečení církví a jiných náboženských společností

³ Srov. čl. 11 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Sb., účinná od 1.1.1992, však přinesla další změny, spočívající jednak ve zvýšení trestní sazby trestu odnětí svobody v odst. 1 z původní sazby do jednoho roku na dobu až dvou let a nově vymezila jako další okolnost, podmiňující použití vyšší trestní sazby, pokud je čin spáchán pachatelem jako členem organizované skupiny (odst. 3 písm. a). Novela trestního zákona č. 290/1993 Sb., která nabyla účinnosti dne 1.1.1994, pak přinesla další změnu v kvalifikované skutkové podstatě tohoto trestného činu, když jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby vypustila znak výtěžnosti. Z důvodové zprávy⁴ vyplývá, že tento znak se vypouští u všech majetkových trestných činů, kde je součástí kvalifikovaných skutkových podstat, neboť je odrazem dřívější pracovní povinnosti a přispíval k nejednotnému výkladu. V této souvislosti je třeba poznamenat, že ani jedna z novel trestního zákona neodstranila další problematický znak kvalifikovaných skutkových podstat, a to způsobení jiného zvlášť závažného následku (odst. 3 písm. b), ačkoli je pro svou nekonkrétnost v praxi obtížně použitelný a jeho odstranění, jak bude dále rozvedeno, přinesla až rekonstrukce trestního zákona zákonem č. 40/2009 Sb., jež nabude účinnosti dnem 1.1.2010. Významnou změnu přinesla novela trestního zákona č. 253/1997 Sb., účinná od 1.1.1998, která rozšířila výčet znaků objektivní stránky tohoto trestného činu o případy, kdy pachatel úmyslně zamlčí jinému podstatné okolnosti s vědomím, že tím dosáhne obohacení sebe nebo jiného. Touto novelou však byly do trestního zákona navíc zařazeny další dva speciální trestné činy podvodu, a to trestný čin pojistného podvodu podle § 250a trestního zákona a trestný čin úvěrového podvodu podle § 250b trestního zákona. V důsledku zmíněné novely pak byl trestný čin provozování nepoctivých her a sázek, původně označený jako trestný čin dle § 250a trestního zákona, jež byl do trestního zákona zařazen novelou č. 557/1991 Sb., označen nadále jako trestný čin dle § 250c trestního zákona. Všechny tyto změny vyplývající z výše

---

⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 290/1993 Sb.

uvedených novel, byly výsledkem snahy zákonodárců reagovat na nové formy trestné činnosti, jež se objevily počátkem 90. let minulého století a které ustanovení o obecném trestném činu podvodu podle § 250 trestního zákona již nestačilo postihovat. V této souvislosti je třeba poznamenat, že výše zmíněnou rekodifikací trestního zákona byla základní skutková podstata tohoto trestného činu převzata bez významnější změny, zásadním způsobem byly ale upřesněny okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, shodně, jako u dalších majetkových trestných činů. Stejně tak byly zachovány speciální trestné činy pojistného a úvěrového podvodu, byť jejich skutkové podstaty byly částečně doplněny nebo formulačně přepracovány. Rekodifikace naopak rozšířila počet těchto speciálních trestných činů podvodu tak, že samostatně upravila dotační podvod podle § 212 tr. zákona, který byl dosud součástí úvěrového podvodu stávajícího ustanovení § 250b.

3 Trestný čin podvodu podle § 250 trestního zákona

Objektem trestného činu podvodu podle § 250 je cizí majetek jako celek a to nejen věci, ale i pohledávky a majetková práva. Podvod je trestným činem tehdy, jestliže oklamaná osoba, v důsledku svého omylu nebo zamlčené podstatné skutečnosti, provede majetkovou dispozici, kterou dojde k obohacení pachatele či jiné osoby a na cizím majetku tak vznikne škoda nikoli nepatrná.⁵ Na rozdíl od speciálních trestných činů podvodu je tedy k trestní odpovědnosti třeba vznik škody na majetku a úmysl pachatele musí směřovat k jejímu způsobení. Ve vztahu k pachateli se cizím majetkem rozumí takový majetek, který mu nenáleží zcela nebo výlučně.

Naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu tedy předpokládá existenci příčinné souvislosti mezi omylem určité osoby, resp. její neznalostí všech podstatných skutečností a jí učiněnou majetkovou dispozicí a dále příčinnou souvislosti mezi touto dispozicí na jedné straně a škodou na cizím majetku a obohacením pachatele nebo jiné osoby na straně druhé. Pro posouzení, zda jde o trestný čin podvodu, je přitom zpravidla nerozhodné, jestliže podvedený je schopen zjistit nebo ověřit si sám skutečný stav věci a rozhodných okolností. O podvodné jednání jde tudíž i v případě, jestliže podvedený tuto možnost má, ale je natolik ovlivněn

---

Skutková podstata trestného činu podvodu podle § 250 trestního zákona zní:

(1) Kdo ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu nikoli malou.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,
a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo
b) způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.

(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.

⁵ Srov. § 89 odst. 11 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

působením pachatele a jeho nepravdivých informací nebo zamlčením podstatných informací, že si tyto neověří buď vůbec nebo tak neučiní včas.⁶

Jedním z rozhodujících kritérií pro posouzení, zda došlo k naplnění zákonných znaků trestného činu podvodu, je tedy výše způsobené škody, neboť trestnost tohoto činu se váže na vznik škody na cizím majetku. Škoda zde vyjadřuje následek, jímž se rozumí porušení nebo ohrožení hodnot, které jsou objektem trestného činu, resp. účinek, neboť je újmou majetkové povahy, která vznikne jednáním pachatele poškozenému. Za škodu na cizím majetku je třeba považovat nejen jeho zmenšení, ale i ušlý zisk, jde tedy o újmu majetkové povahy. Škodou tedy může být nejen peněžní částka, ale i jakákoliv věc, která má majetkovou hodnotu.

Pokud jde o vlastní pojem škody, i zde došlo po roce 1990 ke značným změnám a je proto na místě, se touto problematikou blíže zabývat. Do účinnosti novely trestního zákona č. 175/1990 Sb., nevymezoval trestní zákon pojem a rozsah škody jako znak skutkové podstaty nejen trestného činu podvodu, ale i dalších majetkových trestných činů, pevnou částkou (§ 250 odst. 1 trestního zákona dle znění do 1.7.1990: „Kdo ke škodě cizího majetku obohatí sebe nebo jiného...“), stejně tak neobsahoval ani žádné výkladové pravidlo pro způsob výpočtu škody. Vzhledem k neexistenci tržní ekonomiky se vycházelo z celostátně jednotných tzv. maloobchodních cen. Kriterium pro rozlišení, zda došlo k naplnění zákonného znaku trestného činu, však bylo dáno ustanovením § 3 odst. 1 zákona č. 150/1969 Sb., o přečinech, které stanovilo jako limit pro spáchání přečinu proti majetku v socialistickém a osobním vlastnictví způsobení škody na takovém majetku nepřevyšující částku 1.500,- Kčs („Kdo způsobí na cizím majetku škodu nepřevyšující 1.500,- Kčs zejména tím, že...“). Veškerá podvodná jednání, kde výše škody nepřesáhla uvedenou částku, tak byla postihována dle ustanovení § 3 odst. 1 písm. c) cit. zákona o přečinech, a to bez ohledu na charakter majetku. Teprve v případech, kdy byla způsobená

---

⁶ Srov. T 648 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu. Svazek 1.

škoda vyšší, přicházel v úvahu postih v závislosti na formě vlastnictví buď pro trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c) trestního zákona, případně trestný čin podvodu dle § 250 trestního zákona. Novelou č. 175/1990 Sb., však byl zákon č. 150/1969 Sb., o přečinech zrušen, a proto bylo třeba vymezit podmínky trestního postihu v závislosti na výši způsobené škody a pravidla pro posuzování škody způsobené trestným činem přímo v trestním zákoně. V této souvislosti je třeba uvést, že ačkoli právní úprava majetkových trestných činů, platná do přijetí výše zmíněné novely, považovala způsobení škody značné a škody velkého rozsahu za okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, nebyly v trestním zákoně tyto kategorie z hlediska obsahu a rozsahu nijak vymezeny a v soudní praxi se vycházelo z ustálené judikatury, která tak vlastně nahrazovala nedostatečnou právní úpravu. Jedním z prvních judikátů, který byl v tomto směru publikován, byl obsažen ve Sbírce soudních rozhodnutí pod č. 2 z roku 1958, na jehož základě byla za značnou škodu, se zřetelem ke kupní síle peněz, považována škoda ve výši kolem 20.000,- Kčs. Takto vymezená kategorie značné škody se posléze, opět na základě judikatury, ustálila na částce převyšující 20.000 Kčs a přetrvala, bez jakékoli změny, v soudní praxi až do účinnosti novely č. 170/1990 Sb. Obdobným způsobem byla judikaturou definována i škoda velkého rozsahu, za kterou byla považována zprvu škoda dosahující nejméně 100.000,- Kčs, později částka 250.000,- Kčs.⁷ Z uvedeného je zřejmé, že tento neměnný stav, který nepřihlížel k vývoji ekonomiky a kupní síle obyvatel, vedl ve svém důsledku ke zostření trestní represe. Změna společensko-ekonomických poměrů po roce 1989 a s tím spojený rozvoj tržního hospodářství, sebou přinesl postupné odstraňování jednotně stanovených maloobchodních cen, které se začaly řídit vztahem nabídky a poptávky. Současně s tímto vývojem nastal problém, jakými pravidly se při posuzování škody, jejich jednotlivých kategorií a výše řídit, což postupně

---

⁷ Srov. Rt 1/1988 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

vedlo k nejednotné praxi v rámci tehdejší ČSFR. Pro zvýšení právní jistoty občanů se jako nezbytné proto jevílo i přesně stanovit podmínky postihu v závislosti na výši způsobené škody. Zákonodárce na tento problém reagoval v již zmíněné novele trestního zákona č. 175/1990 Sb., tím, že výkladová pravidla ustanovení § 89 doplnil o nový odstavce 14, kde přesně vymezil pojem škody způsobené trestným činem. Základ, od kterého byl výpočet prováděn, vycházel z minimální měsíční mzdy stanovené obecně závazným právním předpisem. Z důvodové zprávy uvedené novely vyplývá, že se předpokládalo pravidelné měnění takto stanovené minimální měsíční mzdy v závislosti na inflaci a dalším vývoji ekonomických podmínek.⁸ Toto výkladové pravidlo zavedlo, vedle stávajících, i nové kategorie škod – škody nikoli nepatrné a škody nikoli malé, současně vymezilo i jejich rozsah a zavedlo i spodní hranici výše škody, která musí být trestným činem způsobena a bez jejíhož dosažení je postih pro dokonání trestný čin podvodu, ale i dalších majetkových trestných činů, vyloučen. Tato hranice byla stanovena obecně jako škoda nikoli nepatrná, kterou se rozuměla částka dosahující nejméně poloviny nejnižší měsíční mzdy stanovené nařízením vlády tehdejší ČSFR č. 258/1990 Sb., ve výši 1.600,- Kčs. Rozsahy dalších škod pak byly stanoveny jako různé násobky této minimální měsíční mzdy. Tak např. škodou nikoli malou se rozuměla částka dosahující nejméně trojnásobku takové mzdy a podobně. Již v roce 1991 se však tato minimální měsíční mzda pro účely trestního řízení změnila, a to na základě nařízení vlády ČSFR č. 464/1991 Sb. na částku 2.000,- Kčs a v této výši zůstala beze změn až do 31.12.2001. Na základě novely trestního zákona č. 290/1993 Sb., účinné od 1.1.1994, proto byla v ustanovení § 89 odstavce 14 trestního zákona nově vymezena hranice škody způsobená trestným činem ve výši odpovídající nejméně této měsíční mzdě. Škoda nikoliv nepatrná tedy musela dosáhnout nejméně částky 2.000,- Kč. Ke změně došlo i ve stanovení rozsahu dalších kategorií škod,

---

⁸ Důvodová zpráva k novele trestního zákona č. 175/1990 Sb.

kde byly změněny násobky této minimální měsíční mzdy, jež byly stanoveny rozdílně, oproti úpravě vyplývající z novely č. 175/1990 Sb. Například škoda nikoli malá musela dosahovat nejméně 6ti násobku této mzdy a podobně. Zákonodárce nepochybně touto změnou reagoval na všeobecný cenový růst v první polovině 90. let. Takto vymezené pojmy jednotlivých kategorií škod zůstaly nezměněny až do 1.1.2002, kdy nabyla účinnosti novela trestního zákona č. 265/2001 Sb. Tato novela odstranila odvozování výše škody v návaznosti na nejnižší měsíční mzdu, neboť neměnný stav, který přetrvával od roku 1993, již neodrážel jak změny cenových hladin, tak i další ekonomické podmínky a vedl opět k faktickému zúžování trestní represe. V této novele zákonodárce přímo vymezil ve výkladovém pravidle v ustanovení § 89, dle nyní platné úpravy v odst. 11, přesné a pevné peněžité částky vyjadřující rozsah škody v jednotlivých kategoriích. Podle této stávající úpravy tak škoda nikoli nepatrná musí dosáhnout částky nejméně 5.000,- Kč, škoda nikoli malá částky nejméně 25.000,- Kč, škoda větší částky nejméně 50.000,- Kč, značná škoda částky nejméně 500.000,- Kč a škoda velkého rozsahu nejméně 5.000.000,- Kč. I nadále zůstalo, že toto výkladové pravidlo platí i pro určení výše prospěchu a hodnoty věci. Tato nová právní úprava tak zakotvila naprosto jasná a přesná pravidla pro stanovení konkrétního rozsahu jednotlivých kategorií škody bez jakékoliv závislosti na mimotrestním předpise a stanovila tím přesně podmínky trestní odpovědnosti. Navíc tím byly odstraněny pochybnosti, zda dosavadní úprava není v rozporu s principem nullum crimen sine lege a čl. 39 Listiny, neboť fakticky o rozsahu trestní odpovědnosti rozhodoval nikoli orgán zákonodárný, ale výkonný, navíc za použití normy nižší právní síly.⁹ Škoda nikoli nepatrná je tedy spodní hranicí výše škody, která musí být trestným činem podvodu podle § 250 způsobena a bez jejíhož dosažení je postih pro

---

⁹ Srov. Jiří Jelínek a kolektiv: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. Linde Praha, a.s. 2008, str. 171.

tento trestný čin vyloučen. Takto stanovené hranice výše škod v podstatě beze změn převzal i nový trestní zákon v ustanovení § 138 odst. 1, aniž by však bylo jakkoli přihlédnuto k tomu, že od roku 2002, kdy se stala pásma jednotlivých kategorií škod součástí trestního zákona, došlo v souvislosti se vstupem ČR do Evropské unie nejen ke zvýšení životní úrovně obyvatelstva, ale i k určitému inflačnímu vývoji cen zboží a služeb. Je proto zřejmě otázkou času, kdy bude třeba přijmout novou úpravu, jež by zohlednila změněné ekonomicko-sociální poměry v ČR, zejména pokud bude v dohledné době přijata společná evropská měna Euro. Nicméně ani tato okolnost by neměla vést k odmítnutí principu pevně stanovených kategorií výše škody, neboť nepochybně přispívá k právní jistotě občanů.

Jak již výše uvedeno, vývoj po roce 1989 spojený s rozvojem tržního hospodářství, který s sebou přinesl postupné odstraňování stanovených jednotných maloobchodních cen, jež se postupně začaly řídit vztahem nabídky a poptávky, nastolil problém jakými pravidly se řídit při stanovení samotné výše škody způsobené trestným činem. Ani již zmíněná novela trestního zákona č. 175/1990 Sb. však tento problém nevyřešila a nejednotnost v rozhodování přetrvávala až do 1.1.1992, kdy nastala účinnost další novely trestního zákona a to zákona č. 557/1991 Sb. Touto novelou byla výkladová pravidla ustanovení § 89 doplněna o nový odstavec 15, který stanovil jasný postup při stanovení výše škody tak, že se vychází z ceny, za kterou se věc, která byla předmětem útoku v době a v místě činu obvykle prodává. Toto základní kritérium tedy vychází z tzv. tržní ceny v místě a v čase. Teprve nelze-li takto výši škody zjistit, přicházejí v úvahu další způsoby uvedené v citovaném výkladovém pravidlu, při kterých se buď vychází z účelně vynaložených nákladů na obstarání stejné nebo obdobné věci nebo uvedení věci v předešlý stav. Posledně uvedená hlediska se však vyskytují v praxi zřídka a přicházejí v úvahu pouze v případech, kdy nelze stanovit výši škody postupem dle hlediska prvého, např. tehdy, pokud se věc, jež byla předmětem útoku, na našem trhu vůbec nevyskytuje.

Takto formulované výkladové pravidlo zůstalo již nadále beze změn, byť se, s ohledem na další novelizace trestního zákona, v současné platné právní úpravě nachází v odstavci 12 ustanovení § 89 trestního zákona a bylo stejně tak, jako kategorie jednotlivých škod, beze změny převzato do nového trestního zákona, kde jej upravuje ustanovení § 137.

I přes poměrně jasně formulovaný postup při stanovení výše škody však v průběhu 90. let minulého století docházelo při jeho aplikaci v soudní praxi k nejasnostem a nesprávným výkladům, nebyl zcela odstraněn nejednotný postup a dá se říci, že některé problémy přetrvávají dosud. Dokládá to ostatně i jedno z mnoha rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR z poslední doby, ve kterém se zabýval otázkou, zda a do jaké míry lze při uzavírání kupní smlouvy akceptovat, že zboží bylo prodáno za vyšší cenu, než jaká odpovídá jeho faktické užitné hodnotě. Nejvyšší soud ČR v tomto rozhodnutí dospěl k závěru, že s ohledem na zákonitosti tržní ekonomiky založené na nabídce a poptávce, nelze takové jednání kriminalizovat, neboť podle § 588 a násl. občanského zákoníku i § 409 a násl. obchodního zákoníku se v kupní smlouvě, nejde-li o tzv. regulovanou cenu¹⁰, stanoví cena zásadně dohodou, čemuž ostatně odpovídá i výkladové pravidlo ustanovení § 89 odst. 12.¹¹

Z velké části výše uvedené problémy pramení z toho, že se od počátku 90. let, s nástupem nových ekonomických vztahů, začaly objevovat nové, do té doby zcela neznámé formy podvodných jednání, se kterými neměly orgány činné v trestním řízení žádné zkušenosti a neexistovala žádná ustálená judikatura, která by tyto věci řešila. Nejčastěji se potíže s určením přesné výše škody vyskytovaly v případech podvodných jednání, majících svůj původ ve smluvních vztazích, kde soudy často, s ohledem na zásadu smluvní volnosti, měly tendenci vycházet při jejím určení z ceny zboží či služeb, jež byly výsledkem smluvního ujednání, aniž by respektovaly ustanovení § 89 odst. 12 tr. zákona. Je však třeba dodat, že i

---

¹⁰ Srov. zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů

¹¹ Srov. ust. § 89 odst. 12 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

Nejvyšší soud v jednom ze svých rozhodnutí připustil, že v některých případech může být i takto smluvená cena vzata jako škoda způsobená trestným činem podvodu, ovšem za předpokladu, pokud zhruba odpovídá cenovým relacím, pravidlům poctivého obchodního styku a kritériím zákona o cenách.¹² V takových případech lze vycházet z toho, že sjednaná cena odpovídá hlediskům ustanovení § 89 odst. 12.¹³ Toto stanovisko Nejvyššího soudu ČR však nikdy nebylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek a nestalo se obecně používaným.

Typickým příkladem, kdy se soudní praxe rozcházela ve způsobu, jak stanovit výši způsobené škody, bylo spáchání trestného činu podvodu podle § 250 uzavřením tzv. leasingové smlouvy, kdy záměrem pachatele bylo neplnit vůbec podmínky této smlouvy. Soudy v některých případech nesprávně vycházely z ceny vozu, jež byla výsledkem uzavřené leasingové smlouvy. Soudní praxi sjednotilo až rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 27 v roce 1996, které stanovilo, že i v těchto případech je škodou cena, za kterou se obvykle prodávají věci jež se staly předmětem podvodného vylákání, nikoli cena kterou by pachatel postupně musel zaplatit, kdyby dodržel podmínky smlouvy. Obdobně Nejvyšší soud rozhodl ve svém rozsudku ze dne 6.5.1999, sp. zn. 5 Tz 33/99. V odůvodnění tohoto rozhodnutí uvedl, že z hlediska stanovení výše škody podle § 89 odst. 12 nelze vycházet z tzv. leasingové ceny, neboť ta v sobě zahrnuje též servis a popřípadě další položky. Pokud jde o častou podmínku uzavření leasingové smlouvy spočívající v zaplacení určité částky při odebrání věci – tzv. akontaci, kterou pachatel již zaplatil, je způsobená škoda o tuto částku nižší.

Z dalších případů nejednotné soudní praxe bylo posouzení, zda součástí ceny věci, určené podle hledisek výkladového pravidla ustanovení § 89 odst. 12 trestního zákona, má být daň z přidané hodnoty. I zde došlo k odstranění nejasností publikováním judikátu pod č. 25 Sbírky soudních

---

¹² Srov. zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů

¹³ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7.4.2005, sp. zn. 5 Tdo 198/2005

rozhodnutí v roce 2004, kdy Nejvyšší soud rozhodl, že odvíjí-li se výše škody od ceny, za kterou se taková věc prodává, pak za situace, jestliže je prodej takové věci zatížen daní z přidané hodnoty a věc se obvykle prodává se zohledněním této daně, výše škody odpovídá ceně, za kterou věc obvykle kupuje konečný spotřebitel, tedy ceně včetně této daně.

V soudní praxi se vyskytly i další rozporná a nejednotná rozhodnutí ohledně výše škody ve věcech, kde byl spáchán trestný čin podvodu vylákáním bankovního úvěru, což byla po roce 1990 jedna z nejčastějších forem této trestné činnosti. Nejednotná praxe přetrvávala v případech, kdy pachatel podvodným způsobem vylákal, zpravidla od finančních ústavů, peněžní prostředky, z nichž vrátil pouze část, což někdy vedlo soudy k tomu, aby o takto uhrazené části snížily celkový rozsah způsobené škody, aniž by vzaly v úvahu, že čin byl dokonán již samotným podvodným vylákáním těchto peněz. Takové nesprávné snížení rozsahu škody se mohlo následně projevit i v použití mírnější právní kvalifikace. Nejvyšší soud ČR pak ve svém rozhodnutí jednoznačně dospěl k závěru, že v těchto případech je způsobenou škodou celá tato peněžní částka, bez ohledu na to zda pachatel později poškozenému vylákané peníze nebo jejich část vrátil. Takovéto vrácení či částečnou úhradu je třeba považovat jen za náhradu způsobené škody nebo jejich části, což může mít význam pouze při rozhodování o trestu a náhradě škody.¹⁴

Dalším příkladem nejednotného rozhodování soudní praxe, pokud jde o posouzení otázky vzniku a výše škody v souvislosti se spácháním trestného činu podvodu podle § 250 trestního zákona, bylo hodnocení existence a významu zajišťovacích institutů, které pachatel poskytl, opět zpravidla bance, za účelem zajištění svých závazků z úvěrové smlouvy. Část soudní praxe vycházela při svém rozhodování ze závěru, že v případě, kdy je úvěr zajištěn takovou hodnotou zástavy, která umožňuje věřiteli dosáhnout její realizací ve smyslu příslušných ustanovení občanského

---

¹⁴ Srov. Rt 32/2004 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek

zákoníku získání dlužné částky zpět, nemůže být naplněna skutková podstata tohoto trestného činu. Paradoxně k nejednotné a rozporné praxi přispěl v tomto případě i Nejvyšší soud ČR, který opakovaně ve svých některých rozhodnutích¹⁵ vyslovil shodný právní názor, že v případě, kdy je úvěr zajištěn takovou hodnotou zástavy, která umožňuje věřiteli dosáhnout její realizací vrácení dlužné částky zpět, nemůže se jednat o trestný čin podvodu, neboť zde neexistuje jeden ze základních zákonných znaků tohoto trestného činu – způsobená škoda. Shodné stanovisko zastával i Vrchní soud v Olomouci¹⁶ s tím, že u pachatele, který při uzavírání úvěrové smlouvy uvede nepravdivé okolnosti nebo podstatné údaje zamlčí, přičemž úvěr je zajištěn zástavním právem na nemovitost, jejíž hodnota při realizaci této zástavy postačí na úhradu dluhu z poskytnutého úvěru, by pro jednání spáchané po 1.1.1998 mohla přicházet v úvahu trestní odpovědnost pouze za spáchání trestného činu úvěrového podvodu podle § 250b odst. 1 trestního zákona, neboť zákonným znakem skutkové podstaty tohoto trestného činu není, na rozdíl od obecného trestného činu podvodu podle § 250 trestního zákona, způsobení škody. Tuto aplikační nejednotnost řešilo až rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, které bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 9/2005. Nejvyšší soud se zde neztotožnil s právními názory vyjádřenými ve všech výše uvedených rozhodnutích s odůvodněním, že existence zástavy, jejíž hodnota byla stejná (nebo i vyšší) jako výše poskytnutého úvěru, sama o sobě nemůže vést k závěru, že nedošlo ke vzniku škody na cizím majetku.

Nejvyšší soud konstatoval, že pokud je při uzavírání úvěrové smlouvy současně obviněným poskytnuta zástava za účelem zajištění úvěru (uzavřena zástavní smlouva), je trestný čin podvodu spáchán i za předpokladu, když dlužník byl srozuměn s tím, že hodnota zástavy, kterou byl úvěr zajištěn, je stejná nebo vyšší, než je výše poskytnutého úvěru. Poskytnutí takové zástavy není rozhodné proto, že trestný čin podvodu

---

¹⁵ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 8 Tz 164/1999 a 8 Tz 303/2002

¹⁶ Srov. usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 19.12.2002, sp. zn. 2 To 159/2001

podle § 250 trestního zákona byl dokonán v době, kdy byl úvěr vyplacen. Zástavní právo v případě realizace zástavy v důsledku neuhrazení závazku jako škody vzniklé trestným činem slouží pouze jako náhrada této škody. Z uvedeného rozhodnutí dále vyplývá, že tyto závěry platí obdobně i tehdy, jestliže byl podvodně vylákán úvěr za použití jiných zajišťovacích institutů, např. ručení a podobně. Trestný čin podvodu podle § 250 spáchaný vylákáním úvěru, v úmyslu tento řádně nesplácet, v době do 31.12.1997, byl tedy z hlediska vzniku škody dokonán již tím, že banka vyplatila pachateli peníze na podkladě nepravdivých nebo zamlčených skutečností a zástavní právo, v případě zpeněžení zástavy, slouží jako náhrada škody způsobené již dokonáním trestným činem podvodu a na jeho realizaci není možné vázat posouzení otázky vzniku škody jako jednoho ze základních znaků skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 250. Citované rozhodnutí lze samozřejmě aplikovat i na podvodné vylákání ostatních peněžních prostředků než jen z úvěru (např. z půjčky), příp. i vylákání věci. Je však třeba uvést, že toto rozhodnutí Nejvyššího soudu není zcela v souladu s nálezem Ústavního soudu I. ÚS 558/01 z 25.11.2003, který se, mimo jiné, rovněž zabývá otázkou významu zástavy pro trestní odpovědnost dle § 250 v souvislosti s čerpáním a následným nesplacením úvěru. Ústavní soud v odůvodnění rozhodnutí uvádí, že v projednávané věci pominuly obecné soudy povahu tohoto věcného práva k cizí věci, nezohlednily ujednání obsažené v úvěrové smlouvě a tím zcela přehlédly povahu primárního základního vztahu, na který aplikovaly trestně právní postih. Úvěrová smlouva a na ní akcesoricky závislá smlouva zástavní, se řídily obchodním zákoníkem, jehož normativní povaha je při vymezování obsahu právních vztahů (vzájemných práv a povinností), charakterizována vysokým stupněm uplatnění autonomie vůle smluvních stran. Obsah právního vztahu, jehož prvky jsou trestněprávně chráněny, je zde vymezen vůlí smluvních stran, jež může mít v některých případech pouze konkludentní podobu. Proto, i při respektování veřejnoprávní povahy trestního práva, je nutno trvat na tom, že veškeré úvahy týkající se práv a

povinností kontrahentů, by měly mít podklad v konkrétním obsahu konkrétní smlouvy. V opačném případě dochází k nepřipustnému veřejnoprávnímu zásahu do soukromoprávního vztahu. Soudy tedy nezohlednily ujednání obsažená v úvěrové smlouvě z nichž vyplývá, že banka byla oprávněna zahájit kroky ke zpeněžení zástavy již v okamžiku, kdy úvěry přestaly být spláceny - tedy dávno před okamžikem, kdy nastaly materiální podmínky trestnosti, přičemž její cena mohla zmenšovat výši způsobené škody. Ústavní soud tak má za to, že právní řád, byť vnitřně diferencovaný, tvoří jednotu a jako s takovým je třeba s ním zacházet při aplikaci jednotlivých ustanovení a institutů. Proto, pokud jde o naplnění objektivních znaků trestného činu podvodu podle § 250, při promítnutí principu trestněprávní represe jako posledního prostředku „ultima ratio“ nemůže být ignorována obchodně právní stránka věci.¹⁷ Z uvedeného je zřejmé, že Ústavní soud, na rozdíl od Nejvyššího soudu, nespojuje otázku trestní odpovědnosti a dokonání trestného činu podvodu podle § 250 s okamžikem, kdy banka vyplatila peníze, ale až s okamžikem, kdy pachatel přestal úvěr splácet a hodnotu zpeněžené zástavy považuje za okolnost, která mohla ovlivnit výši způsobené škody a nikoli jen za náhradu škody, za kterou ji považuje Nejvyšší soud. Přiklonil se tak k výše uvedeným závěrům některých senátů jak Vrchního soudu, tak i Nejvyššího soudu, které existenci zástavy hodnotily obdobným způsobem. Z pohledu konstrukce trestného činu podvodu podle § 250 se však jako přílehlavější jeví výše uvedený právní názor Nejvyššího soudu ČR publikovaný pod č. 9 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek z roku 2005.

Zdálo by se, že problematika hodnocení významu zástavy a jištění úvěrů a půjček byla tedy výše zmíněným rozhodnutím Nejvyššího soudu vyřešena, nicméně nestalo se tak. Stále se v soudní praxi vyskytují případy, kdy se soudy snaží vyrovnat s okolností, že je úvěr či půjčka jištěna

---

¹⁷ Srov. náleží Ústavního soudu I. ÚS 558/2001 ze dne 25.11.2003

takovou zástavou, jejíž výše umožňuje, aby byl věřitel beze zbytku z takové zástavy uspokojen a tuto okolnost zohlednit ve svém rozhodování. Jedním z takových rozhodnutí je i usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.8.2008 sp. zn.11 Tdo 508/2008, které opětovně požaduje, aby v případě, pokud je půjčka (úvěr) zajištěna zástavou, orgány činné v trestním řízení zjišťovaly její tržní cenu a prodejnost, popřípadě i důvod, proč nárok věřitele nebyl uspokojen výtěžkem z prodeje zástavy. Svůj požadavek odůvodnil soud tím, že pokud by byla hodnota zástavy vyšší než hodnota zajištěného závazku, měl by zástavní věřitel, pokud by závazek nebyl splněn, vždy možnost získat jeho hodnotu zpět realizací zástavního práva. Posléze dospívá k závěru, že za takové okolnosti by tedy nedošlo v důsledku jednání obviněného ke vzniku škody na cizím majetku, což je znakem skutkové podstaty. Z uvedeného je zřejmé, že praxe v rozhodování o této problematice je stále částečně ovlivněna výše citovaným nálezem Ústavního soudu. Uvedené rozhodnutí Nejvyššího soudu ale nebylo nikdy publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. Týž senát pak ve svém dalším rozhodnutí¹⁸ posouvá řešení problému zástavy do roviny materiální podmínky vyšší trestnosti činu. Dospěl při tom k závěru, že pokud pachatel podvodně získaný úvěr (půjčku) zajistil zástavou, jejíž hodnota věřiteli skutečně umožňovala dosáhnout její realizací získání dlužné částky zpět, může mít tato okolnost význam pro posouzení materiální podmínky vyšší trestnosti posuzovaného činu a ovlivnit tak úvahy soudu, zda okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby, spočívající např. ve způsobení škody velkého rozsahu dle odst. 4 ustanovení § 250 tr. zákona, pro svou závažnost podstatně zvyšuje stupeň nebezpečnosti činu pro společnost. Pro úplnost je však třeba dodat, že ani toto rozhodnutí NS ČR nebylo zařazeno k publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. Jak však z výše uvedených rozhodnutí vyplývá, soudní praxe není stále zcela jednotná při posuzování otázky významu

---

¹⁸ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.11.2007, sp. zn. 11 Tdo 760/2007

hodnocení zástavy, příp. jiných druhů ručení na vznik škody ať již u obecného, příp. úvěrového podvodu. Tyto příklady nejednotného rozhodování soudů v otázce vzniku a stanovení rozsahu škody, jako následku podvodného jednání, však dokládají problémy, které musela soudní praxe řešit v souvislosti se změnou společensko-ekonomických poměrů po roce 1989, zejména v souvislosti se značným rozvojem různých, do té doby buď zcela neznámých či prakticky nepoužívaných závazkových vztahů.

Obohacením se rozumí neoprávněné nabytí majetku (majetkových práv) pachatele nebo jiného. Zákonný znak obohacení jiného je přitom naplněn i obohacením blíže neurčené osoby, příp. skupiny osob¹⁹. Obohacení musí být neoprávněné a tudíž se nemůže jednat o podvod, pokud došlo k vylákání majetkového plnění, na které měl pachatel právní nárok, byť by se jednalo o vylákání za využití omylu. Nejde tedy o podvod, pokud věřitel vyláká takovým způsobem na dlužníkovi vrácení finančních prostředků, kterému se dlužník vyhýbá. Stejně tak není trestným činem podvodu, pokud k obohacení již došlo jinou majetkovou trestnou činností a samotné podvodné jednání směřuje pouze k jejímu zakrytí. Zastírací jednání samotného pachatele je totiž součástí základního majetkového deliktu a proto není samostatně trestné.²⁰ Obohacení pachatele nebo někoho jiného se nemusí shodovat se způsobenou škodou, která může být ve svém důsledku jak vyšší, tak i nižší. Rozhodující je hodnota, o kterou byl majetek poškozeného zmenšen.²¹ Výše majetkového prospěchu pachatele není zákonným znakem základní ani kvalifikované skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 250 a může k ní být přihlédnuto, podle okolností, pouze jako k obecné přitěžující okolnosti.²²

---

¹⁹ Srov. Rt 18/1991 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek

²⁰ Šámal, P., Púry, F., Rizman, S.: Trestní zákon komentář. 6. vydání. C.H.Beck, 2004. str. 1471

²¹ Srov. Rt 71/1971 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek

²² Srov. § 34 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

Uvedení v omyl nastává, pokud pachatel předstírá okolnosti, které nejsou v souladu se skutečným stavem, stačí i pouhé podání nepravdivé informace. Jde tedy o rozpor mezi představou podváděné osoby a skutečností. O omyl jde i tehdy, když podváděná osoba o určité okolnosti nemá žádnou představu. Může se týkat skutečností minulých, přítomných i budoucích.²³ Omyl, ale i zamlčení podstatných skutečností, musí být tedy příčinou majetkové dispozice.²⁴ Nejde tedy o podvod, jestliže omyl slouží pouze k usnadnění přístupu k věci a vlastní jednání spočívá ve zmocnění věci, stejně tak, jako v případě, kdy podvodné jednání pouze zakrývá škodu, vzniklou z jiné příčiny. Uvedení v omyl může být spácháno jak konáním, tak i opomenutím či konkludentním jednáním, příp. lstí.²⁵

V soudní praxi se uvedení v omyl nejčastěji vyskytuje v případech podvodného vylákání peněz či zboží po předložení padělaných dokladů, příp. příslibu navrácení či úhrady v dohodnuté lhůtě, ačkoli pachatelé již od samého počátku neměli v úmyslu zboží, které zpravidla ihned prodali zaplatit, příp. peníze vrátit a toto ani nebyli schopni s ohledem na svoji finanční situaci. Dalším častým příkladem je vylákání peněžních prostředků pod příslibem zajištění či obstarání úvěrů, zhodnocení finančních prostředků apod., přičemž pachatelé nezřídka v této souvislosti, v rozporu se skutečností, vystupují jako osoby, v jejichž možnostech je slibované obstarat. Po zaplacení provize či jiné odměny se tak však nestane.

O uvedení v omyl se však nebude jednat v případě, kdy pachatel podá k soudu žalobu, ve které uvádí vědomě nepravdivá tvrzení – například padělanou směnku o kterou opírá vydání směnečného platebního rozkazu. Nejvyšší soud řešil tuto otázku ve svém rozhodnutí sp. zn. 11 Tdo 229/2004.

---

²³ Srov. Jiří Jelínek a kolektiv: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. Linde Praha, a.s. 2008, str. 712.

²⁴ Srov. Rt 5/2002 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek

²⁵ Srov. Rt 46/1981 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek

Skutkově se jednalo o to, že dne 19.6. 2000 podal obviněný u Krajského soudu v Hradci Králové návrh na vydání směnečného platebního rozkazu, jímž by byla žalovanému Ing. L. Z. uložena povinnost zaplatit obviněnému částku 515.369,20 Kč s příslušenstvím, a k tomuto návrhu připojil listinu označenou jako „Směnka bez protestu“ ze dne 26.5. 1997 znějící na částku 515.369,20 Kč, přičemž na vyhotovení této směnky zneužil hlavičkový papír společnosti P., a. s., P., který blanco podepsal Ing. L. Z., a který byl předán obviněnému k jinému účelu. Nejvyšší soud v této souvislosti judikoval, že naplnění zákonného znaku skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1 trestního zákona spočívajícího v „vedení někoho v omyl“ nelze spatřovat v tom, že obviněný podal k soudu žalobu, která obsahuje vědomě nepravdivá tvrzení, popřípadě, že podal návrh na vydání směnečného platebního rozkazu, který se opírá o padělanou směnku. Soud rozhodující v občanskoprávním řízení o takových podáních totiž nelze pokládat za subjekt, který by mohl být tímto způsobem uváděn v omyl.²⁶

Oproti tomu za orgán, který může být uveden v omyl, je považován katastrální úřad v řízení o povolení vkladu vlastnického práva k nemovitosti. V konkrétním případě, který řešil Nejvyšší soud se jednalo o to, že obviněný doručil příslušnému katastrálnímu úřadu, spolu s návrhem na vklad vlastnického práva, kupní smlouvu, o níž věděl, že ji „prodávající“ vůbec neuzavřel, ani se neúčastnil ověření podpisů na ní. Tím, kdo byl tedy uveden v omyl, byl příslušný katastrální úřad. Nejvyšší soud v tomto rozhodnutí dospěl k závěru, že za situace, pokud je povolení vkladu tohoto práva nezbytnou podmínkou k jeho nabytí (§ 133 odst. 2 obč. zák.) a katastrální úřad byl v řízení o povolení vkladu uveden v omyl, v důsledku čehož vklad vlastnického práva povolil, vznikla poškozenému škoda ke dni, kdy byl návrh na vklad doručen katastrálnímu úřadu. Tím je také dána

---

²⁶ Srov. Rt 24/2006 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek

příčinná souvislost mezi jednáním osoby, která byla uvedena v omyl a vznikem škody.²⁷

Za uvedení v omyl považují soudy někdy i jednání pachatele, který úmyslně nabízí k prodeji zboží (výrobky, věci nebo zařízení), jímž přiznává vlastnosti nebo funkce, které tyto věci nemají, neodpovídají požadovaným technickým parametrům a nemohou buď vůbec nebo řádně sloužit k účelu, jemuž jsou určeny. Byť Nejvyšší soud uvádí, že o podvodné jednání naplňující znaky trestného činu podvodu podle § 250 se může jednat pouze v případě, jestliže účelem nabídky takového zboží není primárně vlastní obchodní činnost, ale naopak klamavé zastírání snahy pachatele toliko vylákat od kupujícího finanční prostředky a tím mu předstíráním neexistujících skutečností způsobit škodu a sebe na jeho úkor obohatit²⁸, je v této souvislosti paušální použití uvedené právní kvalifikace problematické. Nelze přehlédnout, že trestný čin poškozování spotřebitele podle § 121 tr. zákona²⁹ je k trestnému činu podvodu podle § 250 v poměru speciality, a proto nelze vyloučit, že jednání takového pachatele, v některých případech, může naplnit skutkovou podstatu tohoto trestného činu dle odst. 1 alinea druhá tím, že uvede na trh výrobky, ohledně nichž zatají jejich podstatné vady.

Využití omylu přichází v úvahu v případě, že pachatel zná omyl jiného, k jeho vyvolání však sám nijak nepřispěl, ale po takovém poznání jedná s úmyslem tento omyl využít pro obohacení své nebo jiného. K naplnění skutkové podstaty trestného činu podvodu není přitom nutné, aby pachatel jiného v jeho omylu utvrzoval nebo ztěžoval jeho odhalení.

Zákonem č. 265/2001 Sb. byl do výkladových pravidel ustanovení § 89 trestního zákona zařazen nových odstavec 17 (nyní odstavec 18), který stanoví, že uvést někoho v omyl či využít něčího omylu, lze i provedením

---

²⁷ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.1.2004, sp. zn. 8 Tdo 42/2004

²⁸ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.5.2009, sp. zn. 8 Tdo 440/2009

²⁹ Srov. § 121 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

zásahu do programového vybavení počítače nebo provedením jiné operace na počítači, zásahu do elektronického nebo jiného technického zařízení, včetně zásahu do předmětů sloužících k ovládní takového zařízení vybavených mikročipem, magnetickým, optickým nebo jiným speciálním záznamem, a nebo využitím takové operace či takového zásahu provedeného jiným.³⁰ Novela tak reagovala na případy, kdy docházelo k vylákání neoprávněných majetkových prospěchů prostřednictvím manipulací na počítačích a jiných technických zařízeních v souvislosti se vznikem a postupným rozšiřováním elektronického bankovníctví. Častou námitkou pachatelů této formy trestné činnosti bylo totiž tvrzení, že není možné uvést v omyl technické zařízení, tedy „stroj“, s jehož pomocí bylo podvodné vylákání finančních prostředků realizováno. Nejvyšší soud ohledně této problematiky rozhodl, že využít omylu může pachatel za situace, kdy jiná osoba, jednající v omylu, učiní zásah do programového vybavení počítače nebo provede jinou operaci či zásah do elektronického nebo jiného technického zařízení, přičemž kdyby tato osoba o svém omylu věděla, učinila by takové úkony, aby technické zařízení provedlo jinou operaci nebo aby příslušnou operaci, např. bezhotovostní převod peněz mezi bankovními účty, neprovedlo vůbec. Pachatel tedy může spáchat trestný čin podvodu podle § 250 prostřednictvím uvedeného technického zařízení tím, že využije omylu jiné osoby a nikoli omylu technického zařízení.³¹

Obdobná úprava podvodného jednání uvedením někoho v omyl, příp. využití omylu prostřednictvím technického zařízení, s odkazem na výkladová ustanovení, byla zachována i v novém trestním zákoníku³² a zákonodárce tak nevolil cestu vytvoření samostatného speciálního trestného činu, na rozdíl od úpravy např. v trestním zákoně Slovenské republiky.³³

---

³⁰ Srov. § 89 odst. 18 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

³¹ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 14.1.2004, sp. zn. 5 Tdo 1382/2003

³² Srov. § 120 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

³³ Srov. § 226 zákona č. 300/2005 Z.z., trestní zákon SR

Podvodné jednání, spočívající v uvedení v omyl nebo využití omylu může směřovat nejen vůči poškozenému, ale i vůči jiné osobě. O omyl půjde i tehdy, když podváděná osoba nemá o důležité okolnosti žádnou představu nebo se domnívá, že se nemá čeho obávat. Omyl se může týkat i skutečností, které mají teprve nastat, stejně tak jako minulých či přítomných. Pachatel však musí o omylu jiného vědět již v době, kdy dochází k jeho obohacení.³⁴

Zamlčení podstatných skutečností nastává tehdy, pokud pachatel při svém podvodném jednání neuvede skutečnosti, které jsou rozhodující nebo zásadní pro rozhodnutí poškozeného, popř. jiné podváděné osoby. Jde o takové skutečnosti, které by vedly, pokud by byly druhé straně známy, k tomu, že by nerealizovala majetkovou dispozici buď vůbec, příp. za jiných podmínek, např. pro pachatele jako původce tohoto zamlčení, méně výhodnějších. Pro posouzení takového jednání jako trestného činu podvodu není třeba prokazovat, že druhá strana jednala v omylu, tedy že uvedené podstatné skutečnosti ji nebyly známé, resp. že pokud by je znala, nejednala by tím způsobem, kterým jednala, důležité je samo zamlčení podstatných skutečností pachatelem.³⁵ Pachatel tak vlastně i zde uvádí jiného v omyl o objektivním stavu a takového omylu zneužívá k obohacení a ke způsobení škody. Otázkou zamlčení podstatných skutečností se zabýval Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení sp. zn. 5 Tdo 1256/2003 ze dne 6.11.2003. Skutkově se jednalo o to, že obviněný M. O. ve dnech 10.4. 2000 a 5.6. 2000 v M. vylákal od M. V. celkovou částku 150.000,- Kč jako zálohu na koupi domu č. 31 v obci P.T., ačkoli si byl vědom toho, že na domu vážně zástavní právo banky a tudíž při dohodnuté ceně 500.000,- Kč přejde toto zástavní právo na poškozeného, což mu zatajil, utržené peníze si ponechal a užil pro svoji potřebu. Jak judikoval Nejvyšší soud, o podvodné

---

³⁴ Šámal, P., Púry, F., Rizman, S.: Trestní zákon komentář. 6. vydání. C.H.Beck, 2004. str. 1472

³⁵ Šámal, P., Púry, F., Rizman, S.: Trestní zákon komentář. 6. vydání. C.H.Beck, 2004. str.1473

jednání ve smyslu § 250 trestního zákona jde i v případě, jestliže poškozený je schopen prověřit si skutečný stav rozhodných okolností, avšak je ovlivněn působením pachatele ve formě podání nepravdivých informací nebo zamlčení podstatných informací, takže si je v důsledku pachatelova jednání neověří buď vůbec, nebo tak neučiní včas, přičemž je třeba vzít v úvahu, že poškozený nemá uloženou povinnost v obdobných případech provádět zmíněné ověření, byť lze takový postup považovat za obezřetný a obvyklý.³⁶

Zamlčení podstatných skutečností může spočívat i v úmyslném nesplnění povinnosti prodávajícího oznámit při prodeji podniku (§ 476 a násl. obchod. zákoníku), při kterém byly na kupujícího převedeny pohledávky, na které se prodej vztahoval, dlužníkům tento přechod. Pokud si pachatel jako prodávající následné plnění z těchto pohledávek ponechal, jde o jeho obohacení ke škodě kupujícího.³⁷

Podvodné jednání prodávajícího spočívající v zamlčení podstatných okolností, není vyloučeno ani v souvislosti s prodejem bytu, zejména v případě, pokud prodávající zamlčí závažné vady (např. zdravotní závadnost bytu), pro které by ke koupi bytu nedošlo buď vůbec, anebo by se uskutečnila za odlišných podmínek, příp. prodávající za účelem jejich zatajení učiní i zásah do písemností příslušných orgánů státní správy. V konkrétním případě, který řešil Nejvyšší soud, pachatel odstranil údaje o zdravotní závadnosti bytu obsažené ve sdělení stavebního úřadu a při prohlídce bytu, při níž tyto závažné vady nebylo možné objektivně zjistit, je kupujícímu (poškozenému) neuvedl.³⁸

Pachatelem trestného činu podvodu může být kdokoliv. Jako nejčastější forma se vyskytuje takové podvodné jednání, kde na jedné straně stojí pachatel jako osoba, která ke škodě cizího majetku sebe

---

³⁶ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 6.11.2003, sp. zn. 5 Tdo 1256/2003

³⁷ Srov. Rt 38/2008 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek

³⁸ Srov. Rt 36/2006 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek

obohatila tím, že někoho uvedla v omyl nebo něčího omylu využila nebo zamlčela podstatné skutečnosti a způsobila na cizím majetku škodu a na druhé straně osoba jednající v omylu, která je zároveň poškozená. Nelze však vyloučit variantu, kdy bude osoba pachatele rozdílná od osoby obohacené (obohatí jiného ...), stejně tak jako osoba jednající v omylu od poškozeného. Posledně uvedená varianta nastane zejména v případě, kdy má být trestný čin podvodu spáchán s využitím omylu nebo neznalosti všech podstatných skutečností vůči právnické osobě, na jejích straně jedná v omylu, resp. s uvedenou neznalostí fyzická osoba, která je nebo by byla v dané věci oprávněna učinit příslušný právní úkon spojený s majetkovou dispozicí, jménem této právnické osoby nebo v jejím zastoupení. I když tedy v praxi zpravidla převažují případy, kdy je pachatel osobou, která trestným činem obohatila sebe a poškozený je totožný s osobou, která jednala v omylu nebo s neznalostí podstatných skutečností, nelze vyloučit situaci, že na trestném činu podvodu mohou být zainteresovány celkem čtyři osoby a to pachatel, osoba jednající v omylu, osoba poškozená a osoba obohacená. Mezi omylem u podváděné osoby, majetkovou dispozicí, kterou provede oklamaný, škodou u poškozeného a obohacením pachatele, popř. jiné osoby, však musí být příčinná souvislost. Kromě pachatele může jít u ostatních osob též o právnické osoby.³⁹

Trestný čin podvodu je úmyslným trestným činem, pachatel již od samého počátku naplňování objektivní stránky, např. v době vzniku závazkového vztahu, musí jednat v podvodném úmyslu (§ 4 trestního zákona). Existence úmyslu pachatele je proto naprosto zásadní věcí pro posouzení, zda došlo k naplnění skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 250 trestního zákona. Lze konstatovat, že to byla právě nemožnost prokázání úmyslu, která měla za následek, že řada jinak podvodných jednání, zejména v souvislosti s vylákáním úvěrů, nemohla být do účinnosti novely trestního zákona č. 253/1997 Sb., která do trestního zákona nově

---

³⁹ Srov. Rt 5/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

zařadila trestný čin úvěrového podvodu podle § 250b trestního zákona, trestně postižena. Na okolnost, že k naplnění skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 250 trestního zákona je nezbytné prokázání úmyslu pachatele, poukázal, vedle celé řady judikátů Nejvyššího soudu, i Ústavní soud ČR v jednom ze svých nálezů vztahujících se k tomuto trestnému činu. Ústavní soud ve svém rozhodnutí uvedl, že si je vědom náročnosti dokazování v tomto směru, nicméně při zákonné konstrukci trestného činu podvodu nelze než trvat také na nepochybném prokázání právě i subjektivní stránky trestného činu. Je tedy nezbytné trvat na důsledném uplatňování odpovědnosti za zavinění, když tato zásada je jednou ze stěžejních zásad, na kterých je vůbec vystavěna definice trestného činu. K naplnění trestní odpovědnosti za následek totiž nestačí jej způsobit, ale je nutno jej také zavinit (§ 3 odst. 3 trestního zákona). Nelze proto, pokud zde chybí tento podvodný úmysl již na samém počátku, jako podvod posoudit jednání pachatele, který nesplnil svůj závazek vrátit vypůjčené peníze ve sjednané lhůtě. Postihovat také nelze jednání, kdy až po uzavření smlouvy o úvěru nastaly překážky, které zabránily dlužníkovi splnit závazek.⁴⁰ Sama tato skutečnost ještě nedokazuje, že v době vzniku půjčky uvedl zapůjčitele v omyl, že tedy jednal s úmyslem peníze nevrátit buď vůbec a nebo ve smluvené lhůtě, v příp. že jednal alespoň s vědomím, že tyto nebude schopen, vzhledem ke svým majetkovým poměrům vrátit buď vůbec nebo včas.⁴¹

Shodně judikoval Nejvyšší soud ČR pokud jde o neschopnost dodržet smluvní závazek, přičemž vycházel z čl. 8 Listiny základních práv a svobod, podle kterého nikdo nesmí být zbaven svobody pouze pro neschopnost dostát smluvnímu závazku. Jestliže tedy teprve po uzavření takové smlouvy o půjčce peněz či úvěru vznikly na straně pachatele překážky, které bránily, aby splnil svůj závazek, a které nemohl v době uzavření půjčky ani předvídat, když jinak byl tehdy schopen závazek splnit

---

⁴⁰ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.7.2000 sp. zn. 5 Tz 146/2000

⁴¹ Srov. náleží Ústavního soudu ČR ze dne 2.5.2002, sp. zn. III. ÚS 575/2001

nebo z různých důvodů vrácení peněz odkládal, pak nelze jeho jednání považovat za trestný čin podvodu podle § 250 trestního zákona.⁴² Může však nastat situace, kdy již v době existence závazkového vztahu nastalo jednání pachatele směřující ke zmaření uspokojení věřitele. V takovém případě toto jednání může vykazovat znaky trestného činu poškozování věřitele podle § 256 trestního zák., i když by šlo o jednání které má podvodný charakter.⁴³

Jako okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby trestného činu podvodu podle § 250 jsou podle stávající úpravy považovány jednak způsobení škody nikoli malé a vyšší a jednak dopustí-li se pachatel tohoto trestného činu jako člen organizované skupiny nebo způsobí-li jiný zvlášť závažný následek. Přísnější trest podle odst. 2 ustanovení § 250 tak hrozí tomu, kdo tímto trestným činem způsobí škodu nikoli malou, za kterou je třeba považovat škodu ve výši nejméně 25.000,- Kč (§ 89 odst. 11 trestního zákona). Ještě přísnější trest hrozí pachateli podle odst. 3 cit. ustanovení v případě, že se pachatel dopustí trestného činu jako člen organizované skupiny. Za takovou skupinu se podle ustálené judikatury považuje sdružení nejméně tří trestně odpovědných osob, v němž je provedena určitá dělba úkonů mezi jednotlivé členy a jehož činnost se v důsledku toho vyznačuje plánovitostí a koordinovaností, což zvyšuje pravděpodobnost úspěšného provedení trestného činu a tím i jeho nebezpečnost pro společnost.⁴⁴ Další okolnosti podmiňující vyšší trestní sazby dle odst. 3 ustanovení § 250 je způsobení značné škody, tedy škody ve výši nejméně 500.000,- Kč (§ 89 odst. 11 trestního zákona) příp. jiného zvlášť závažného následku. Jiný zvlášť závažný závazek nemá charakter majetkové škody, ale intenzita jeho nebezpečí pro společnost musí být obdobná, jako je tomu v případě značné škody na majetku.⁴⁵

---

⁴² Srov. Rt 15/1969, Rt 54/1967 a Rt 57/1978 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek

⁴³ Srov. Rt 53/2003 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek

⁴⁴ Srov. Rt 53/1976 a Rt 45/1986 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek

⁴⁵ Srov. Rt 49/1995 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek

Nejpřísnější trest hrozí pachateli trestného činu podvodu v ustanovení § 250 odst. 4 trestního zákona, jestliže tímto činem způsobí škodu velkého rozsahu. Takovou škodou se podle § 89 odst. 11 trestního zákona rozumí škoda ve výši nejméně 5 mil. Kč.

Jak však bude dále rozvedeno, v novém trestním zákoníku, jež nabude účinnosti dnem 1.1.2010, došlo k novému vymezení některých okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby.

4 Trestný čin pojistného podvodu podle § 250a trestního zákona a trestný čin úvěrového podvodu podle § 250b trestního zákona

Ustanovení § 250a a 250b trestního zákona byla do trestního zákona zařazena na základě novely zákonem č. 253/1997 Sb. Z důvodové zprávy k tomuto zákonu vyplývá, že úmyslem zákonodárce bylo doplnit ustanovení o trestném činu podvodu podle § 250 o další formy podvodného jednání, které byly sice podle stávající úpravy již trestné, ale s ohledem na konstrukci tohoto trestného činu, se ne vždy podařilo pachateli prokázat existenci podvodného úmyslu již v době, kdy začal naplňovat objektivní stránku trestného činu. Navíc obecná skutková podstata trestného činu podvodu podle § 250 nedostačuje k postihu všech forem protiprávního jednání a v některých případech, kdy se pachatel dopouští jednání které k podvodnému obohacení teprve směřuje, nelze takové jednání postihnout jako vývojová stadia trestného činu podvodu. Je proto třeba, aby jako dokonáný trestný čin bylo postihováno již samo úmyslné způsobení následku, charakteristického pro pojistnou událost, stejně tak, aby bylo postihováno jednání, kdy pojistná událost vznikne nikoliv jako důsledek úmyslného jednání pachatele, ale ten jen vzniklé situace využije v tom směru, že vzniklý stav udržuje v úmyslu zvýšit vzniklou škodu.⁴⁶

Skutková podstata trestného činu pojistného podvodu podle § 250a trestního zákona zní:

(1) Kdo při sjednávání pojistné smlouvy nebo při uplatnění nároku na plnění z takové smlouvy uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

(2) Stejně bude potrestán, kdo úmyslně vyvolá pojistnou událost, nebo kdo stav vyvolaný pojistnou událostí udržuje v úmyslu zvýšit vzniklou škodu.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 na cizím majetku škodu nikoliv malou

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,

b) způsobí-li takovým činem na cizím majetku značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek

(5) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 na cizím majetku škodu velkého rozsahu.

⁴⁶ Důvodová zpráva k novele trestního zákona č. 253/1997 Sb., ASPI.

Společným znakem obou těchto trestných činů je okolnost, že základní skutkové podstaty nejsou vázány na způsobení škody či na obohacení pachatele, k trestnosti proto není třeba ani úmysl pachatele směřující ke způsobení takového následku, i když zde zpravidla bude přítomen. Pojistný i úvěrový podvod dle § 250a odst. 1 a 250b tr. zákona jsou úmyslnými trestnými činy, ale úmysl pachatele nemusí směřovat ke způsobení škody, tj. k vylákání pojistného plnění či jeho zvýšení, příp. úvěru, dotace a subvence. V obou případech se jedná o tzv. předčasně dokonané trestné činy ve stadiu přípravy.⁴⁷ V případě trestného činu pojistného podvodu podle § 250a tr. zákona tak k trestnosti postačí při sjednávání pojistné smlouvy nebo při uplatnění nároku na plnění z ní, pouhé uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů, příp. zatajení podstatných údajů (odst. 1), nebo samotné úmyslné vyvolání pojistné události či stav vyvolaný takovou událostí udržovat s úmyslem zvýšit vzniklou škodu (odst. 2). Obdobně u trestného činu úvěrového podvodu trestnost nastává již v případě, že pachatel při sjednávání úvěrové smlouvy či v žádosti o poskytnutí subvence nebo dotace uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí (odst. 1) nebo bez souhlasu věřitele nebo jiné oprávněné osoby použije úvěr, subvenci nebo dotaci na jiný, než určený účel. V praxi pak může docházet i k takovým situacím, že např. pachatel, který získá úvěr za pomoci nepravdivých údajů, aniž by však způsobil škodu, neboť úvěr jinak splácí, bude trestně odpovědný za trestný čin dle § 250b odst. 1 tr. zákona.

Již v době přijetí této úpravy se objevily výhrady směřující proti tomu, že v základních skutkových podstatách obou těchto trestných činů není vyžadováno způsobení škody nikoli nepatrné tak, jako u obecného trestného činu podvodu a tato okolnost byla a stále je považována za nedostatek přijaté úpravy. Především bylo v této souvislosti poukazováno na to, že praxi může docházet k trestnímu postihu jednání, která postrádají

---

⁴⁷ Srov. § 7 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb, trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

potřebný stupeň společenské nebezpečnosti. V konkrétních případech tak bude muset být trestní odpovědnost zvažována i z hlediska, zda jde o jednání pro společnost nebezpečné v míře požadované pro trestní postih⁴⁸. Do doby, než bude ohledně trestného činu pojistného podvodu podle § 250a vytvořena odpovídající judikatura tak hrozí, že postup soudů ve věci hodnocení společenského nebezpečnosti jednání pachatelů těchto trestných činů bude nejednotný a jako trestný čin budou postihována i jednání, která z tohoto hlediska nelze považovat za trestný čin⁴⁹, což může mít dopad na právní jistotu občanů. Jako řešení by nepochybně bylo zpřesnění formálních znaků tohoto trestného činu stanovením spodní hranice škody již v základních skutkových podstatách. S touto úpravou se také uvažovalo v původní připravované rekonstrukci trestního zákona v letech 2003-2004, která však nebyla nakonec Parlamentem České republiky schválena.⁵⁰ V této souvislosti je třeba uvést, že nový trestní zákoník ponechal základní skutkové podstaty obou těchto trestných činů (vyjma odst. 2 ustanovení § 210 o pojistném podvodu) bez podstatnějších změn a shodně tak není nadále podmínkou trestnosti způsobení škody nikoli nepatrné. Obava, že tato úprava povede k postihování jednání menší společenské nebezpečnosti se nenaplnila a dá se říci, že ve své podstatě splnila svůj účel. Lze souhlasit se stanoviskem předkladatele návrhu novely zákona č. 253/1997 Sb., vyjádřeném v důvodové zprávě, že ne všechny případy, kdy se pachatel dopouští jednání, které k podvodnému obohacení teprve směřuje, bylo možné, podle úpravy účinné do 31.12.1997, postihnout jako vývojová stadia obecného trestného činu podvodu podle § 250. Z tohoto pohledu se zařazení ustanovení o pojistném a úvěrovém podvodu podle § 250a a 250b do trestního zákona jeví spíše jako přínosné. Ostatně odůvodněnost tohoto

---

⁴⁸ Srov. Jirí Jelínek a kolektiv: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. Linde Praha, a.s. 2008, str. 716.

⁴⁹ Srov. § 3 odst. 2 zákona č. 140/1964 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁰ Důvodová zpráva o návrhu rekonstrukce trestního zákona

zařazení konstatoval i Ústavní soud ČR⁵¹, který se jím zabýval na základě ústavní stížnosti spojené s návrhem na jeho zrušení. V odůvodnění svého rozhodnutí Ústavní soud uvedl, že obdobné skutkové podstaty mají ve své podobě i trestní zákony jiných zemí (zde příkladmo uvedeny SRN a Rakousko) a zařazení skutkové podstaty trestného činu pojistného podvodu podle § 250a je odůvodněno rozšířením trestněprávní ochrany cizího majetku, které je opřeno o ústavně akceptovatelné veřejné hodnoty obsažené v čl. 11 odst. 1 Listiny potud, pokud zákonodárce zintenzivňuje trestněprávní ochranu před jednáními, které v podstatě znamenají zneužití institutu pojištění majetku. Ústavní soud má tedy za to, že konstrukce skutkových podstat jak pojistného, tak i úvěrového podvodu, jakožto předčasně dokonaných podvodů ve formě jejich příprav, tzn. zároveň jako činu ohrožovacího, představuje z hlediska trestně politického standardní postup zákonodárce. Ohrožení majetku, či jeho porucha, způsobené pojistným podvodem jsou ve svém reálném důsledku typicky závažnější, než poruchy vyvolané podvodem obecným (§ 250), kde provázanost různých subjektů pojištění chybí. Tato okolnost je předmětem mnoha výhrad, při nichž je poukazováno na to, že se tím umožňuje trestní postih i pro jednání, která postrádají potřebný typový stupeň společenské nebezpečnosti a ve svém důsledku mohou vést k zostřování trestní represe. Na druhou stranu nelze přehlédnout, že právě používání úvěrů k jiným, než ve smlouvě vymezeným účelům, mnohdy vedlo ke značným škodám finančních ústavů, které takové finanční prostředky poskytly. Ne ve všech případech lze podle skutkové podstaty tohoto trestného činu postihovat jednání spočívající v uvedení nepravdivých údajů v rámci jednání o uzavření smlouvy o poskytnutí úvěru (obdobně též dotace a subvence), jakož i případy, kdy pachatel již poskytnuté finanční prostředky použije na jiný, než sjednaný účel. Taková jednání přitom výrazně poškozují banky a

---

⁵¹ Srov. náleží Ústavního soudu ČR ze dne 20.2.2001, sp. zn. Pl. ÚS 5/2000

slouží k získání neoprávněné majetkové výhody toho, kdo se takového činu dopustí.

Ústavní soud se problematikou obou výše uvedených trestných činů zabýval opakovaně, přičemž ve svých dalších nálezech⁵² vždy zdůrazňoval povinnost orgánů činných v trestním řízení věnovat mimořádnou povinnost otázce naplnění materiálního znaku obou těchto trestných činů, tj, dostatečného stupně společenské nebezpečnosti činu pro společnost ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1, 4 tr. zákona, neboť způsob, jakým jsou obě skutkové podstaty formulovány klade vysoké nároky na postup obecných soudů, přičemž jednotlivé formální znaky musí být, s ohledem na subsidiární roli trestní represe a humánní charakter demokratického trestního práva, vykládány restriktivně. V případě těchto trestných činů zákonodárce kriminalizoval ne toliko vyvolání majetkových poruch, jako v případě obecného podvodu podle § 250 odst. 1 tr. zákona, ale již „předpolí takové poruchy“, tedy i činy poruchami hrozící. Jde o trestné činy, které mají charakter tzv. trestných činů předčasně dokonaných a kriminalizace takových deliktů není obecně v rozporu s ústavními principy hmotného trestního práva. Zejména je třeba zdůraznit zásadu odpovědnosti jen za zavinění (*nullum crimen sine culpa*), jež je odpovědností subjektivní. V případech podezření ze spáchání obou těchto trestných činů nelze odhlížet od velké variability okolností, za nichž k uzavírání příslušných smluv dochází, a zejména od podstatných rozdílů mezi úvěry podnikatelskými a drobnými úvěry spotřebitelskými. Obecné soudy musejí vzít v úvahu všechny okolnosti, včetně eventuálního nesprávného postupu pracovníků poškozeného podnikatelského subjektu a možný skutkový či právní omyl na straně podezřelých, kteří mohli při uzavírání smluv čelit nátlaku, manipulaci či zkreslování významu požadovaných údajů ze strany těchto pracovníků či zprostředkovatelů podnikatelského subjektu,

---

⁵² Srov. náleží Ústavního soudu ČR ze dne 1.9.2004, sp. zn. II. ÚS 84/04, a náleží Ústavního soudu ČR ze dne 20.9.2006, sp. zn. I. ÚS 553/05

zainteresovaných na dosažení co největšího počtu uzavřených smluv.⁵³ Čili jinými slovy řečeno, úprava skutkových podstat obou těchto trestných činů neodporuje ústavním principům hmotného práva trestního, nicméně při jejich posuzování je třeba přihlídnout ke všem okolnostem jednotlivých případů a tyto posléze hodnotit z hlediska dosažení potřebného stupně společenské nebezpečnosti.

Další námitka vůči zařazení obou výše uvedených trestných činů do nové právní úpravy se projevila i při projednávání vládního návrhu novely, kdy ve druhém čtení zazněl poslanecký návrh směřující k vypuštění § 250a a § 250b trestního zákona. Jako zdůvodnění bylo mimo jiné uvedeno, že v těchto dvou paragrafech jde o nenápadné obrácení důkazního břemene.⁵⁴ K možné kolizi se vyslovil i Ústavní soud⁵⁵, který uvedl, že zúžení záběru dokazování prováděného orgánem činným v trestním řízení neznamena automaticky přenesení důkazní povinnosti, kterou tento orgán v důsledku presumpce nevinny má, na osobu obviněnou. Ústavní soud konstatoval, že důvod kriminalizace úvěrového podvodu spočívající ve snaze minimalizovat důkazní tíseň orgánů činných v trestním řízení, byť by mohl být zpochybněn snad trestně-politicky, není ústavně nekonformní, neboť s presumpcí nevinny nekoliduje. Odůvodnění novely trestního zákona kritizuje i J. Jelínek⁵⁶, když uvádí, že důvodem kriminalizace by neměla být jen obtížnost dokazování určitého znaku skutkové podstaty, ale především úvaha, zda se ve společnosti vyskytuje určitý hromadný sociální protispolečenský jev, který nelze dosavadními prostředky postihnout.

Ustanovení o trestném činu pojistného podvodu podle § 250a trestního zákona a ustanovení o trestném činu úvěrového podvodu podle §

---

⁵³ Srov. náleží Ústavního soudu ČR ze dne 17.4.2009, sp. zn. III. ÚS 1748/08

⁵⁴ Srov. Herczeg, J.: K pojmu „úvěru“ u trestního činu úvěrového podvodu.

⁵⁵ Srov. náleží Ústavního soudu ČR ze dne 20.2. 2001, sp. zn. Pl. ÚS 5/2000

⁵⁶ Srov. Jelínek, J.: Trestní novelizace v letech 1997-1999, 1. vydání, Praha, Linde 2000, s. 91.

250b je vůči trestnému činu podvodu podle § 250 trestního zákona ve vztahu speciality – při konkurenci s ustanovením § 250 v rámci právního posouzení jednoho a téhož skutku (jednání) pachatele se použijí přednostně. Můžeme se však také setkat s názory opačnými, když Nejvyšší soud v jednom ze svých rozhodnutí vyslovil názor, že pokud pachatel vylákal od bankovního ústavu za předstírání nepravdivých skutečností úvěr a jeho nesplacením způsobil škodu velkého rozsahu, přičemž měl od počátku v úmyslu finanční prostředky nevrátit a způsobit tak škodu na cizím majetku, je jeho jednání i za účinnosti zák. č. 253/1997 Sb. nutno posoudit jako obecný trestný čin podvodu podle § 250 odst.1, 4 trestního zákona. Při porovnání znaků skutkových podstat došel k závěru, že pro trestný čin podvodu je charakteristické způsobení škody na cizím majetku, a to již v základní skutkové podstatě (odstavci 1). Naproti tomu pro naplnění znaků základních skutkových podstat trestného činu podle § 250b trestního zákona není třeba, aby škoda vůbec vznikla. I za účinnosti tohoto ustanovení zůstává v platnosti ustanovení § 250 trestního zákona, podle něhož se nadále postihuje jednání těch pachatelů, kteří ke škodě cizího majetku sebe nebo jiné obohatí mj. tím, že uvedou někoho v omyl, a způsobí tak na cizím majetku škodu. Proto bylo-li prokázáno naplnění znaků trestného činu podvodu podle § 250 trestního zákona z hlediska subjektivní stránky pachatele (úmysl způsobit škodu), jedná se o trestný čin podvodu podle tohoto ustanovení.⁵⁷

Stejný právní názor zaujal i Vrchní soud v Olomouci.⁵⁸ Problematikou se zabýval též Ústavní soud⁵⁹, aniž by však vzájemný vztah obou ustanovení trestního zákona výslovně řešil. V soudní praxi však převládl názor, že je zde vztah speciality.

Za povšimnutí stojí i postoj Nejvyššího státního zastupitelství, které v podnětu adresovanému Nejvyššímu soudu zaujalo ohledně vztahu

---

⁵⁷ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.1.2001, sp. zn. 8 Tz 297/2000

⁵⁸ Srov. rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18.3.1999, sp. zn. 1 To 25/1999

⁵⁹ Srov. náleží Ústavního soudu ČR ze dne 22.1.2001, sp. zn. IV. ÚS 152/2000

speciality či subsidiarity ustanovení § 250 k § 250a a § 250b trestního zákona názor, že speciálním ustanovením je ustanovení § 250 trestního zákona. Opíralo se o to, že z pohledu právní teorie konstrukce ustanovení o trestných činech podvodu podle § 250 trestního zákona na straně jedné a trestných činů pojistného podvodu podle § 250a a úvěrového podvodu podle § 250b trestního zákona na straně druhé obrácenému pojetí, uplatňovanému v literatuře, tak jednoznačně nevyhovuje. Nejvyšší státní zastupitelství zde namítá, že má-li být znakem speciální skutkové podstaty mj. to, že vždy musí obsahovat též znaky toho ustanovení, jež je ve vztahu k němu ustanovením širším, obecnějším, není v případě trestných činů § 250a a § 250b trestního zákona tato podmínka splněna (blíže viz. Solnař⁶⁰). Ustanovení § 250 trestního zákona však vyžaduje již v základní skutkové podstatě jako nezbytnou podmínku trestnosti úmysl způsobit takovým jednáním škodu na cizím majetku, která v základních skutkových podstatách obou zmíněných trestných činů není obsažena.⁶¹

Dále Nejvyšší státní zastupitelství argumentovalo tím, že ustanovení o trestném činu podvodu podle § 250 je sice obecným ustanovením, postihujícím velké množství různých podvodných jednání, nicméně v poměru k jednáním, popsaným v ustanovení § 250a a § 250b trestního zákona je ustanovením speciálním proto, že důležitý je, vedle obecné charakteristiky každé z těchto skutkových podstat, zejména jejich vzájemný poměr. V rámci něj pro dané řešené vztahy byla citovanou novelou do trestního zákona vložena ustanovení, umožňující rozšířit trestní represi o dosud beztrestná jednání, nikoli zúžit, omezit v určité oblasti represi jen na některé jeho vybrané formy nebo ji omezit v určitých směrech. Při takto chápaném pojetí bylo zdůrazněno hledisko doplňující, subsidiární funkce

---

⁶⁰ Srov. Solnař, V.: Systém československého trestního práva, Základy trestní odpovědnosti. Academia Praha. 1972. str. 330

⁶¹ Srov. Nejvyšší státní zastupitelství. Výkladová stanoviska 15/2003: Ke sjednocení výkladu zákonů ke vztahu ustanovení § 250 odst. 1 a § 250a odst. 1 a § 250b odst. 1 trestního zákona. ASPI. 2003. str. 3, 4

ustanovení § 250a a § 250b trestního zákona, které není speciálním ustanovením, za jaké je označuje sama důvodová zpráva k návrhu zákona č. 253/1997 Sb., omezujícím trestnost podvodných jednání v některých vybraných případech, ale jehož účelem je naopak rozšířit trestnost v některých jinak beztrestných podvodných jednání na zcela konkrétní, vybrané případy. Právě a jen v tomto rozsahu jsou obě ustanovení „speciální“, tzn. užší než skutková podstata trestného činu podvodu.⁶²

Naproti tomu usnesení Vrchního soudu v Olomouci⁶³ ze dne 19.2.2002 zastávalo odlišný právní názor, že ustanovení o trestném činu úvěrového podvodu podle § 250b odst. 1 trestního zákona je ve vztahu k ustanovení § 250 odst. 1 trestního zákona o trestném činu podvodu ustanovením subsidiárním. Naplňuje-li tedy jednání pachatele znaky skutkových podstat obou těchto trestných činů, posoudí se jen podle skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 250. Toto rozhodnutí však nebylo schváleno k publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek.

Stěžejní pro posouzení dané otázky bylo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.10.2002, kde Nejvyšší soud konstatoval, že znaky obecného trestného činu podvodu podle § 250 trestního zákona jsou obsaženy ve skutkové podstatě pojistného podvodu podle § 250a odst. 2, 5 trestního zákona, kde jsou rozšířeny o znaky specifické, vyjadřující zvláštní povahu tohoto podvodu, který je tím ve vztahu speciality k obecné skutkové podstatě podvodu.⁶⁴

---

⁶² Srov. Nejvyšší státní zastupitelství. Výkladová stanoviska 15/2003: Ke sjednocení výkladu zákonů ke vztahu ustanovení § 250 odst. 1 a § 250a odst. 1 a § 250b odst. 1 trestního zákona. 2003. strana 4

⁶³ Srov. usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 19.2.2002, sp. zn. 2 To 159/2001

⁶⁴ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.10.2002, sp. zn. 7 Tdo 830/2002

Objektem obou těchto trestných činů je ochrana majetku před jednáními, jež jsou taxativně vymezena v základních skutkových podstatách. Obě tato ustanovení mají i shodnou strukturu, obsahují shodně dvě samostatné základní skutkové podstaty a v závislosti na způsobených následcích další tři kvalifikované skutkové podstaty.⁶⁵

4.1 Problematika § 250a odst. 1 trestního zákona

Předpokladem trestní odpovědnosti pachatele za trestný čin pojistného podvodu podle § 250a odst. 1 tr. zákona je smluvní povaha příslušného pojistného vztahu a existence konkrétní pojistné smlouvy, při jejímž sjednávání, resp. při uplatnění nároku z ní, pachatel uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí. Skutková podstata tohoto trestného činu dle odstavce 1 se tedy, na rozdíl od samostatné skutkové podstaty dle odst. 2, vztahuje ke smluvnímu pojištění, a to jak dobrovolnému, tak i povinnému⁶⁶, zatímco pojistný podvod dle odst. 2 může být spáchán v souvislosti s jakýmkoli pojištěním, tedy vedle smluvního i pojištěním zákonným (např. zákonným pojištěním odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu⁶⁷).

Objektem tohoto trestného činu je ochrana majetkových zájmů pojišťoven (pojistitelů) při sjednávání, příp. změně pojistných smluv a plnění z nich. Proces sjednávání pojistných smluv byl do 31.12.2004 upraven v § 792 - 794 občanského zákoníku, ale od 1.1.2005, kdy nastala účinnost zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, je postup při uzavírání

---

⁶⁵ Srov. Jiří Jelínek a kolektiv: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. Linde Praha, a.s. 2008, str. 716

⁶⁶ Srov. ust. § 788 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ust. § 6 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁷ Srov. ust. § 275 a § 365 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce ve spojení s § 205d zákona č. 65/1965 Sb., a dále vyhlášku č. 125/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů

takové smlouvy upraven v ustanovení § 6 uvedeného zákona. Pojistná smlouva je zde definována jako smlouva o finančních službách, ve které se pojistitel zavazuje v případě vzniku nahodilé události poskytnout ve sjednaném rozsahu plnění a pojistník se zavazuje platit pojistiteli pojistné (soukromé pojištění).⁶⁸ Jde tedy o majetkový závazkový právní vztah pojistitele a pojistníka jako dvou zavázaných subjektů, který vzniká dvoustranným právním úkonem a vymezuje základní závazky a určitou vzájemnou provázanost jejich plnění. Zákon č. 37/2004 Sb. definuje také další pojmy jako pojistná událost, pojistník, pojistitel, obmyšlená osoba apod. Na základě pojistné smlouvy pojištěnému náleží ze zákona právo na plnění z pojistné události. Smluvními stranami pojistných smluv jsou pojistitel jako právnická osoba, která je oprávněna provozovat pojišťovací činnost podle zvláštního zákona a pojistník, který s pojistitelem uzavírá pojistnou smlouvu. Účastníky pojistných smluv jsou dále pojištěný, jako osoba, na jejíž život, zdraví, majetek, odpovědnost za škodu nebo jiné hodnoty pojistného zájmu se pojištění vztahuje a každá další osoba, které ze soukromého pojištění vzniklo právo nebo povinnost⁶⁹. Pojistník a pojištěný jsou zpravidla totožní, i když tomu tak nemusí být a pojistná smlouva může být uzavřena ve prospěch třetí, tzv. oprávněné či obmyšlené osoby.⁷⁰ Smluvním pojištěním se rozumí jednak pojištění dobrovolné a jednak povinné, které má chránit proti následkům činnosti, jež jsou zdrojem zvýšeného rizika, jako např. pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou advokátem⁷¹, ale i pojištění odpovědnosti provozovatelů vozidel za škodu způsobenou jejich provozem, které je od 31.7.1999 povinným smluvním pojištěním⁷² apod. V posledním uvedeném případě lze zachytit také jiný

---

⁶⁸ Srov. § 2 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁹ Srov. § 3 zákona č. 37/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů

⁷⁰ Srov. § 3 písm. i, j zákona č. 37/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů

⁷¹ Srov. zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů

⁷² Srov. zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

názor. Jak konstatuje P. Vantuch, je pozoruhodné, že ustanovení § 250a odst. 1 trestního zákona obsahuje na jedné straně postih pachatele pojišťovacího podvodu, i když nezpůsobí žádnou škodu, nedotýká se však zákonného pojištění odpovědnosti provozu motorových vozidel, které se nesjednává. Je tomu tak proto, že trestně odpovědný dle § 250a odst. 1 trestního zákona je ten, kdo uplatní nárok na plnění z pojistné smlouvy. Jde zcela zjevně o legislativní nedůslednost, když nebyl žádný důvod zákonné pojištění z trestněprávní ochrany podle § 250a odst. 1 trestního zákona při uplatňování nároku na plnění vyjímat.⁷³

Pojištěn může být majetek pro případ poškození nebo jiných škod, které na něm vzniknou, fyzické osoby pro případ tělesného poškození, smrti, dožití určitého věku nebo pro případ jiné pojistné události a posledním druhem pojištění je pojištění odpovědnosti za škodu vzniklou na životě a zdraví, příp. za majetkovou škodu.

Jak již výše uvedeno, podmínkou trestnosti u trestného činu pojistného podvodu podle § 250a není způsobení škody či majetkového prospěchu, ale postačí, v souvislosti se sjednáváním pojistné smlouvy nebo při uplatnění nároku na plnění z ní, uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů.

Tento závěr podporuje i Nejvyšší soud ve svém usnesení sp. zn. 3 Tdo 447/2004 ze dne 5.5.2004. Skutkově se jednalo o to, že obviněný V. P. podal dne 22.2.2002 u pojišťovny Kooperativa, a. s. hlášení o dopravní nehodě ze dne 17.2.2002 na parkovišti v Praze, při které došlo k poškození osobního vozidla zn. Trabant 601, majitele O. Z., přičemž v hlášení zaměnil vozidlo, se kterým byla způsobena dopravní nehoda, a to nákladní vozidlo zn. Avie, u kterého nebylo zapláceno povinné ručení, za vozidlo zn. Toyota Hiace, s uzavřeným povinným ručením, a toto hlášení o dopravní nehodě předal k likvidaci uvedené pojišťovně, jejímiž pracovníky byla tato pojistná událost odložena s ohledem na malou výši škody bez náhrady. Nejvyšší

---

⁷³ Srov. Vantuch, P.: Ke konstrukci a možnostem postihu pro trestný čin pojistného podvodu dle § 250a trestního zákoníku. 1999. str. 1,2

soud judikoval, že skutečnost, zda z jednání pachatele trestného činu pojistného podvodu podle § 250a odst. 1 trestního zákona nakonec vzešel nějaký následek (účinek) či nikoli, má zde význam toliko z hlediska obecného stanovení stupně nebezpečnosti činu pro společnost vedle ostatních kritérií uvedených v § 3 odst. 4 trestního zákona, nikoliv však pro závěr o existenci okolnosti, jejíž výlučnost (v materiálním smyslu) by snižovala stupeň nebezpečnosti předmětného činu pod její typovou hranici na úroveň toliko nepatrnou (§ 3 odst. 2 trestního zákona).⁷⁴

K trestnosti tohoto činu se tedy nevyžaduje, aby pachatel skutečně vylákal pojistné plnění, na něž mu nevznikl nárok. Pokud však pachatel vylákal pojistným podvodem takové pojistné plnění, může jít, podle jeho výše, o způsobení škody, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby dle odst. 3, 4, 5 cit. ustanovení. Podmínkou trestní odpovědnosti pachatele za trestný čin pojistného podvodu podle odst. 1 také není, aby pojišťovna jednala v omylu, resp. aby jednání pachatele vedlo k omylu pojišťovny, na základě kterého poskytla plnění.⁷⁵ Tuto okolnost považují někteří autoři za určitou výhodu. P. Vantuch dále uvádí, že z pohledu dokazování je výhodou uvedená úprava to, že orgány činné v trestním řízení nemusejí prokazovat, že druhá strana jednala v omylu, resp., že pachatel o tomto omylu nevěděl.⁷⁶

Procesem sjednávání pojistné smlouvy se rozumí postup při uzavírání pojistné smlouvy. Způsob uzavření pojistné smlouvy upravuje § 6 zákona o pojistné smlouvě. Podle § 6 odst. 1 je pojistná smlouva uzavřena přijetím návrhu na její uzavření. K přijetí návrhu je stanovena doba jednoho měsíce, nebylo-li dohodnuto jinak. V případě, že se jedná o pojištění životní, kde je podmínkou přijetí návrhu lékařská prohlídka pojištěného,

---

⁷⁴ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5.5.2004, sp. zn. 3 Tdo 447/2004

⁷⁵ Srov. Rt 9/2004 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek

⁷⁶ Srov. Vantuch, P.: Ke konstrukci a možnostem postihu pro trestný čin pojistného podvodu dle § 250a trestního zákoníku. 1999. str. 4

resp. pojistníka, je stanovena dvouměsíční lhůta k přijetí návrhu. Návrh je přijat okamžikem, kdy navrhovatel obdrží sdělení druhé smluvní strany o přijetí svého návrhu nebo zaplacením pojistného.⁷⁷

Uplatněním nároku z pojistné smlouvy rozumíme postup při oznamování pojistné události a nárokování plnění z pojistné smlouvy, tj. jednání o uskutečnění plnění z pojistné smlouvy.⁷⁸

Ve skutkové podstatě trestného činu pojistného podvodu podle § 250a odst. 1 tr. zákona se rozlišují dvě alternativní formy jednání a to „uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů“ a „zamlčení podstatných údajů“. V návaznosti na obě odlišné formy jednání je odlišný také charakter údajů, jichž se každá z nich jednání týká. Spočívá-li jednání pachatele v tom, že uvede určité údaje, pak stačí, jestliže jsou tyto údaje nepravdivé nebo hrubě zkreslené, aniž by se zároveň vyžadovalo, že musí jít o údaje podstatné. Naproti tomu, spočívá-li jednání pachatele v tom, že určité údaje zamlčí, je nutné, aby se jednalo o údaje podstatné. V každém případě pak musí jít o údaje, které jsou nějak relevantní pro sjednání pojistné smlouvy nebo pro nárok z pojistné smlouvy uplatněný.⁷⁹

Za nepravdivé údaje považuje soudní praxe takové, jejichž obsah vůbec neodpovídá skutečnému stavu, o němž je podávána informace, a to byť jen o některé důležité skutečnosti pro uzavření pojistné smlouvy.⁸⁰

Za hrubě zkreslené údaje jsou považovány takové, které mylně nebo neúplně informují o podstatných a důležitých okolnostech pro uzavření pojistné smlouvy, což může vést k zásadně nesprávným závěrům o skutečnostech rozhodných pro uzavření pojistné smlouvy.⁸¹

---

⁷⁷ Srov. Jiří Jelínek a kolektiv: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. Linde Praha, a.s. 2008, str. 718.

⁷⁸ Srov. Jiří Jelínek a kolektiv: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. Linde Praha, a.s. 2008, str. 718.

⁷⁹ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23.1.2008, sp. zn. 7 Tdo 1/2008

⁸⁰ Šámal, P., Púry, F., Rizman, S.: Trestní zákon komentář. 6. vydání. C.H.Beck, 2004. str. 1489

⁸¹ Šámal, P., Púry, F., Rizman, S.: Trestní zákon komentář. 6. vydání. C.H.Beck, 2004. str. 1489

Podstatné údaje zamlčí ten, kdo neuvede jakékoli údaje, které jsou rozhodující nebo zásadní (podstatné), tedy takové údaje, které by vedly, pokud by byly druhé straně známy, k tomu, že pojistná smlouva by nebyla uzavřena vůbec, anebo by sice byla uzavřena, ale za podstatně méně výhodných podmínek pro tu stranu, která tyto údaje zamlčela nebo v jejíž prospěch byly zamlčeny.⁸²

Za zamlčení podstatných údajů při sjednávání pojistné smlouvy nebo při uplatnění nároku na plnění z ní může být považováno např. i zatajení skutečnosti, že pachatel nebo někdo jiný, v jehož prospěch se pojistná smlouva sjednává, resp. bylo sjednáno pojištění, je již pojištěn pro případ stejné pojistné události u jiné pojišťovny.⁸³

Stejně tak může zamlčení podstatných údajů spočívat v tom, že pachatel při uzavírání pojistné smlouvy týkající se pojištění osob, zatají pojišťovně svůj dřívější úraz, za který byl již opakovaně odškodněn jinou pojišťovnou a jehož vznik byl důvodem omezení jeho předchozí pojistné ochrany. To platí bez ohledu na skutečnost, zda, v jakém rozsahu a jakým způsobem si v souvislosti s uzavíranou pojistnou smlouvou sama pojišťovna svými prostředky ověří skutečný zdravotní stav pachatele.⁸⁴

Podmínkou trestní odpovědnosti pachatele za trestný čin pojistného podvodu podle § 250a odst. 1 trestního zákona není, na rozdíl od obecného trestného činu podvodu dle § 250 trestního zákona, aby pojišťovna jednala v omylu, resp. aby jednání pachatele vedlo k omylu pojišťovny, na základě kterého by poskytla plnění.⁸⁵

Pachatelem trestného činu pojistného podvodu podle § 250a odst. 1 může být kterýkoli z účastníků pojistné smlouvy. V praxi jím zpravidla bude pojistník, příp. fyzická osoba, jednající za pojistitele – pojišťovnu,

---

⁸² Šámal, P., Púry, F., Rizman, S.: Trestní zákon komentář. 6. vydání. C.H.Beck, 2004. str. 1489

⁸³ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23.1.2008, sp. zn. 7 Tdo 1/2008

⁸⁴ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.1.2005, sp. zn. 7 Tdo 22/2005

⁸⁵ Srov. Rt 9/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

jako právnickou osobu, která s ním sjednává, uzavírá nebo mění pojistnou smlouvu. Takovou osobou může být buď přímo zaměstnanec pojišťovny, nebo pojišťovací zprostředkovatel, agent nebo makléř⁸⁶, příp. pokud se jedná o právnické osoby, také fyzická osoba, která za ně jedná. Jak pachatel, tak i osoba jednající za pojistitele, mají totiž ze zákona povinnost zodpovědět pravdivě a úplně všechny dotazy pojistitele⁸⁷. Pokud jde o uplatnění nároku na plnění z pojistné smlouvy, zde přichází v úvahu nejčastěji jako pachatel pojištěný, kterému jako oprávněné osobě náleží právo na pojistné plnění, oprávněná osoba, příp. tzv. obmýšlený při pojištění ve prospěch jiného⁸⁸, event. poškozený, jemuž právo na plnění z pojistné smlouvy vzniká např. na základě pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla.⁸⁹

Pokud však ke vzniku škody dojde, je třeba při stanovení její výše vycházet z rozdílu mezi skutečně poskytnutým plněním na straně jedné a pojistným plněním, které by pachateli náleželo, kdyby neuvedl nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo nezamlčel podstatné při uplatnění nároku na pojistné plnění, na straně druhé. Za škodu nelze bez dalšího považovat celou výši poskytnutého pojistného plnění, je-li zřejmé, že k pojistné události došlo a že nárok na pojistné plnění vznikl, byť v nižší částce, než jakou pachatel vylákal.

V praxi vznikaly v souvislosti s výpočtem škody problémy a proto se touto otázkou zabýval i Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí sp. zn. 7 Tdo 580/2002.⁹⁰ Skutkově se jednalo o to, že obviněný dne 29.12.2000 v T., u tehdejší ČS-Živnostenské pojišťovny, a. s., v oznámení pojistné

---

⁸⁶ Srov. § 4, 7 a 8 zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁷ Srov. § 793 odst. 1,2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, do 31.12.2004, od 1.1.2005 § 3 zákona č. 37/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů

⁸⁸ Srov. § 794 a § 817 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, do 31.12.2004, od 1.1.2005 § 3 písm. i, j zákona č. 37/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů

⁸⁹ Srov. zákon č. 168/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů

⁹⁰ Srov. Rt 29/2003 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek

události uvedl, že dne 13.12.2000 v době kolem 21.00 hodin v G., na místní komunikaci ve směru od Ř. na T. v křižovatce u prodejny potravin havaroval s osobním vozidlem zn. Škoda Octavia tak, že ve snaze vyhnout se srážce s neznámým cyklistou strhl vozidlo vlevo, narazil do svodidel a způsobil tak na svém vozidle škodu 318.126,- Kč, přestože k takto popsané dopravní nehodě nedošlo. Vzhledem k tomuto oznámení bylo dne 30.1.2001 na základě smlouvy o havarijním pojištění vyplaceno pojistné plnění ve výši 252.936,- Kč, které bylo po odpočtu dlužného pojistného ve výši 23.239,- Kč poukázáno na účet obchodní společnosti, která provedla opravu vozidla. Podle těchto zjištění obviněný způsobil škodu ve výši 252.936,- Kč ČS-Živnostenské pojišťovně, a.s. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí uvedl, že zákonné znaky trestného činu pojistného podvodu podle § 250a odst. 1 trestního zákona jsou naplněny již tím, že pachatel v oznámení pojistné události uvede nepravdivý nebo hrubě zkreslený údaj o dopravní nehodě, nebo podstatný údaj zamlčí. V případě, že k pojistné události vůbec nedojde, je nutno celou vyplacenou částku posoudit jako škodu na majetku pojišťovny. Pokud skutečně dojde k pojistné události, o níž pachatel uvede nepravdivé údaje nehodě, jinak, pak z takového zjištění nutně ještě nevyplývá, že pojistné plnění poskytnuté pojišťovnou bylo neopodstatněné v tom smyslu, že jím byla kryta náhrada neexistující škody, neboť odlišný způsob vzniku škody totiž nemusí nutně znamenat, že by pojišťovna neposkytla pojistné plnění na náhradu škody. Škodou způsobenou trestným činem pak je částka, která se rovná rozdílu mezi skutečně poskytnutým pojistným plněním na straně jedné a pojistným plněním, které by náleželo s přihlédnutím k jeho důvodnému zkrácení, na straně druhé.

Lze konstatovat, že konstrukce trestného činu pojistného podvodu dle odst. 1 a 2 sebou od samého počátku nese určité problémy, zejména v rozlišení znaků obou skutkových podstat, kdy soudy ne vždy správně rozlišují mezi předstíráním pojistné události (odst.1) a jejím vyvoláním

(odst. 2) a nesprávně kvalifikují jednání pachatele, který v úmyslu vylákat pojistné plnění v rozporu se skutečností předstírá, že v určité době a na určitém místě došlo k pojistné události a tuto fiktivní pojistnou událost oznámí pojišťovně, jako trestný čin pojistného podvodu podle § 250a odst. 2 tr. zákona, tedy nesprávně hodnotí takové předstírání pachatele jako „vyvolání pojistné události“ ve smyslu odst. 2 cit. ustanovení. K těmto přetrvávajícím problémům Nejvyšší soud ČR opakovaně judikoval, že v případech jednání pachatele, který v úmyslu neoprávněně vylákat pojistné plnění, v rozporu se skutečností předstírá, že v určité době a na určitém místě došlo k pojistné události a tuto fiktivní pojistnou událost oznámí pojišťovně, vykazuje znaky skutkové podstaty trestného činu pojistného podvodu podle § 250a odst. 1 tr. zákona a nikoli znaky tr. činu pojistného podvodu podle § 250a odst. 2 tr. zákona, neboť pachatel uvedl při uplatnění nároku na plnění z pojistné smlouvy nepravdivé údaje.⁹¹ Je však třeba dodat, že na jednání spáchaná po 1.1.2010 nebude možné tento výklad uplatnit, neboť znak „předstírá“ událost, s níž je spojeno právo na plnění z pojištění nebo jiné obdobné plnění, je v novém trestním zákoně součástí skutkové podstaty trestného činu pojistného podvodu podle § 210 odst. 2. Touto změnou by tedy měly být odstraněny pochybnosti, jež v praxi stále přetrvávaly.

4.2 Problematika § 250a odst. 2 trestního zákona

Druhá skutková podstata trestného činu pojistného podvodu podle § 250a odst. 2 postihuje pachatele, který úmyslně vyvolá pojistnou událost nebo stav vyvolaný pojistnou událostí, v úmyslu zvýšit vzniklou škodu, udržuje. Zatímco pojistný podvod podle § 250a odst. 1 dopadá jen na smluvní pojištění, pojistný podvod podle odstavce 2 může být spáchán v souvislosti s jakýmkoli pojištěním, tedy vedle smluvního i pojištěním

---

⁹¹ Srov. Rt 1/2009 a Rt 29/2003 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek

zákoným⁹² a vztahuje se rovněž na všechny druhy pojištění, tj. majetku, osob i odpovědnosti za škodu.

Pojistná událost je definována ustanovením § 3 písm. b) zákona č. 37/2004 Sb. obecně jako nahodilá skutečnost, blíže označená v pojistné smlouvě nebo ve zvláštním právním předpise, na který se pojistná smlouva odvolává, se kterou je spojen vznik povinnosti pojistitele poskytnout pojistné plnění. Konkrétně jsou pojistné události vymezeny ve všeobecných pojistných podmínkách, které jsou nedílnou součástí každé pojistné smlouvy.⁹³ Závazek pojistitele poskytnout pojistné plnění vzniká pouze tehdy, nastane-li nahodilá událost, ve smlouvě blíže označená.

Úmyslné vyvolání pojistné události spočívá v jednání pachatele, který úmyslně způsobí konkrétní skutečnost, ze které vzniká povinnost pojistitele plnit (např. záměrně poškodí pojištěnou nemovitost).

Udržování stavu vyvolaného pojistnou událostí se rozumí jednání pachatele, který pojistnou událost, jež nastala nezávisle na něm, příp. její důsledky prodlužuje nebo rozvíjí s úmyslem zvýšit vzniklou škodu.

Pachatel může pojistný podvod dle odst. 2 spáchat v obou formách jednání, kdy nejdříve úmyslně vyvolá pojistnou událost a poté, v úmyslu ještě zvýšit vzniklou škodu, udržuje stav vyvolaný touto pojistnou událostí.⁹⁴

Pachatelem trestného činu pojistného podvodu podle § 250a odst. 2 může být kdokoli, ale nejčastěji bude připadat v úvahu pojištěný. Nelze však vyloučit případy, kdy osoba, která úmyslně vyvolá pojistnou událost nebo úmyslně udržuje stav touto událostí vyvolaný, bude odlišná od pojištěného, i když zpravidla bude postupovat v dohodě s ním (např. fňgovaná dopravní nehoda), event. i bez této dohody.

---

⁹² Srov. § 789 věta druhá zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, do 31.12. 2004, dále např. § 275 a § 365 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce ve spojení s § 205d zákona č. 65/1965 Sb., a dále vyhlášku č. 125/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů

⁹³ Srov. § 4 odst. 4, 5 zákona č. 37/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů

⁹⁴ Šámal, P., Púry, F., Rizman, S.: Trestní zákon komentář. 6. vydání. C.H.Beck, 2004.str. 1491

Z hlediska subjektivní stránky je pojistný podvod podle § 250a odst. 2 úmyslným trestným činem. Na rozdíl od obecného trestného činu podvodu podle § 250 není třeba, shodně jako v případě pojistného podvodu dle odst. 1 cit. ustanovení, k trestní odpovědnosti vznik škody. Úmysl pachatele proto nemusí směřovat k jejímu způsobení, i když tomu zpravidla tak bude. Trestný čin pojistného podvodu podle § 250a odst. 2 je dokonán již samotným vyvoláním pojistné události nebo udržováním stavu vyvolaného pojistnou událostí, i když ke škodě na cizím majetku nedošlo, neboť pojistné plnění nebylo vyplaceno. K dokonání trestného činu tedy dojde i bez uplatnění nároku na jeho plnění. Vždy však musí být dán úmysl pachatele směřující ke zvýšení vzniklé škody v případě druhé alternativy odst. 2.

V praxi někdy přetrvávají problémy ohledně právní kvalifikace v případech, kdy vznik pojistné události byl od počátku fingován a navíc ještě byl uplatněn nárok na plnění z pojistné smlouvy, jež neodpovídal výši škody, která měla být způsobena touto fingovanou pojistnou událostí. Nejvyšší soud se danou problematikou zabýval ve svém rozhodnutí sp. zn. 5 Tdo 614/2002. Skutkově se jednalo o to, že obvinění Ing. J. V., K. H., A. M. a J. M. po předem připravené dopravní nehodě dne 29.4. 1998 v O. se snažili vylákat pojistné plnění za škodu vzniklou vysypáním 800 kg přepravovaného ultradisperzního prášku s obsahem diamantu s obchodním názvem UDP do řeky, ač ve skutečnosti bylo zakoupeno a přepravováno jen 40 kg tohoto prášku, přičemž po nahlášení této události a uplatnění pojistného plnění za náklad UDP ve výši 130.305.408,- Kč a za ušlý zisk ve výši 3.911.408,- Kč odmítla Česká pojišťovna, a. s., po zjištění, že dopravní nehoda byla předem připravená, pojistné plnění vyplatit. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí zaujal názor, že je-li vznik pojistné události od počátku fingován a je-li na tomto podkladě uplatněno pojistné plnění v určité výši, není již podstatné, v jaké skutečné výši by jinak - nebýt úmyslného vyvolání pojistné události - vznikl nárok na pojistné plnění. Je tomu tak proto, že za daných předpokladů vůbec nevznikl nárok na pojistné plnění a

tudíž nemá právní význam ani otázka, zda výše podvodně uplatněného pojistného plnění skutečně odpovídá výši škody, která měla být způsobena fingovanou pojistnou událostí na pojištěných hodnotách, resp. zda tyto pojištěné hodnoty dosahují částky požadovaného pojistného plnění. Takové jednání se proto posoudí jen jako pojistný podvod podle § 250a odst. 2 a nikoli též jako pojistný podvod podle odst. 1 citovaného ustanovení, přestože bylo zároveň při uplatnění plnění z úmyslně vyvolané pojistné události nepravdivě deklarováno poškození většího množství zboží, než jaké bylo ve skutečnosti přepravováno.⁹⁵

Ojedinele byly v soudní praxi zaznamenány i případy, kdy soudy při určení výše škody vycházely z majetku, jehož se týkala předstíraná pojistná událost, ačkoli ustanovení § 250a tr. zákona směřuje k ochraně majetkových zájmů pojišťoven (pojistitelů). Pokud je tedy zákonným znakem tohoto trestného činu škoda na cizím majetku (odst. 3, odst. 4 písm.b), odst. 5), rozumí se tím škoda na majetku pojišťovny, neboť u tohoto trestného činu jsou předmětem útoku peněžní prostředky pojišťovny, k jejichž vyplacení ve formě pojistného plnění směřovalo jednání pachatele pojistné události a nikoli majetek, jehož se týkala předstíraná pojistná událost. Spočívá-li tedy trestný čin pojistného podvodu podle § 250 odst. 2 tr. zákona v tom, že pachatel úmyslně vyvolal pojistnou událost, je škodou způsobenou tímto trestným činem částka, kterou pojišťovna neoprávněně vyplatila ve formě pojistného plnění, nikoli hodnota pojištěného majetku (např. motorového vozidla, které mělo být odcizeno či poškozeno předstíranou pojistnou událostí).⁹⁶

Další oblastí, ve které dochází v soudní praxi k nejednotnému posuzování jsou případy, kdy pachatel naplnil znaky základní skutkové podstaty pojistného podvodu podle § 250a odst. 1 nebo 2, ale jeho úmysl směřoval ke způsobení škody např. značné, k níž však nedošlo a takové

---

⁹⁵ Srov. Rt 21/2003 Sbírký trestních rozhodnutí a stanovisek

⁹⁶ Srov. Rt 28/2008 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek

jednání zůstalo často jen ve stadiu přípravy. I přes tuto okolnost nelze takové případy posuzovat jako přípravu⁹⁷ k trestnému činu pojistného podvodu podle § 250a odst.1 či 2, odst. 4, ale jako pokus uvedeného trestného činu. Tzv. kvalifikovaná skutková podstata, která je souhrnem znaků základní skutkové podstaty a znaků podmiňujících použití vyšší trestní sazby, byla totiž již realizována ve znacích naplňujících základní skutkovou podstatu pachatelova jednání které, posuzované jako celek, tím již překročilo stadium přípravy a dostalo se do stadia pokusu.⁹⁸ Pachatel tak již začal uskutečňovat jednání popsané ve skutkové podstatě trestného činu. Shodně rozhodl i Nejvyšší soud ve svých publikovaných rozhodnutích⁹⁹, kde charakterizoval jednotlivá vývojová stadia trestného činu pojistného podvodu podle § 250a odst.2. Nejvyšší soud konstatoval, že pokud jednání pachatele nepřekročilo stadium, v němž pouze uměle vyvolal pojistnou událost, v důsledku níž měla vzniknout značná škoda, jde o přípravu k trestnému činu pojistného podvodu podle § 7 odst. 1 a § 250a odst. 2, 4, písm.b) protože si tím pachatel jen úmyslně vytvořil podmínky pro budoucí spáchání tohoto trestného činu. Samotné vyvolání pojistné události totiž ještě nestačí k tomu, aby pojišťovna poskytla pojistné plnění a není dostatečné ani k tomu, aby sama cokoli činila ohledně případného budoucího poskytnutí pojistného plnění. Vyvoláním pojistné události si pachatel úmyslně vytváří podmínky pro další vývojová stadia své trestné činnosti, zejména pro budoucí uplatnění nároku na pojistné plnění a následně pro neoprávněné získání tohoto plnění ke škodě pojišťovny. O pokus uvedeného trestného činu by šlo typicky tehdy, pokud by pachatel neoprávněný nárok na pojistné plnění u pojišťovny alespoň uplatnil. Trestný čin pojistného podvodu podle § 250a odst. 2, 4 b) by byl dokonán teprve za předpokladu, kdyby pachatel dosáhl toho, aby pojišťovna na

---

⁹⁷ Srov. § 7 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁸ Šámal, P., Púry, F., Rizman, S.: Trestní zákon komentář. 6. vydání. C.H.Beck, 2004.str. 1492

⁹⁹ Srov. T 40 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu. Svazek 2., a dále T 498 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu. Svazek 21.

podkladě záměrně vyvolané pojistné události poskytla plnění ve výši nejméně 500.000,- Kč.

Jak již výše uvedeno, podmínkou trestní odpovědnosti pachatele za trestný čin pojistného podvodu podle § 250a dle odst. 1, či odst. 2, není způsobení škody na cizím majetku. Pokud však pachatel vyláká pojistné plnění, může jít podle jeho výše o způsobení škody, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby dle odstavců 3, 4 a 5, přičemž k jejímu zavinění postačí nedbalost¹⁰⁰. Vedle způsobení škody nikoli malé, škody značné a škody velkého rozsahu¹⁰¹ jsou za další okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby považovány spáchání činu členem organizované skupiny (odst.4 písm. a) nebo způsobení jiného zvlášť závažného následku (odst. 4 písm. b)).

4.3 Trestný čin úvěrového podvodu podle § 250b trestního zákona

Trestný čin úvěrového podvodu podle § 250b byl do trestního zákona zařazen rovněž novelou provedenou zákonem č. 253/1997 Sb.

Jak uvádí A. Dolenský, pod společným názvem jsou tu vlastně dva speciální druhy podvodu: úvěrový a subvenční-dotační. Ekonomický rozdíl je podstatný: peníze půjčené na základě úvěru se musí věřiteli vrátit, kdežto subvence-dotace se nevrací. Z toho plyne rozdíl ve stupni nebezpečnosti obou druhů podvodu. Při úvěrovém podvodu v užším slova smyslu je věřitel poškozen v první řadě na svém nemajetkovém právu, a to právu určovat použití úvěru (v odborném tisku se před novelizací psalo, že je

---

¹⁰⁰ Srov. § 6 písm. a) zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰¹ Srov. § 89 odst. 11 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

možno tyto případy stíhat jako nemajetkový podvod podle § 209 trestního zákona), při subvenčním-dotačním podvodu je věřitel poškozen na tomto právu i majetku.¹⁰²

Z důvodové zprávy k tomuto zákonu vyplývá, že smyslem nové úpravy je postihovat podvodná jednání v úvěrové oblasti, neboť dosavadní úprava vycházející z obecného trestného činu podvodu podle § 250 je nedostatečná.¹⁰³

Trestný čin úvěrového podvodu poskytuje ochranu při sjednávání úvěrových smluv a při poskytování subvencí a dotací včetně jejich účelového určení a tím chrání cizí majetek v oblasti úvěrování a poskytování subvencí a dotací.

Trestný čin úvěrového podvodu podle § 250b má shodnou strukturu jako trestný čin pojistného podvodu podle § 250a neboť obsahuje v odstavci 1 a 2 dvě samostatné základní skutkové podstaty. U žádné z těchto alternativ se, rovněž shodně, nevyžaduje způsobení škody nebo získání prospěchu, i když předkladatel návrhu zákona č. 253/1997 Sb. původně předpokládal, že bude, shodně jako u ostatních majetkových deliktů, stanovena minimální hodnota předmětu útoku, tj. škoda nikoli

---

Skutková podstata trestného činu úvěrového podvodu podle § 250b trestního zákona zní:

(1) Kdo při sjednávání úvěrové smlouvy či v žádosti o poskytnutí subvence nebo dotace uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

(2) Stejně bude potrestán, kdo bez souhlasu věřitele nebo jiné oprávněné osoby použije úvěr, subvenci nebo dotaci na jiný než určený účel.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu nikoliv malou.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,
a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny, nebo
b) způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.

(5) Odnětím svobody na pět let až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu.

¹⁰² Dolenský, A.: Úvěrový podvod. str. 1, 2

¹⁰³ Srov. důvodová zpráva k novele trestního zákona č. 253/1997 Sb.

nepatrná¹⁰⁴, aby se vyloučil postih v případech, kdy by byla, s ohledem na výši úvěru, dotace či subvence, nebezpečnost činu nepatrná.¹⁰⁵ Ve schváleném znění však byla navrhovaná úprava pozměněna a k trestnosti v obou základních skutkových podstatách není třeba způsobení škody, příp. úmyslu pachatele škodu způsobit. I v tomto případě jde o tzv. předčasně dokonáný trestný čin ve stadiu přípravy. Také úvěrový podvod je k obecnému trestnému činu podvodu podle § 250 ve vztahu speciality. Blíže o této problematice již bylo pojednáno v kapitole věnované těmto speciálním trestným činům podvodu.

4.4 Problematika § 250b odst. 1 trestního zákona

Objektivní stránka spočívá v tom, že pachatel při sjednávání úvěrové smlouvy či v žádosti o poskytnutí dotace nebo subvence uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí.

Sjednáváním úvěrové smlouvy se rozumí postup (proces) při jejím uzavírání.¹⁰⁶

Úvěrovou smlouvou se rozumí smlouva o úvěru podle § 497 a násl. obchodního zákoníku. Tato smlouva patří do kategorie tzv. absolutních obchodů¹⁰⁷, což znamená, že se takový závazkový vztah řídí vždy, bez ohledu na jeho účastníky, výše uvedenou právní úpravou. Pro trestní odpovědnost je nerozhodné, na jaký účel jsou finanční prostředky poskytovány, i když zřejmě nejčastějším případem bude jejich žádání na podnikatelské účely. Nelze však vyloučit i jiné druhy úvěrů, jako např. hypoteční, spotřebitelský apod. Vždy je však nezbytné, aby smlouva, na

---

¹⁰⁴ Srov. § 89 odst. 11 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁵ Důvodová zpráva k návrhu novely trestního zákona č. 253/1997 Sb.

¹⁰⁶ Srov. Rt 6/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

¹⁰⁷ Srov. § 261 odst. 3 písm. d) zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

jejímž základě jsou finanční prostředky poskytovány splňovala náležitosti smlouvy o úvěru dle § 497 obchod. zákoníku. Podle této úpravy je takovou smlouvou pouze taková, ve které se věřitel na požádání dlužníka zavazuje poskytnout v jeho prospěch peněžní prostředky do určité výše a oproti tomu se dlužník zavazuje tyto poskytnuté peněžní prostředky vrátit a zaplatit úroky. Dlužník nemusí dojednaný úvěr skutečně čerpat, podstatný je závazek věřitele mít pro dlužníka sjednané finanční prostředky k dispozici po celou dobu, případně na jeho požádání. Předmětem smlouvy o úvěru mohou být jen peníze, které může dlužník, pokud není jejich použití ve smlouvě výslovně omezeno, použít na jakýkoli účel podle svého uvážení. Případná omezení musí však být vždy stanovena v úvěrové smlouvě.¹⁰⁸

V praxi se vyskytly názory o použití ustanovení o úvěrovém podvodu dle § 250b i na jiný typ smluv, např. smlouvu o půjčce a pod. Nejvyšší soud ČR se však přiklonil k názoru¹⁰⁹, že jakýkoli jiný výklad by odporoval základním zásadám trestního práva, zejména pak zásadě o pomocné úloze trestní represe. Této zásadě odpovídá spíše restriktivní výklad ustanovení § 250b, který neumožňuje zahrnout pod pojem „úvěrová smlouva“ takové formy úvěrových smluv, které nemají charakter smlouvy o úvěru podle § 497 a násl. obchodního zákoníku. Pod tento pojem tedy nelze podřadit takové typy smluv, které spočívají v poskytování zboží a služeb na základě tzv. odložených plateb, jako např. smlouvu o koupi najaté věci či tzv. leasingovou smlouvu, stejně tak smlouvu o půjčce dle § 657 občanského zákoníku, na jejímž základě je možné přenechat jakékoli věci. Smlouva o půjčce také nemusí obsahovat závazek platit úroky, ty se platí jen tehdy, pokud byly účastníky smluvního vztahu dohodnuty.

Shodný názor zastává i J. Herczeg, který uvádí, že vzhledem k nárůstu trestné činnosti v oblasti leasingových smluv se objevují hlasy volající po širším výkladu ustanovení § 250b trestního zákona, který by

---

¹⁰⁸ Srov. § 501 odst. 2, § 507 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁹ Srov. Rt 6/2004 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek

umožňoval trestní postih i těchto případů. Domnívá se, že takový výklad pojmu „úvěrová smlouva“, který by zahrnoval i leasingové smlouvy či smlouvy o koupi zboží na splátky, by překračoval meze přípustného výkladu právní normy a nelze jím nahrazovat chybějící znaky skutkové podstaty. Ani poukaz na vysokou společenskou nebezpečnost jednání nedostatek formální stránky nenahradí. Navíc Ústavní soud judikoval¹¹⁰, že je neústavní, jestliže jiný subjekt než subjekt moci zákonodárné doplňuje podmínky trestnosti, byť by to bylo v souladu s konkrétní materiální stránkou spáchaného činu, jíž ale nekoresponduje příslušný znak skutkové podstaty uvedený ve zvláštní části trestního zákona.¹¹¹

Častý problém v praxi však představuje správné posouzení různorodých obchodně-závazkových vztahů, zejména z hlediska zda naplňují pojem úvěrové smlouvy a zda tudíž případná protiprávní jednání mohou naplňovat skutkovou podstatu § 250b trestního zákona. Například byla řešena otázka, zda se jedná o úvěrovou smlouvu, pokud nejsou poskytnuty finanční prostředky, ale je přímo poskytnuto zboží, které klient odbírá. To, k jakému závěru se přiklonila soudní praxe dokládá nejlépe usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10.11.2004, sp. zn. 3 To 845/2004. Skutkově se jednalo o to, že obviněný P. Š. ve dnech 10.9. 2003 a 17.9. 2003 v K. prostřednictvím obchodního zástupce uzavřel se společností G., a. s., smlouvy o úvěrech na nákup mobilních telefonů a při jejich sjednávání vědomě nepravdivě uvedl, že je zaměstnán u společnosti L., a. s., Č. B., ač zde ani jinde nepracoval, a na základě těchto nepravdivých údajů mu byly poskytnuty finanční úvěry (dne 10.9.2003 na základě smlouvy č. X ve výši 5.000,- Kč, dne 10.9.2003 na základě smlouvy č. Y ve výši 5.000,- Kč, dne 17.9. 2003 na základě smlouvy č. Z ve výši 10.500,- Kč), které od počátku řádně hradil podle obchodních podmínek, a tudíž společnosti G. nevznikla žádná škoda. Krajský soud

---

¹¹⁰ Srov. náleží Ústavního soudu ČR ze dne 28.6.2000, sp. zn. IV. ÚS 565/99

¹¹¹ Herczeg, J.: K pojmu „úvěru“ u trestního činu úvěrového podvodu.

judikoval, že pokud obchodní společnost poskytne klientovi úvěr z vlastních zdrojů za účelem konkrétní koupě určité věci uvedené ve smlouvě o úvěru tím způsobem, že na klienta nepřevéde peníze, ale zaplatí za něho jím vybrané zboží přímo prodejci, přičemž k samotnému zboží zakoupenému klientem od prodejce této společnosti nevznikají podle smlouvy žádná práva, jde o úvěrovou smlouvu ve smyslu ustanovení § 250b trestního zákona.¹¹²

Poskytovatelem úvěru bude zpravidla banka, ale nelze vyloučit případy, kdy se bude jednat i o jiný subjekt poskytující v rámci svého předmětu podnikání úvěry jako družstevní záložny, stavební spořitelny a jiné subjekty, pokud poskytnou úvěr na základě smlouvy o úvěru.¹¹³

Subvencí se rozumí finanční podpora poskytovaná z veřejných prostředků.¹¹⁴ Zpravidla ji poskytují za tím účelem zřízené fondy¹¹⁵, jako např. Státní fond tržní regulace v zemědělství a pod. Stejně jako dotace mohou být subvence účelové i bez účelového určení.

Dotací se rozumí poskytování peněžních prostředků, zpravidla ze státního rozpočtu, ale i rozpočtů krajů a obcí, které jsou na státní rozpočet napojeny finančními vztahy, které mají rovněž podobu dotací, příp. rozpočtů ústředních orgánů. Jedná se tedy nejčastěji o pravidelný příděl peněz poskytovaný vedle obcí a krajských úřadů i např. ústavům, školám a jiným fyzickým a právnickým osobám. Rozeznáváme dotace účelové, které podléhají ročnímu zúčtování a jejichž účel musí být dodržen a dotace neúčelové, které mohou být použity podle vlastního uvážení příjemce.

Obdobné vysvětlení pojmů nabízí A. Dolenský při svém výkladu úvěrového podvodu, kde uvádí, že dotací se označuje poskytování

---

¹¹² Srov. Rt 5/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

¹¹³ Srov. Rt 6/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

¹¹⁴ Srov. Šámal, P., Púry, F., Rizman, S.: Trestní zákon komentář. 6. vydání. C.H.Beck, 2004.str. 1499

¹¹⁵ Srov. zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů

peněžních prostředků zpravidla bez právního nároku. Je to termín, který se vyskytuje v předpisech o rozpočtech (státu, ústředních orgánů aj.). Jako subvence se dříve nazývaly poskytnuté finanční prostředky, které byly přísně účelově vázány. V poslední době se používá jen termín „dotace“ a dřívější rozdíl zanikl. Ze státního rozpočtu republiky se mohou poskytovat dotace právnickým osobám a fyzickým osobám vyvíjejícím podnikatelskou činnost, a dále mohou být dotace poskytovány občanským sdružením, politickým stranám a státním fondům republiky.¹¹⁶

Za nepravdivé údaje jsou považovány takové údaje, jejichž obsah v zásadních směrech vůbec neodpovídá skutečnému stavu, o němž je podávána informace v procesu sjednávání úvěrové smlouvy nebo v žádosti o poskytnutí subvence či dotace. V praxi se vyskytly i úvahy a pochybnosti, jaký je rozdíl mezi „nepravdivým údajem“ a „nesprávným údajem“, neboť termín „nesprávný údaj“ se vyskytoval v některých nařízeních státních orgánů a orgánů veřejné správy a ve stanoviscích poskytujících orgánům činným v trestním řízení v souvislosti s prověřováním oznámení týkajících se poskytnuté dotace či subvence.¹¹⁷ K výkladu obou těchto pojmů je možné souhlasit s výkladem Nejvyššího státního zastupitelství k tomuto znaku skutkové podstaty trestného činu úvěrového podvodu podle § 250b odst. 1, které ve svém výkladovém stanovisku uvedlo, že každý nepravdivý údaj je údajem nesprávným, oproti tomu ne každý nesprávný údaj je nepravdivý, byť jsou oba v rozporu se skutečností. Rozdíl v obsahu těchto pojmů je však v subjektivním vztahu k určitému údaji ze strany toho, kdo takový údaj uvádí. Údaj nesprávný je údaj chybný, přičemž ten, kdo jej uvádí, si rozporu se skutečností nemusí být vědom. Naproti tomu údaj nepravdivý, je nejen nesprávný, ale jde současně i o údaj klamný, obsahující lež, tj. vědomě projevenou nepravdu. Pouze takový vědomě lživý údaj o rozhodné skutečnosti je třeba považovat za nepravdivý údaj ve smyslu ustanovení § 250b odst. 1. Tento trestný čin je speciální skutkovou

---

¹¹⁶ Dolenský, A. Úvěrový podvod. str. 1

¹¹⁷ Srov. např. § 3 odst. 3 nařízení vlády č. 24/1999 Sb.

podstatou ve vztahu k obecnému trestnému činu podvodu podle § 250 a při prokazování jeho subjektivní stránky je třeba vycházet z toho, že podstatou jednání je uvedení v omyl, a to alternativními způsoby jednání uvedenými v odst. 1 cit. ustanovení, a proto je nutné prokázat, že pachatel úmyslně a vědomě předstíral okolnosti, které nejsou v souladu se skutečným stavem věci.¹¹⁸

V praxi byl dále řešen i případ, zda se zákonný znak „uvedení nepravdivých údajů“ dle odst. 1 ustanovení § 250b vztahuje pouze k údajům obsaženým v úvěrové smlouvě, či zda se vztahuje i na další, tzv. pomocné materiály, které byly při sjednávání úvěrové smlouvy předloženy. V konkrétním případě se jednalo o věc, kterou řešil Obvodní soud pro Prahu 8, pod sp. zn. 32T 4/2008, ve které obviněný při žádosti o poskytnutí úvěru uvedl nepravdivé informace o tom, že je zaměstnán jako dělník u společnosti I-Ing.J.S. s čistým měsíčním příjmem ve výši 18.000,- Kč, ačkoli u této společnosti nikdy nepracoval, a po ověření žádosti o poskytnutí úvěru mu nebyl požadovaný úvěr poskytnut. V rámci obhajoby obviněný namítal, že odpovědnost za trestný čin úvěrového podvodu podle § 250b tr. zákona může vzniknout pouze v návaznosti na smlouvu o úvěru a nikoli v návaznosti na jiné smlouvy či dokumenty. Pokud by se tak stalo, jednalo by se o rozšiřující výklad podmínek trestnosti, který je nepřipustný. Ve svém usnesení, kterým odmítl dovolání obviněného, Nejvyšší soud poukázal na ustálenou judikaturu k ustanovení § 250b odst. 1 s tím, že za sjednávání úvěrové smlouvy je třeba považovat postup při jejím uzavírání, tedy celý proces jejího sjednávání. Trestní odpovědnost pachatele za uvedení nepravdivých údajů je tedy dána nejen v případě, kdy pachatel takové údaje uvede (popř. je sdělí, poskytne či doloží apod.) v úvěrové smlouvě samotné, ale i tehdy, jestliže je úmyslně uvede, sdělí, poskytne

---

¹¹⁸ Srov. Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství Vykl. č. 7/ 2000.

nebo doloží v některém z tzv. pomocných dokumentů, které byly předloženy v průběhu procesu jejího sjednávání.¹¹⁹

Hrubě zkreslené údaje jsou takové, které mylně nebo neúplně informují o podstatných a důležitých okolnostech pro uzavření úvěrové smlouvy nebo poskytnutí subvence či dotace, čímž mohou zásadně ovlivnit rozhodování o poskytnutí finančních prostředků, ať již na základě úvěrové smlouvy nebo prostřednictvím dotací či subvencí.

K zamlčení podstatných údajů dojde tehdy, pokud jsou zamlčeny údaje podstatné a rozhodující, tedy takové, které by vedly k tomu, pokud by byly známy druhé straně, že by nedošlo k uzavření úvěrové smlouvy nebo k poskytnutí dotací či subvencí buď vůbec a nebo za podstatně méně výhodnějších podmínek pro tu stranu, která takové podstatné údaje zamlčela.

Z uvedeného je zřejmé, že ne každý údaj, o němž je v procesu sjednávání úvěrové smlouvy nebo v žádosti o poskytnutí subvence či dotace podávána informace, a o kterém se následně zjistí, že je nepravdivý, zkreslený nebo byl zamlčen, má za následek trestní odpovědnost trestným činem úvěrového podvodu podle § 250b odst.1. Musí jít vždy o takový údaj, který je podstatný či důležitý pro ovlivnění rozhodnutí o poskytnutí finančních prostředků. Za takový údaj je možné považovat např. okolnost, že na žadatele o úvěr – právnickou osobu byl podán návrh na prohlášení konkursu. Tuto otázku řeší i usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.3.2004, sp. zn. 7 Tdo 312/2004. Skutková podstata spočívala v tom, že obviněný Ing. M. V. ve dnech 19.3.2002 a 20.3.2002 v F. v pobočce České spořitelny, a. s. jako jednatel obchodní společnosti M., spol. s r.o., při jednání o poskytnutí kontokorentního úvěru na částku 200.000,- Kč uvedl, že společnost nemá žádné závazky, přičemž zamlčel, že dne 6.3.2002 podal u Krajského soudu v O. návrh na prohlášení konkursu na majetek této

---

¹¹⁹ Srov. Rt 36/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek

společnosti, a dosáhl tak toho, že dne 21.3.2002 Česká spořitelna, a. s., uzavřela s obchodní společností M., spol. s r. o., smlouvu o kontokorentním úvěru č. 788-030-02 na částku 200.000,- Kč, z něhož ke dni 25.4. 2002, kdy byl na majetek této obchodní společnosti prohlášen konkurs, vyčerpala ke škodě České spořitelny, a. s. částku ve výši 192.129,27 Kč. Nejvyšší soud uvedl, že trestný čin úvěrového podvodu podle § 250b odst. 1 trestního zákona je tzv. abstraktní ohrožovací delikt, takže jeho znakem není vyvolání poruchy a dokonce ani konkrétní ohrožení chráněného subjektu. V tomto rozsahu je proto trestný čin dokonán již samotným předložením žádosti o úvěr, v níž je zatajeno, že byl podán návrh na prohlášení konkursu na majetek obchodní společnosti jako žadatele o úvěr a jaké má obchodní společnost závazky. Okolnost, že ve formuláři žádosti o úvěr nebyla kolonka, která by se výslovně týkala konkursu, je bezvýznamná. Zákonné znaky trestného činu úvěrového podvodu, jak jsou vymezeny v § 250b odst.1 trestního zákona, obviněný očividně naplnil tím, že v příčinné souvislosti s jeho jednáním, spočívajícím v uzavření smlouvy o kontokorentním úvěru za okolností, kdy spořitelna neznala skutečnou ekonomickou situaci obchodní společnosti, byly v rámci čerpání úvěru poskytnuty prostředky, které nebyly spořitelně vráceny v souladu s úvěrovou smlouvou. Okolnost, že šlo o prostředky čerpané v době, kdy obviněný již nebyl jednatelem obchodní společnosti, není nijak podstatná, protože podkladem pro toto čerpání byla smlouva, kterou za obchodní společnost uzavřel obviněný.¹²⁰

Pachatelem trestného činu úvěrového podvodu podle §250b odst. 1 může být kterýkoli z účastníků úvěrové smlouvy či žadatel o poskytnutí subvence nebo dotace. Nejčastěji bude přicházet v úvahu dlužník nebo žadatel jako fyzická osoba, případně fyzická osoba, která jedná za dlužníka či žadatele o dotaci nebo subvenci, kterým je právnická osoba. Nelze však

---

¹²⁰ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.3.2004, sp. zn. 7 Tdo 312/2004

vyložit případy, kdy pachatelem bude fyzická osoba jednající za věřitele při sjednávání úvěrové smlouvy, např. pracovník banky, který uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje, nebo podstatné údaje zamlčí.

K osobě pachatele se váže i usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 545/2004 ze dne 27.5. 2004. Skutkově se jednalo o to, že obviněný F. J. společně s obviněným Z. K. a V. B. po předchozí dohodě s obviněným Z. K. uzavřel dne 31.7.2001 V. B. v prodejně F. J. v B., úvěrovou smlouvu s firmou Home Credit, a. s. na poskytnutí úvěru ve výši 26.003,- Kč za účelem zakoupení radiátorů, když při sjednávání této smlouvy předložil obviněný Z. K. potvrzení o výši příjmu V. B., která sám vyplnil, potvrdil a orazítkoval razítkem firmy I., zprostředkovatelská činnost, ačkoliv se toto nezakládalo na pravdě, když s B měli předchozí dohodu, že peníze získané na základě úvěrové smlouvy použije obviněný Z. K. pro sebe, a že sjednané splátky bude v rozporu se smlouvou splácet sám obviněný Z. K., a přesto, že o této dohodě obviněný F. J. věděl, tuto smlouvu vyhotovil, čímž způsobil poškození firmě Home Credit, a. s., škodu ve výši 26.003,- Kč. Nejvyšší soud v tomto případě judikoval, že u trestného činu úvěrového podvodu podle § 250b odst. 1, 2 trestního zákona oproti trestnému činu obecného podvodu podle § 250 odst. 1 trestního zákona, není třeba vzniku škody, přičemž pachatelem tohoto trestného činu (§ 250b) může být kterýkoli z účastníků úvěrové smlouvy, tedy přichází v úvahu také trestní odpovědnost osoby, která zde vystupuje na straně subjektu jednajícího s žadatelem o poskytnutí úvěrové smlouvy.¹²¹

K osobě pachatele se vyjádřil i Krajský soud v Plzni, který konstatoval, že pachatelem ovšem může být i věřitel, např. banka, pokud spotřebiteli při poskytnutí spotřebitelského úvěru zamlčí celkovou částku úroků, kterou bude muset zaplatit. Zásada, podle níž nemůže být trestný ten, k jehož ochraně je příslušné ustanovení určeno, se v tomto případě neuplatní. Osoba, která účastníku úvěrové smlouvy pouze opatří potřebné

---

¹²¹ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.5.2004, sp. zn. 6 Tdo 545/2004

nepravdivé podklady, může být jen pomocníkem, přičemž o pomoc ve smyslu § 10 odst. 1 písm. c) trestního zákona půjde jen v případě, kdy jednání pachatele – účastníka úvěrové smlouvy – dosáhne stadia pokusu nebo dokonání činu.¹²²

Trestný čin úvěrového podvodu podle § 250b odst. 1 je úmyslným trestným činem. Protože k trestní odpovědnosti není třeba způsobení škody, nemusí ani úmysl pachatele ke škodě směřovat, i když tomu zpravidla tak bude. Trestně odpovědný bude proto i pachatel, který získá úvěr za okolností uvedených v ustanovení § 250b odst.1, ale finanční prostředky řádně splácí. V takových případech však bude třeba náležitě zvažovat stupeň společenské nebezpečnosti činu z hledisek uvedených v § 3 odst. 2, 4 trestního zákona, aby nedocházelo k trestnímu postihu tam, kde není na místě. V souvislosti s tím se však objevily i pochybnosti, zda škoda vzniká již samotným vylákáním úvěru, a to v celé poskytnuté výši bez ohledu na splácení, anebo až samotným nesplácením úvěru. Rovněž touto otázkou se zabýval Nejvyšší soud ČR, který ve svém usnesení ze dne 7.3.2007, sp. zn. 8 Tdo 143/2007, dospěl k závěru, že škoda v tomto případě vznikne až nesplácením úvěru.

4.5 Problematika § 250b odst. 2 trestního zákona

Objektivní stránka spočívá v tom, že pachatel bez souhlasu věřitele nebo jiné oprávněné osoby použije úvěr, subvenci nebo dotaci na jiný než určený účel. Jak již výše uvedeno, jde o samostatnou skutkovou podstatu, která se, na rozdíl od skutkové podstaty v odst. 1, vztahuje jen na účelové úvěry, subvence nebo dotace.

Účelový úvěr spočívá v tom, že dlužník nemůže poskytnuté finanční prostředky použít k jakémukoli účelu podle svého uvážení, ale v jejich použití je vázán omezením vyplývajícím z úvěrové smlouvy, kde také musí

---

¹²² Srov. Rt 27/2001 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek

být výslovně stanoveno.¹²³ Pokud takové omezení v úvěrové smlouvě schází, nejde o účelový úvěr a nepřipadá v úvahu trestní odpovědnost dle § 250b odst. 2. Obdobně je třeba zkoumat charakter poskytnuté subvence či dotace za účelem posouzení, zda její příjemce byl omezen v jejím použití k jinému účelu souhlasem oprávněné osoby, tak, aby bylo bezpečně prokázáno, že šlo o subvenci či dotaci účelovou. V praxi se vyskytl i případ, kdy soudy považovaly finanční prostředky poskytnuté podnikateli ze státního rozpočtu na stanovený účel za cizí svěřenou věc a jejich úmyslné a svévolné použití k jinému, než určenému účelu, kvalifikovaly jako trestný čin zpronevěry podle § 248 tr. zákona. Tento postup odmítl Nejvyšší soud s tím, že se nemůže jednat o tento trestný čin, ale od 1.1.1998 může jít o trestný čin úvěrového podvodu podle § 250b odst. 2.¹²⁴

Věřitelem je smluvní strana ve smlouvě o úvěru, která poskytuje finanční prostředky či se zavazuje je poskytnout.

Oprávněnou osobou se rozumí strana, která poskytuje subvenci nebo dotaci.¹²⁵

Pachatelem trestného činu úvěrového podvodu podle § 250b odst. 2 může být pouze dlužník, který použije úvěr bez souhlasu věřitele, příp. subvenci či dotaci bez souhlasu oprávněné osoby, na jiný než určený účel. Pokud jde o dlužníka či příjemce subvence nebo dotace, jež jedná jménem právnické osoby, přichází v úvahu uplatnění institutu jednání za jiného podle § 90 odst. 2 trestního zákona.

Trestný čin úvěrového podvodu podle § 250b odst. 2 je úmyslným trestným činem. Vzhledem k tomu, že k trestní odpovědnosti v základních

---

¹²³ Srov. § 501 odst. 2, § 507 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹²⁴ Srov. Rt 55/2003 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek

¹²⁵ Srov. Šámal, P., Púry, F., Rizman, S.: Trestní zákon komentář. 6. vydání. C.H.Beck, 2004.str. 1501

skutkových podstatách není třeba způsobení škody, nemusí proto ani úmysl pachatele ke škodě směřovat. Pachatel je proto trestný i v případě, že poskytnutý účelový úvěr, který použil k jiným účelům, řádně splatil či splácí a tudíž žádná škoda na majetku nevznikla.

U obou skutkových podstat trestného činu úvěrového podvodu podle § 250b je způsobená škoda podle výše považována za okolnost, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby dle odstavců 3, 4 a 5¹²⁶, přičemž k jejímu zavinění postačí nedbalost.¹²⁷ Přísněji trestný bude tedy pachatel, který svým jednáním způsobí škodu nikoli malou, značnou nebo škodu velkého rozsahu. Za okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby je považováno i spáchání činu jako člen organizované skupiny (odst. 4 písm. a) nebo způsobení jiného zvlášť závažného následku (odst. 4 písm. b).

V praxi někdy přetrvávají, shodně jako u pojistného podvodu podle § 250a, problémy, jak kvalifikovat jednání pachatele, který naplnil znaky základní skutkové podstaty podle § 250b odst. 1 nebo 2, ale jeho úmysl směřoval ke způsobení škody nikoli malé, značné či škody velkého rozsahu, což se mu však nepodařilo realizovat. I zde platí, že pachatelovo jednání, posuzované jako celek, již překročilo stadium přípravy a dostalo se, pokud jde o kvalifikovanou skutkovou podstatu, do stadia pokusu dle § 8 odst. 1 trestního zákona.¹²⁸

Vedle toho, že k trestnosti úvěrového podvodu podle § 250b odst. 1 a 2 není v základních skutkových podstatách třeba způsobení škody, ani úmysl ji způsobit, je dalším předmětem výhrad této zákonné úpravy i okolnost, že neposkytuje ochranu i dalším formám financování, které banky poskytují svým klientům a při nichž nedochází k uzavření úvěrové smlouvy. Jde zejména o různé alternativní formy financování, např.

---

¹²⁶ Srov. § 89 odst. 11 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

¹²⁷ Srov. § 6 písm. a) zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

¹²⁸ Srov. Šámal, P., Púry, F., Rizman, S.: Trestní zákon komentář. 6. vydání. C.H.Beck, 2004.str. 1502

financování exportních či importních operací, faktoring, forfaiting a pod., případně poskytování záruk a avalů. Takové případy podvodných jednání je tedy možné i nadále posoudit pouze jako obecný trestný čin podvodu podle § 250 se všemi problémy, jež tato kvalifikace obnáší, a které ve svém důsledku mohou znamenat, že trestní postih nebude reálný. Zákodárce tak k trestně právnímu postihu zvolil pouze dva specifické typy podvodných jednání a tato úprava, založená na kasuistických skutkových podstatách, je spojena s rizikem, že se nepodaří podchytit všechny formy trestné činnosti.¹²⁹ Jako lépe vystihující tuto problematiku, a tím i právní úpravu *de lege ferenda*, by bylo proto vhodné doplnit stávající skutkové podstaty úvěrového podvodu podle § 250b o další formu jednání, která by se vztahovala, vedle úvěrů, i na tyto další produkty bez omezení jež vyplývá ze současné úpravy. Jak však bude dále rozvedeno, nový trestní zákoník nepřinesl v tomto směru žádné podstatné změny.

Vedle výše uvedených výhrad jsou však i námitky k samotné konstrukci trestného činu úvěrového podvodu. Např. Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze ve svém vyjádření k návrhu stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR ve věci výkladu pojmu „úvěrová smlouva“ uvedla, že ustanovení § 250b nesplňuje požadavek určitosti a jasnosti a přesnosti, v důsledku čehož vyvolává interpretační potíže, které však nelze odstranit soudním výkladem nepřipustně rozšiřujícím hranice trestnosti tím, že by pod pojem „úvěrová smlouva“ byly řazeny i další typy smluv, jako např. spotřebitelský úvěr apod., neboť takový postup by byl porušením zásady „*nullum crimen sine lege*“. Přípuštění rozšiřujícího výkladu by mohlo vést k přejímání trestní represe.¹³⁰

---

¹²⁹ Srov. Jirí Jelínek a kolektiv: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* Linde Praha, a.s. 2008, str. 712.

¹³⁰ Srov. Rt 6/2004 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek

5 Vztah trestného činu podvodu podle § 250 trestního zákona k některým jiným ustanovením trestního zákona

5.1 *K trestnému činu provozování nepoctivých her a sázek podle § 250c trestního zákona*

Do kategorie trestných činů postihujících podvodné jednání lze zařadit i trestný čin provozování nepoctivých her a sázek podle § 250c¹³¹, který byl do trestního zákona zařazen na základě novely zákona č. 557/1991 Sb., jež nabyla účinnosti dnem 1. ledna 1992. Z důvodové zprávy k této novele vyplývá, že důvodem zařazení tohoto trestného činu byla snaha zákonodárce postihnout značné rozšíření počítačových her nebo her zvaných „skořápky, letadlo“ a pod., které nejsou založeny na nahodilé okolnosti.¹³²

Jde o jednání blízké podvodu, i když vyvolání či využití omylu není znakem této skutkové podstaty. O podvod ve smyslu ustanovení § 250 tr. zákona se však nejedná, neboť účastníci takových her a sázek jsou zpravidla seznámeni s pravidly hry, ale jejich konstrukce je taková, že nezaručují možnost výhry, což si neuvědomují. O trestný čin podvodu by se jednalo v případě, pokud by při hře nebo sázce byl u účastníků vyvolán omyl nebo bylo využíváno jejich omylu. Toto ustanovení se však nevztahuje na tzv. hazardní hry, u kterých je výsledek závislý na náhodě buď zcela

---

¹³¹ Základní skutková podstata trestného činu provozování nepoctivých her a sázek podle § 250c trestního zákona zní:

(1) Kdo provozuje peněžní nebo jinou podobnou hru nebo sázku, jejíž pravidla nezaručují rovné možnosti výhry všem účastníkům, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

¹³² Důvodová zpráva k novele zákona č. 557/1991 Sb.

nebo zčásti. Musí jít tedy o takovou hru nebo sázku, která nezaručuje svými pravidly rovné možnosti výhry všem účastníkům.¹³³

Objektem trestného činu provozování nepoctivých her a sázek podle § 250c je zájem na poctivém a rovném provozování peněžních nebo jiných podobných her a sázek. Tento trestný čin má ale i sekundární objekt a tím je cizí majetek.

Peněžní hrou se rozumí hry, při nichž počet účastníků roste geometrickou řadou, přičemž dříve zapojení účastníci získávají podstatné zhodnocení svého vkladu na úkor později zapojených, kteří zpravidla o své vklady do hry přicházejí (tzv. řetězové hry, hry typu letadlo a pod.). Jde tedy o hru, již se účastní osoba rozdílná od provozovatele /organizátora / hry, která zaplatí vklad /sázku /, jehož návratnost se účastníkovi nezaručuje. Za jinou podobnou hru se považují zejména. tzv. „skořápky „

Sázka je příslib zpravidla peněžitého nebo jiného majetkového plnění, jehož splnění je závislé na určité neisté události, která má v budoucnu nastat nebo na tom, že určité tvrzení se ukáže jako pravdivé. Hra je druhem sázky.¹³⁴

Pachatelem trestného činu podle § 250c může být jen provozovatel peněžní hry nebo jiné podobné hry nebo sázky. Samotný účastník takové hry je poškozeným.

Jednočinný souběh obou trestných činů je vyloučen.

5.2 K trestného činu zpronevěry podle § 248 trestního zákona

---

¹³³ Srov. Šámal, P., Púry, F., Rizman, S.: Trestní zákon komentář. 6. vydání. C.H.Beck, 2004.str. 1377

¹³⁴ Srov. § 845 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Trestný čin zpronevěry podle § 248 tr. zákona¹³⁵ patří do kategorie majetkových trestných činů, přičemž předmětem útoku je cizí věc, která byla pachateli svěřena, tedy byla mu odevzdána do faktické moci (držení) s tím, aby s ní nakládal určitým způsobem. Pachatel si přisvojí věc, která mu byla svěřena, jestliže s ní naloží způsobem, který je v rozporu s účelem, k němuž mu byla dána do opatrování nebo dispozice a to způsobem, který maří základní účel svěřeni. Přisvojení věci se ale nerozumí získání věci do vlastnictví, neboť trestným činem nelze nabýt vlastnické právo. Jde o získání možnosti trvalé dispozice s věcí a zároveň vyloučení dosavadního vlastníka nebo faktického držitele z držení, užívání a nakládání s ní. Na rozdíl od podvodu získává pachatel zpronevěry faktickou moc nad věcí bez vyvolání nebo využití omylu určité osoby (resp. její neznalosti všech podstatných skutečností). Pachatelem zpronevěry může být tedy jenom ten, jemuž byla věc svěřena a jde tudíž, na rozdíl od trestného činu podvodu, o trestný čin s omezeným okruhem pachatelů.

V soudní praxi byly v minulosti zaznamenány určité problémy při posuzování jednání pachatele, který jednak neplnil podmínky leasingové smlouvy ohledně leasingových splátek a jednak, v rozporu se smlouvou a bez souhlasu pronajímatele, navíc svěřenou věc převedl na třetí osobu. Problém byl částečně zapříčiněn tím, že pojem „leasingová smlouva“ není definován v obchodním ani v občanském zákoníku a pro leasing tak neplatí obecná a závazná pravidla. Je tedy v podstatě na vůli pronajímatele, jakým způsobem je nastaví. Obecně je možné pouze konstatovat, že podstatou leasingu je v zásadě skutečnost, že nájemce získá od pronajímatele na základě smlouvy do své dispozice předmět leasingu, tj.

---

¹³⁵ Základní skutková podstata trestného činu zpronevěry podle § 248 trestního zákona zní:

(1) Kdo si přisvojí cizí věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která mu byla svěřena, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

zpravidla určitou movitou věc, kterou může užívat a disponovat s ní, ale po dobu trvání nájemního vztahu není jejím vlastníkem. Tím se může stát až po jeho ukončení v případě, že s přechodem vlastnictví vůbec taková smlouva počítá. Pokud tedy pachatel za trvání nájemního vztahu svěřenou věc převede na třetí osobu a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou¹³⁶, dopustil by se trestného činu zpronevěry podle § 248, neboť v době prodeje nakládal se svěřenou cizí věcí v rozporu s účelem, pro který mu byla svěřena. Jiná situace však nastává, pokud má pachatel již od samého počátku, tedy v době uzavírání leasingové smlouvy, úmysl získanou věc si přisvojit a leasingová smlouva je jen prostředkem k realizaci tohoto úmyslu. Jde zejména o případy, kdy pachatel věděl, že s ohledem na své finanční poměry nebude moci dostát ani základním podmínkám vyplývajícím ze smlouvy a byl s tím srozuměn, takže smlouva vlastně byla uzavřena pouze jako prostředek vylákání předmětu leasingu, kterým uváděl pronajímatele v omyl. V takovém případě se bude jednat o trestný čin podvodu podle § 250 tr. zákona a to bez ohledu, zda následně dojde ze strany pachatele navíc ještě k prodeji předmětu leasingu. Tento trestný čin je pak dokonán již jeho samotným převzetím věci pachatelem, který se tak obohatí na úkor leasingové společnosti.¹³⁷

Jednočinný souběh obou těchto trestných činů je vyloučen.

5.3 K trestnému činu lichvy podle § 253 trestního zákona

Trestný čin lichvy podle § 253 tr. zákona¹³⁸ je majetkovým trestným činem, jehož objektem je majetek a svobodná dispozice s ním. Na rozdíl

---

¹³⁶ Srov. § 89 odst. 11 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

¹³⁷ Srov. Rt 47/2002 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek

¹³⁸ Základní skutková podstata trestného činu lichvy podle § 253 trestního zákona zní:

(1) Kdo zneužívá něčí tísně, nezkušenosti nebo rozumové slabosti nebo něčího rozrušení, dá sobě nebo jinému poskytnout nebo slíbit plnění, jehož hodnota je k hodnotě vzájemného plnění v hrubém nepoměru, nebo kdo takovou pohledávku uplatní nebo v úmyslu uplatnit ji na sebe převede, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

od trestného činu podvodu podle § 250 tr. zákona, pachatel, tj. lichvář, neuvádí jiného v omyl. Pokud omylu využívá, je to omyl, který má své zvláštní příčiny. Samotná představa poškozeného o podstatě jeho jednání při lichvě je správná, ale hodnocení vzájemných plnění je nesprávné. Poškozený zde buď poskytuje nebo slibuje plnění v určité tísní, ač ví, že hodnota jeho plnění je k hodnotě vzájemného protiplnění v hrubém nepoměru, nebo v důsledku nezkušenosti, rozumové slabosti nebo rozrušení, není schopen zhodnotit vzájemný poměr obou plnění. V případě trestného činu podvodu jedná poškozený pod vlivem svého omylu nebo omylu jiné osoby anebo pod vlivem zamlčených podstatných skutečností nebo omylu vyvolaného nebo použitého pachatelem, aniž by jednal pod vlivem tísně nebo neschopnosti posoudit důsledky svého jednání.¹³⁹

Jednočinný souběh s trestným činem podvodu podle § 250 tr. zákona je vyloučen.

5.4 K trestnému činu zatajení věci podle § 254 trestního zákona

Trestný čin zatajení věci podle § 254 tr. zákona¹⁴⁰ je majetkový trestný čin, jehož objektem je vlastnictví. Předmětem útoku je cizí věc nikoli nepatrné hodnoty¹⁴¹, která se dostala do moci pachatele nálezem, omylem nebo jinak bez přivolení oprávněné osoby. Věc se může dostat do moci pachatele omylem buď v důsledku omylu oprávněné osoby, omylu někoho dalšího anebo v důsledku omylu samotného pachatele (např. záměna zavazadla, omylem doručená zásilka apod.). Omyl je rozpor mezi

---

¹³⁹ Srov. Rt 85/1956 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek

¹⁴⁰ Základní skutková podstata trestného činu zatajení věci podle § 254 trestního zákona zní:
(1) Kdo si přisvojí cizí věc nikoli nepatrné hodnoty, která se dostala do jeho moci nálezem, omylem nebo jinak bez přivolení osoby oprávněné, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem.

¹⁴¹ Srov. § 89 odst. 11 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

představou a skutečností.¹⁴² Omyl oprávněné osoby nebo někoho dalšího však nesmí být vyvolán pachatelem, stejně tak nesmí jít o využití omylu pachatelem nevyvolaného bezprostředně poté, co si jej pachatel uvědomí. Pokud by tomu tak bylo, šlo by o podvod. Předpokládá se, že pachatel v době, kdy se věc dostává do jeho moci, o tomto omylu neví a teprve dodatečně si uvědomí, že mu věc nepatří.¹⁴³

Jednočinný souběh obou trestných činů je vyloučen.

V soudní praxi opakovaně přetrvávají pochybnosti ohledně právní kvalifikace jednání pachatele, který si přisvojil peníze, jež mu byly omylem zaslány na bankovní účet a s nimiž disponoval. Nejvyšší soud k této problematice uvedl, že pokud si pachatel takové peníze přisvojí, je pro rozlišení, zda tím spáchal trestný čin podvodu podle § 250 tr. zákona (s využitím omylu jiného) nebo trestný čin zatajení věci podle § 254 tr. zákona (t.j. věci, která se dostala do jeho moci omylem) rozhodující, zda pachatel věděl o omylu jiné osoby v době, kdy se peníze dostaly do jeho moci, tj. když se skutečně dověděl o takové platbě na bankovní účet (např. na základě výpisu z účtu). Věděl-li pachatel již v této době, že jde o peníze, které mu byly zaslány omylem, může spáchat jen trestný čin podvodu, nikoli trestný čin zatajení věci. Uvědomí-li si pachatel omyl (nebo je-li na něj upozorněn) až poté, co již získal cizí věc, za níž se považují podle § 89 odst. 13 tr. zákona i peníze na účtu, do své dispozice (do své moci), nemůže naplnit skutkovou podstatu trestného činu podvodu podle § 250 tr. zákona, ale není vyloučena jeho trestní odpovědnost pro trestný čin zatajení věci podle § 254 tr. zákona.¹⁴⁴

Obdobně lze postupovat např. v případě výběru vkladu z cizí vkladní knížky, kde je rovněž rozhodující, jakým způsobem se pachatel k této

---

¹⁴² Srov. Šámal, P., Púry, F., Rizman, S.: Trestní zákon komentář. 6. vydání. C.H.Beck, 2004.str. 1393

¹⁴³ Srov. Rt 17/1980 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek

¹⁴⁴ Srov. Rt 22/2008 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek

knížce dostal, přičemž nelze vyloučit ani právní kvalifikaci trestným činem krádeže podle § 247 tr. zákona.

5.5 K trestnému činu poškozování spotřebitele podle § 121 trestního zákona

Objektem hospodářského trestného činu poškozování věřitele podle § 121 tr. zákona¹⁴⁵ je zájem na ochraně spotřebitelů a na zajištění řádného podnikání v obchodní činnosti. Ochrana je poskytována jednak před šizením na jakosti, množství nebo hmotnosti zboží a jednak před zatajením podstatných vad při uvádění ve větším rozsahu na trh výrobků, práce nebo služeb. Tento trestný čin je v poměru speciality k trestnému činu podvodu podle § 250 tr. zákona.¹⁴⁶ Mám však za to, že dosavadní soudní praxe si zcela neujasnila, jak jednání spočívající v poškozování spotřebitelů jednoznačně kvalifikovat. Poměrně jasný je postup, kdy je jako trestný čin podvodu podle § 250 tr. zákona posuzováno jednání pachatele, který spotřebiteli fakturuje zboží, které nebylo vůbec dodáno.

Jisté pochybnosti však vzbuzuje usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2009, sp. zn. 8 Tdo 440/2009, kde Nejvyšší soud dospěl k závěru, že o podvodné jednání naplňující znaky trestného činu podvodu podle § 250 tr. zákona se může jednat v takovém případě, když pachatel úmyslně nabízí k prodeji zboží (výrobky, věci nebo zařízení), jimž přiznává vlastnosti či funkce, které tyto věci nemají, neodpovídají požadovaným technickým

---

¹⁴⁵ Základní skutková podstata trestného činu poškozování spotřebitele podle § 121 trestního zákona zní:

(1) Kdo na cizím majetku způsobí škodu nikoli nepatrnou tím, že poškozuje spotřebitele zejména tak, že je šidí na jakosti, množství nebo hmotnosti zboží, nebo kdo uvede ve větším rozsahu na trh výrobky, práce nebo služby a zatají přitom jejich podstatné vady, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

¹⁴⁶ Srov. Šámal, P., Púry, F., Rizman, S.: Trestní zákon komentář. 6. vydání. C.H.Beck, 2004.str. 706

parametrům a nemohou buď vůbec nebo řádně sloužit k účelu, jemuž jsou určeny, tedy jestliže účelem nabídky takového zboží primárně není vlastní obchodní činnost, ale naopak jde o klamavé zastírání snahy pachatele toliko vylákat od kupujícího finanční prostředky a tím mu předstíráním neexistujících skutečností způsobit škodu a sebe na jeho úkor obohatit. Nejvyšší soud tak dospěl k závěru, že o podvodné jednání naplňující znaky trestného činu podvodu podle § 250 se může jednat v případě, jestliže účelem nabídky takového zboží není primárně vlastní obchodní činnost, ale naopak klamavé zastírání snahy pachatele toliko vylákat od kupujícího finanční prostředky a tím mu předstíráním neexistujících skutečností způsobit škodu a sebe na jeho úkor obohatit. Použití uvedené právní kvalifikace je v této souvislosti problematické. Nelze přehlédnout, že trestný čin poškozování spotřebitele podle § 121 tr. zákona je k trestnému činu podvodu podle § 250 v poměru speciality a proto nelze vyloučit, že jednání takového pachatele v některých případech může naplnit skutkovou podstatu tohoto trestného činu dle odst. 1 alinea druhá tím, že uvede na trh výrobky, ohledně nichž zatají jejich podstatné vady. Součástí skutkové podstaty tohoto tr. činu však není podmínka, aby se tak stalo v případě „primární vlastní obchodní činnosti“ a takový výklad jde nad rámec zákona. Nelze při tom vyloučit, že by se v některých případech nemohlo jednat o podvod dle § 250 tr. zákona, zejména tam, kde takové zboží nemůže vůbec sloužit svému účelu (např. pachatel nabízí mobilní telefony, ale poškozeným pošle pouze jejich makety), ale v některých dalších to vidím jako problematické. Pokud bude stanovisko judikováno tak, jak je navrhováno k uveřejnění ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, nelze vyloučit, že trestný čin podle § 121, zejména alinea druhá, ztratí poněkud svůj význam a smysl, proč má být vlastně jako speciální trestný čin podvodu zařazen v trestním zákoně, když i v novém je převzat bez podstatnějších změn a pouze byly rozšířeny okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby.

6 Úprava postihu podvodného jednání v některých zemích Evropské unie

6.1 Slovensko

Právní úprava podvodného jednání podle trestního zákona Slovenské republiky vykazuje řadu shodných znaků s právní úpravou v ČR, byť se zde vyskytnou některé odlišnosti. Především je třeba uvést, že ve Slovenské republice byla v roce 2005 provedena velká rekodifikace trestního zákona, který jako zákon č. 300/2005 Zbírky zákonov nabyl účinnosti dne 1.1.2006.¹⁴⁷ Nová úprava postihu podvodného jednání však nedoznala zásadních změn a v podstatě byla převzata úprava stávající. Vedle obecného trestného činu podvodu, podle této nové úpravy § 221, jehož znění bylo převzato v nezměněné podobě z ustanovení § 250 trestního zákona, účinného k datu rozdělení tehdejší ČSFR, upravuje trestní zákon Slovenské republiky i další formy podvodných jednání - úvěrový podvod podle § 222, pojišťovací podvod podle § 223, kapitálový podvod podle § 224 a subvenční podvod podle § 225. Jako samostatný trestný čin neoprávněného obohacení podle § 226 je postihováno obohacení v důsledku neoprávněného zásahu do technického nebo programového vybavení počítače, automatu anebo jiného podobného přístroje nebo technického zařízení. Z uvedeného je zřejmé, že úprava ve Slovenské republice se od roku 1993 začala, oproti úpravě v ČR, více ubírat cestou kazuistických skutkových podstat trestných činů, zaměřujících se na jednotlivé formy trestné činnosti.¹⁴⁸

Pokud jde o trestné činy úvěrového podvodu podle § 222 a pojistného podvodu podle § 223, v obou případech je, na rozdíl od trestního

---

¹⁴⁷ Srov. zákon č. 300/2005 Z.z., trestní zákon SR, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴⁸ Srov. Slovenský trestní zákon – Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Vydavatelství KUFR. Praha 2006.

zákonu ČR, podmínkou trestní odpovědnosti způsobení škody malé¹⁴⁹ či alespoň úmysl takovou škodu způsobit. Z hlediska konstrukce i zde oba uvedené trestné činy obsahují v odstavcích 1 a 2 samostatné skutkové podstaty, přičemž ve druhých odstavcích jsou v obou případech upraveny podmínky trestní odpovědnosti osoby, která jedná za toho, kdo poskytuje úvěr nebo pojistné plnění.¹⁵⁰

Trestný čin kapitálového podvodu podle § 224 vymezuje podmínky trestní odpovědnosti v souvislosti s nabídkou, prodejem anebo rozšiřováním cenných papírů nebo listin, které slibují účast na majetkových výnosech podniku nebo v souvislosti s nabídkou zvýšit výnosy takového podnikání.¹⁵¹ Na rozdíl od obou výše uvedených trestných činů úvěrového a pojistného podvodu není v tomto případě podmínkou trestnosti způsobení škody, ale postačí uvádění nepravdivých nebo nereálných údajů o výnosech investování nebo majetkových poměrech podniku, do kterého se má investovat anebo zamlčení nevýhod takového investování. Takovéto informace či jejich zamlčení však musí směřovat vůči většímu počtu osob.

Oproti současné úpravě v České republice obsahuje slovenský trestní zákon v § 225 jako samostatný trestný čin subvenční podvod. Z hlediska konstrukce jde v odstavcích 1) až 3) o samostatné skutkové podstaty, přičemž odstavec 1) postihuje vylákání dotace, subvence a příspěvku z rozpočtů, odstavec 2) jejich neoprávněné použití ve větším rozsahu na jiný než určený účel a odstavec 3) pak osoby, jež jednájí za toho, kdo takovou dotaci, subvenci či příspěvek z rozpočtu poskytují tomu, o kom vědí, že nesplňuje podmínky pro poskytnutí. V tomto případě se k trestní odpovědnosti však nevyžaduje způsobení škody, pouze odstavec 2) vyžaduje, aby neoprávněně poskytnutá dotace, subvence či plnění ze státního rozpočtu byla použita na jiný než určený účel ve větším rozsahu.¹⁵²

---

¹⁴⁹ Srov. § 125 odst. 1 zákona č. 300/2005 Z.z., trestní zákon SR, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁰ Srov. § 222, § 223 zákona č. 300/2005 Z.z., trestní zákon SR, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵¹ Srov. § 224 zákona č. 300/2005 Z.z., trestní zákon SR, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵² Srov. § 225 zákona č. 300/2005 Z.z., trestní zákon SR, ve znění pozdějších předpisů.

Jak již výše uvedeno, slovenský trestní zákon v ustanovení § 226 jako trestný čin neoprávněného obohacení postihuje jednání spojené s neoprávněným zásahem do technického nebo programového vybavení počítače, automatu nebo jiného podobného přístroje anebo technického zařízení sloužícího k automatizovanému prodeji zboží, změnu nebo výběr peněz anebo na poskytování placených výkonů, služeb, informací či jiných plnění, v jehož důsledku, ke škodě cizího majetku, obohatí sebe nebo jiného. Předpokladem trestní odpovědnosti je zde způsobení škody malé.¹⁵³ Zatímco dle úpravy v České republice se obdobné jednání postihuje podle obecného trestného činu podvodu podle § 250 s přihlédnutím k výkladovému pravidlu § 89 odst. 18 trestního zákona, slovenský zákonodárce volil cestu samostatného trestného činu.¹⁵⁴

Z uvedeného je zřejmé, že trestní zákon Slovenské republiky se z hlediska úpravy postihu podvodného jednání ubíral v podstatě shodným směrem jako trestní zákon ČR, když nově zařazené skutkové podstaty trestných činů reagovaly na společenskou potřebu umožnit trestní postih nových forem trestné činnosti.

Trestný čin podvodu podle § 221 slovenského tr. zákona¹⁵⁵

---

¹⁵³ Srov. § 125 odst. 1 zákona č. 300/2005 Z.z., trestní zákon SR, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁴ Srov. § 226 zákona č. 300/2005 Z.z., trestní zákon SR, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁵ Skutková podstata trestného činu podvodu podle § 221 slovenského trestního zákona zní:

(1) Kdo ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl nebo využije něčího omylu a způsobí tak na cizím majetku malou škodu, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 a způsobí jím větší škodu.

(3) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 a) a způsobí jím značnou škodu, b) ze zvláštního motivu, nebo c) závažnějším způsobem jednání.

(4) Odnětím svobody na deset až patnáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 a) a způsobí jím škodu velkého rozsahu, b) jako člen nebezpečného spolčení, nebo c) v krizové situaci.

Jak již výše uvedeno, základní skutková podstata obecného trestného činu podvodu podle § 221 byla převzata v nezměněné podobě z úpravy ustanovení § 250 trestního zákona účinného k datu rozdělení tehdejší ČSFR. Chybí zde tedy zákonný znak zamlčení podstatných skutečností, jež byl do českého trestního zákona zařazen na základě novely provedené zákonem č. 253/1997 Sb. Předpokladem trestní odpovědnosti je způsobení škody malé, což původně představovalo částku 8.000,- Sk¹⁵⁶, od 1.1.2009, v souvislosti s přechodem Slovenska na společnou měnu Evropské unie Euro, pak částka 266,- eur.¹⁵⁷ Pokud jde o okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby dle odstavců 2, 3, 4 cit. ustanovení, jde především o způsobení škody větší, značné či velkého rozsahu. Na rozdíl od úpravy v trestním zákoně ČR, jsou ale odchylně upraveny další okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby. Přísněji dle odst. 3 tak může být postihnut pachatel, který se jednání dle odst. 1 dopustí ze zvláštního motivu nebo závažnějším způsobem jednání.¹⁵⁸ Ještě přísněji podle odst. 4) bude trestný pachatel, pokud se jednání pod bodem podle odst. 1) dopustí jako člen nebezpečného spolčení nebo v krizové situaci.¹⁵⁹

V této souvislosti je třeba konstatovat, že úprava ve slovenském trestním zákoně je z hlediska okolností podmiňujících vyšší trestní sazby podstatně více propracovanější, zejména pokud jde o výklad pojmů, ze kterých je zřejmá snaha, aby byly podchyceny v co největší míře, všechny možné varianty jednání pachatelů. Na druhé straně lze absenci znaku „zamlčení podstatných skutečností“ oproti českému trestnímu zákonu

---

¹⁵⁶ Srov. § 125 odst. 1 zákona č. 300/2005 Z.z., trestní zákon SR, ve znění účinném do 31.12.2008

¹⁵⁷ Srov. čl. 1 zákona č. 498/2008 Z.z.

¹⁵⁸ Srov. § 138, § 140 zákona č. 300/2005 Z.z., trestní zákon SR, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁹ Srov. § 141 zákona č. 300/2005 Z.z., trestní zákon SR, ve znění pozdějších předpisů

považovat za jistý nedostatek, neboť tak nejsou podchyceny všechny formy podvodných jednání.

Trestný čin úvěrového podvodu podle § 222 slovenského tr. zákona¹⁶⁰

Na rozdíl od stávající úpravy v českém trestním zákone se k trestnosti požaduje způsobení malé škody¹⁶¹ a objektivní stránka spočívá v tom, že pachatel v buď souvislosti s vylákáním úvěru nebo s jeho zajištěním uvede osobu úvěr poskytující v omyl ohledně splnění podmínek na jeho poskytnutí nebo splácení. Přísněji je trestné, pokud je pachatelem osoba oprávněná jednat ze věřitele a v tomto postavení umožní získat úvěr tomu, o kom ví, že nesplňuje podmínky pro jeho poskytnutí. Další okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby jsou koncipovány obdobně jako u trestného činu podvodu podle § 221.

---

¹⁶⁰ Skutková podstata trestného činu úvěrového podvodu podle § 222 slovenského trestního zákona zní:

(1) Kdo vyláká od jiného úvěr nebo zajištění úvěru tím, že jej uvede v omyl v otázce splnění podmínek pro poskytnutí úvěru nebo splácení úvěru, a způsobí mu tak malou škodu, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až pět let bude pachatel potrestán, jestliže jako zaměstnanec, člen, statutární orgán, zástupce nebo jiná osoba oprávněná jednat za toho, kdo úvěr poskytuje, umožní získat úvěr tomu, o němž ví, že nesplňuje podmínky stanovené pro jeho poskytnutí.

(3) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 a) a způsobí jím větší škodu, b) ze zvláštního motivu, nebo c) závažnějším způsobem jednání.

(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 a) a způsobí jím značnou škodu.

(5) Odnětím svobody na deset až patnáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 a) a způsobí jím škodu velkého rozsahu, b) jako člen nebezpečného spolčení, nebo c) v krizové situaci.

¹⁶¹ Srov. § 125 odst. 1 zákona č. 300/2005 Z.z., trestní zákon SR, ve znění pozdějších předpisů

Trestný čin pojistného podvodu podle § 223 slovenského tr. zákona¹⁶²

Obdobně jako trestný čin úvěrového podvodu je formulován i trestný čin pojistného podvodu podle § 223, kde objektivní stránka předpokládá vylákání pojistného plnění uvedením v omyl pokud jde o splnění podmínek na jeho poskytnutí. I zde je podmínkou trestnosti způsobení škody malé.¹⁶³

---

¹⁶² Skutková podstata trestného činu pojistného podvodu podle § 223 slovenského trestního zákona zní:

(1) Kdo vyláká od jiného pojistné plnění tím, že ho uvede v omyl v otázce splnění podmínek pro jeho poskytnutí, a způsobí mu tak malou škodu, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až pět let bude pachatel potrestán, jestliže jako zaměstnanec, člen, zástupce nebo jiná osoba oprávněná jednat za toho, kdo pojistné plnění poskytuje, napomáhá získat pojistné plnění tomu, o kom ví, že nesplňuje podmínky stanovené pro jeho poskytnutí.

(3) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 a) a způsobí jím větší škodu, b) ze zvláštního motivu, nebo c) závažnějším způsobem jednání.

(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 a způsobí jím značnou škodu.

(5) Odnětím svobody na deset až patnáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 a) a způsobí jím škodu velkého rozsahu, b) jako člen nebezpečného spolčení, nebo c) v krizové situaci.

¹⁶³ Srov. § 125 odst. 1 zákona č. 300/2005 Z.z., trestní zákon SR, ve znění pozdějších předpisů

Trestný čin kapitálového podvodu podle § 224 slovenského tr. zákona¹⁶⁴

Oproti českému tr. zákonu obsahuje slovenský trestní zákon v § 224 samostatnou úpravu kapitálového podvodu. Tento speciální trestný čin podvodu umožňuje postih podvodného jednání v souvislosti s obchodováním s cennými papíry či investováním podniků, přičemž jeho úprava se snaží obsáhnout pokud možno všechny v úvahu připadající formy těchto jednání. Tato skutková podstata je nepochybně dokladem toho, že slovenská úprava vsadila více na kazuistické trestné činy postihující jednotlivé formy trestné činnosti, aniž by se více zaměřila na propracování skutkové podstaty obecného trestného činu podvodu.

---

¹⁶⁴ Skutková podstata trestného činu kapitálového podvodu podle § 224 slovenského trestního zákona zní:

(1) Kdo v souvislosti s nabídkou, prodejem nebo rozšiřováním cenných papírů nebo jiných listin, které slibují účast na majetkových výnosech podniku, nebo kdo v souvislosti s nabídkou zvýšit výnosy takového investování v prospektech nebo v jiných propagačních materiálech nebo přehledech týkajících se majetkových poměrů nebo výnosů podniku ve vztahu k většímu počtu osob uvádí nepravdivé nebo nereálné údaje o výnosech investování nebo o majetkových poměrech podniku, do něhož se má investovat, nebo kdo nevýhody takového investování zamlčí, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

(2) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 a) a způsobí jím větší škodu, b) ze zvláštního motivu, nebo c) závažnějším způsobem jednání.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 a způsobí jím značnou škodu.

(4) Odnětím svobody na deset až patnáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 a) a způsobí jím škodu velkého rozsahu, b) jako člen nebezpečného spolčení, nebo c) v krizové situaci.

Trestný čin subvenčního podvodu podle § 225 slovenského tr. zákona¹⁶⁵

Na rozdíl od stávající české úpravy je samostatně koncipován trestný čin subvenčního podvodu, který upravuje podvodné vylákání nejenom subvence, ale i dotace, příspěvku či jiného plnění ze státního rozpočtu, z rozpočtu veřejnoprávní instituce, rozpočtu státního fondu, rozpočtu vyššího územního celku anebo rozpočtu obce (odst. 1). V tomto případě není podmínkou trestnosti způsobení škody, na rozdíl od samostatné skutkové postaty dle odst. 2, která postihuje neoprávněné použití takové

---

¹⁶⁵ Skutková podstata trestného činu subvenčního podvodu podle § 225 slovenského trestního zákona zní:

(1) Kdo vyláká od jiného dotaci, subvenci, příspěvek nebo jiné plnění ze státního rozpočtu, z rozpočtu veřejnoprávní instituce, rozpočtu státního fondu, rozpočtu vyššího územně správního celku nebo rozpočtu obce, jejichž poskytnutí nebo použití je podle obecně závazného právního předpisu vázáno na podmínky, které nesplňuje, a to tím, že jej uvede v omyl v otázce jejich splnění, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

(2) Stejně jako v odstavci 1 bude potrestán, kdo neoprávněně získanou dotaci, subvenci, příspěvek nebo jiné plnění ze státního rozpočtu, z rozpočtu veřejnoprávní instituce, rozpočtu státního fondu, rozpočtu vyššího územně správního celku nebo rozpočtu obce použije ve větším rozsahu k jinému než stanovenému účelu.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až pět let bude pachatel potrestán, jestliže jako zaměstnanec, člen, zástupce nebo jiná osoba oprávněná jednat za toho, kdo dotaci, subvenci, příspěvek nebo jiné plnění ze státního rozpočtu, z rozpočtu veřejnoprávní instituce, rozpočtu státního fondu, rozpočtu vyššího územně správního celku nebo rozpočtu obce poskytuje, umožní získat dotaci, subvenci, příspěvek nebo jiné plnění ze státního rozpočtu, z rozpočtu veřejnoprávní instituce, rozpočtu státního fondu, rozpočtu vyššího územně správního celku nebo rozpočtu obce tomu, o kom ví, že nesplňuje podmínky stanovené pro jeho poskytnutí.

(4) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1, 2 nebo 3 a) a způsobí jím větší škodu, b) ze zvláštního motivu, nebo c) závažnějším způsobem jednání.

(5) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1, 2 nebo 3 a způsobí jím značnou škodu.

(6) Odnětím svobody na deset až patnáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1, 2 nebo 3 a) a způsobí jím škodu velkého rozsahu, b) jako člen nebezpečného spolčení, nebo c) v krizové situaci.

dotace, subvence či příspěvku na jiný než určený účel ve větším rozsahu.¹⁶⁶ Obdobně je upraven v novém českém trestním zákoně dotační úvěr podle § 212, byť jsou zde úžeji definovány prostředky, na jejichž čerpání se tento trestný čin vztahuje.

Trestný čin neoprávněného obohacení podle § 226 slovenského tr. zákona¹⁶⁷

Slovenský trestní zákon upravuje jako samostatný trestný čin i podvodné obohacení neoprávněným zásahem do technického či programového vybavení počítače, příp. přístroje a zařízení sloužícího k výběru peněz (bankomat), prodeje zboží apod. Jde o další typický případ kazuistické skutkové podstaty trestného činu, kdy je na místo obecné úpravy zvolena úprava samostatného trestného činu. V tomto směru se jako vhodnější jeví řešení ve stávajícím českém trestním zákoně, který zařadil do výkladového pravidla ustanovení § 89 odst. 18 výklad, že uvést někoho v omyl či využít něčího omylu lze i provedením zásahu do programového

---

¹⁶⁶ Srov. § 125 odst. 1 zákona č. 300/2005 Z.z., trestní zákon SR, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶⁷ Skutková podstata trestného činu neoprávněného obohacení podle § 226 slovenského trestního zákona zní:

(1) Kdo ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatí tím, že neoprávněným zásahem do technického nebo programového vybavení počítače, automatu nebo jiného podobného přístroje nebo technického zařízení sloužícího k automatizovanému uskutečňování prodeje zboží, směně nebo výběru peněz nebo k poskytování placených výkonů, služeb, informací či jiných plnění dosáhne, že zboží, služby nebo informace získá bez požadované úhrady nebo peníze získá neoprávněně, a způsobí tím na cizím majetku malou škodu, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až na tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 a) a způsobí jím větší škodu, b) ze zvláštního motivu, nebo c) závažnějším způsobem jednání.

(3) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 a) způsobí jím značnou škodu.

(4) Odnětím svobody na sedm až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 a) a způsobí jím škodu velkého rozsahu, b) jako člen nebezpečného spolčení, nebo c) v krizové situaci.

vybavení počítače a dalšími, zde vyjmenovanými technickými činnostmi a tuto konstrukci s drobným formulačním upřesněním převzal ve výkladovém pravidlu ustanovení § 120 i nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb. I nadále tak podvodná jednání spojená s takovou manipulací budou postihována podle obecného trestného činu podvodu.¹⁶⁸

6.2 Spolková republika Německo

Trestný čin podvodu je vymezen v § 263 trestního zákoníku SRN (StGB). Tohoto trestného činu se dopustí, kdo v úmyslu obstatat sobě nebo jiné osobě neoprávněný majetkový prospěch, poškodí cizí majetek tím, že vzbudí nebo udržuje omyl, předstíráním nepravých skutečností nebo zkreslením či potlačením pravých skutečností.¹⁶⁹

Z uvedeného vyplývá, že shodně jako u trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1 trestního zákona ČR, je i v tomto případě vyžadován úmysl pachatele již od samého počátku, obdobný je i výčet fakultativních zákonných znaků.

Německý trestní zákoník vymezuje jako samostatné trestné činy subvenční podvod (§ 264) a úvěrový podvod (§ 265). Obdobně jako ve slovenském trestním zákoně je zde upraven v § 263a trestný čin podvodu spojený se zneužitím výpočetní techniky, tzv. Computer Betrug, byť výčet fakultativních znaků tohoto trestného činu je oproti slovenské úpravě vymezen úžeji. Trestného činu počítačového podvodu se dopustí, kdo v úmyslu obstatat sobě nebo jiné osobě nezákonný majetkový prospěch poškodí majetek jiného tak, že ovlivní výsledek procesu zpracování dat prostřednictvím nesprávné konfigurace programu, prostřednictvím užívání

---

¹⁶⁸ Srov. ust. § 209 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶⁹ Srov. § 263 Strafgesetzbuch (StGB)

nesprávných nebo neúplných dat, prostřednictvím neoprávněného použití dat nebo prostřednictvím jiného neoprávněného působení na proces.¹⁷⁰

V souvislosti s námitkami, jež byly vznášeny vůči trestnému činu pojistného podvodu podle § 250a trestního zákona ČR, je třeba uvést, že trestní zákoník SRN obsahuje srovnatelnou podobu se skutkovou podstatou trestného činu pojistného podvodu § 250a odst. 2. Obdobná úprava se vyskytuje i v trestním zákoníku Rakouské republiky. Ustanovení § 250a odst. 1 trestního zákona tam však odpovídající ekvivalent nemá.

Podle německé trestněprávní úpravy se jedná o jeden z typů zvlášť těžkého případu podvodu ve smyslu §263 odst. 3 bod 5, který předpokládá, že pachatel předstírá pojistnou událost, pokud on sám nebo někdo jiný v tomto úmyslu věc významné hodnoty zapálí nebo jinak požárem zcela nebo zčásti zničí anebo potopí či způsobí ztroskotání lodi. Kromě toho nabízí tato úprava ještě „zneužití pojištění“ v § 265 odst.1, jež spočívá v tom, že pachatel věc pojištěnou proti zničení, poškození, omezení upotřebitelnosti, ztrátě nebo krádeži poškodí, zničí, její upotřebitelnost omezí, a tím vytvoří možnost nebo jinému umožní, aby se on nebo někdo jiný plněním z pojištění zaopatřil.

O zneužití pojištění se zmiňuje rovněž rakouský trestní zákoník v § 151 odst. 1 (StGB).¹⁷¹

Základní skutková podstata trestného činu úvěrového podvodu je vymezena v § 265b německého trestního zákona (StGB). Trestného činu úvěrového podvodu se dopustí ten, kdo podniku nebo podnikateli v souvislosti se žádostí o poskytnutí úvěru nebo žádostí o zachování či změnu podmínek úvěru pro skutečný či předstíraný podnik nebo podnikatele, o hospodářské situaci předloží nesprávné nebo neúplné podklady, jmenovitě bilance, výkazy zisků a ztrát, přehledy majetku nebo znalecké posudky, písemně poskytne nesprávné nebo neúplné údaje, které jsou pro příjemce úvěru výhodou a jsou významné pro rozhodnutí o takové

---

¹⁷⁰ Srov. § 263a Strafgesetzbuch (StGB)

¹⁷¹ Srov. náleží Ústavního soudu ČR ze dne 20.2.2001, sp. zn. Pl. ÚS 5/2000

žádosti, nebo v žádosti zamlčí takové zhoršení hospodářské situace uvedené v podkladech či písemných údajích, které je pro rozhodnutí o takové žádosti významné.¹⁷²

Jak je z této úpravy patrné, spotřebitelské úvěry jsou z trestního postihu vyloučeny a skutková podstata trestného činu úvěrového podvodu podle § 265b německého trestního zákona dopadá pouze na ty případy, kde jak poskytovatel úvěru, tak žadatel o úvěr, jsou podniky nebo podnikatelé. Omezení trestního postihu pouze na podnikatele je odůvodněno tím, že na rozdíl od spotřebitele je zkoumání majetkových a osobních poměrů podnikatele značně složitější. U spotřebitelských úvěrů má banka dostatek nástrojů, jak majetkové poměry domácnosti prověřit. V tomto případě tedy není veřejný zájem na ochraně spotřebitele před vlastní nedůsledností při poskytování úvěru. Dalším důvodem je to, aby se postihovaly úvěry až od určité výše, nikoli tedy drobné spotřebitelské úvěry na vybavení domácnosti.¹⁷³

Na rozdíl od českého trestního zákona nalezneme také v německém trestním zákoníku v § 265b vlastní definici úvěru v čl. III odst. 2 podle níž se úvěrem rozumí peněžní půjčky všeho druhu, akceptační úvěry, povolení odkladu splátek, úplatný odkup pohledávek (faktoring a forfaiting), eskont směnek a šeků a převzetí ručení, garancí a jiných záruk.¹⁷⁴

Z uvedeného vyplývá, že úprava postihu podvodného jednání v německém trestním zákoníku odpovídá v podstatných rysech úpravě v českém trestním právu, byť zde samozřejmě existují některé odchylky, zvláště v případě úpravy pojistného a úvěrového podvodu. Z hlediska úvahy de lege ferenda se jako vhodný námět při novelizacích trestního zákoníku ČR vymezit ve výkladových pravidlech pojem „úvěru“ pro účely trestního řízení tak, aby podle trestného činu úvěrového podvodu bylo možné postihnout více forem podvodných jednání a postih nebyl omezen

---

¹⁷² Srov. § 265b Strafgesetzbuch (StGB)

¹⁷³ Schönke, A.: Strafgesetzbuch: Kommentar, 26. vydání, C.H. Beck, Mnichov 2001, str. 2161

¹⁷⁴ Herczeg, J.: K pojmu „úvěru“ u trestného činu úvěrového podvodu, strana 8

pouze na taková, jež mají souvislost s úvěrovou smlouvou definovanou obchodním zákoníkem.¹⁷⁵

---

¹⁷⁵ Srov. § 497 a násl. zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

7 Úprava podvodného jednání v trestním zákoníku č. 40/2009 Sb.

Dne 1.1.2010 nabývá účinnosti nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb., který nahradí dosavadní trestní zákon č. 140/1961 Sb. Nová úprava sebou přináší řadu změn, byť z hlediska posuzování podvodných jednání nejde většinou o změny nikterak zásadní. Ostatně i z důvodové zprávy vyplývá, že podstatná část majetkových trestných činů byla od roku 1990 poměrně často novelizována a tyto novelizace prošly, z hlediska jejich účinnosti, i náležitým ověřením v praxi, a proto bylo možné je v převážné míře, pokud jde o základní skutkové podstaty, zařadit bez podstatnějších změn do osnovy trestního zákoníku. Nový trestní zákoník zachovává, vedle obecného trestného činu podvodu, i nadále zvláštní typy podvodů, které nově rozšířil o trestný čin dotačního podvodu podle § 212 tr. zákoníku, který byl pro svou zvláštní a rozdílnou povahu upraven samostatně.¹⁷⁶ Pokud jde o jednotlivé změny základních skutkových podstat, jde až na výjimky zpravidla pouze o jejich určité upřesnění, které vychází z praktických zkušeností při aplikaci. U speciálních trestných činů podvodu byla i přes výše zmíněné výhrady převzata úprava, podle které není, vyjma trestného činu pojistného podvodu podle § 210 odst. 2 tr. zákoníku, v základních skutkových podstatách k trestnosti třeba způsobení škody. Byť se v původních návrzích uvažovalo, že v tomto směru dojde ke změně, nestalo se tak. Zásadním způsobem byly pak upřesněny okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby navazující na základní skutkové podstaty těchto jednotlivých trestných činů, přičemž úmyslem zákonodárce bylo, aby postihly zásadně všechna typově závažnější jednání, která se v praxi obvykle vyskytují, ať již jde o způsoby jednání, těžší následky či některé zvláštní okolnosti typických, v praxi se vyskytujících případů.¹⁷⁷ U

---

¹⁷⁶ Srov. důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb.

¹⁷⁷ Srov. důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb.

všech typů podvodů je nově jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby speciální recidiva, kde je trestní odpovědnost vázána na předchozí odsouzení nebo potrestání. K podstatnější změně došlo u trestného činu úvěrového podvodu podle § 211 trestního zákoníku, ze kterého byl vyčleněn a samostatně upraven dotační podvod podle § 212 trestního zákoníku, který byl navíc rozšířen i na návratné finanční výpomoci a příspěvky. U obou těchto trestných činů pak byla z hlediska typové závažnosti odlišena skutková podstata dle odst. 2, která má postihovat použití prostředků získaných účelovým úvěrem (§ 209 tr. zákoníku) či účelovou dotací, subvencí nebo návratnou finanční výpomocí nebo příspěvkem (§ 210 tr. zákoníku) na jiný než určený účel. V obou případech je však podmínkou, aby takové použití bylo v nikoli malém rozsahu, tedy ve výši nejméně 25.000,- Kč.¹⁷⁸ Pokud jde o trestný čin pojistného podvodu podle § 210 tr. zákoníku, došlo k upřesnění formulací tak, aby byly v souladu se zákonem č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, a současně byly odstraněny některé problémy, jež s sebou v této souvislosti přinášela praxe a byl tak umožněn i trestní postih osob, které sice nejsou přímými účastníky pojistného vztahu, ale jsou typickými subjekty dopouštějícími se této trestné činnosti (např. zmocněnec účastníků, apod.).¹⁷⁹ Nový trestní zákoník však přinesl i další změny, které se dotknou postihu podvodných jednání. V souvislosti se zavedenou kategorizací soudně trestných jednání, která bude nadále založena na bipartici, bylo opuštěno dosavadní pojetí jednotného deliktu a trestné činy se nadále budou dělit na přečiny a zločiny, přičemž pojem trestný čin bude zachován jako nadřazený termín. Přečinem tak bude čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody do pěti let, ostatní činy uvedené ve zvláštní části trestního zákona budou označeny jako zločiny, případně jako zvlášť závažné zločiny.¹⁸⁰ Tak např. pokud jde o trestný čin podvodu podle § 250 tr. zákona, základní skutková podstata

---

¹⁷⁸ Srov. ust. § 138 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb.

¹⁷⁹ Srov. důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb.

¹⁸⁰ Srov. ust. § 14 odst. 1, 2 zákona č. 40/2009 Sb.

včetně kvalifikovaných skutkových podstat v odst. 2) a 3) citovaného ustanovení, bude nadále ve smyslu uvedeného dělení pouze přečinem. Předpokládá se, že u přečinů budou převažovat zjednodušené formy řízení, včetně použití odklonů a alternativních řešení a najdou zde široké uplatnění prostředky mediace a probace.¹⁸¹ V souladu s obecným omezením trestnosti přípravy k trestnému činu¹⁸², která připouští trestnost tohoto vývojového stádia trestného činu pouze v případech zvláště závažného zločinu¹⁸³ a navíc výslovně uvedených ve zvláštní části trestního zákoníku, byly skutkové podstaty trestných činů podvodu doplněny o ustanovení o trestnosti přípravy. Další změnu, kterou nový trestní zákoník přináší, je zmírnění trestních sankcí, když maximální možná výměra trestu odnětí svobody byla u všech nejzávažnějších majetkových trestných činů zmírněna z 12 let odnětí svobody na 10 let.

7.1 Trestný čin podvodu podle § 209 zákona č. 40/2009 Sb.

Jak již výše uvedeno, základní skutková podstata trestného činu podvodu¹⁸⁴ zůstala bez podstatných změn. Jediná změna, ke které došlo,

---

¹⁸¹ Srov. důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb.

¹⁸² Srov. ust. § 20 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb.

¹⁸³ Srov. ust. § 14 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb.

¹⁸⁴

Skutková podstata trestného činu podvodu podle § 209 trestního zákoníku zní:

(1) Kdo sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 a byl-li za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 větší škodu.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, b) spáchá-li takový čin jako osoba, která má zvláště uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného, c) spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek, nebo d) způsobí-li takovým činem značnou škodu.

(5) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán, a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu, nebo b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312).

6) Příprava je trestná.

bylo pouze vypuštění celkem nadbytečného znaku „ke škodě cizího majetku“, jinak byla plně převzata ze stávající úpravy. K podstatnějším změnám došlo, pokud jde o okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby. Shodně jako u trestných činů krádeže a zpronevěry je nově za takovou okolnost považována v odst. 2 speciální recidiva ve formě odsouzení nebo potrestání v posledních třech letech. Odsouzením je třeba rozumět odsouzení za trestný čin podvodu podle § 209 tr. zákoníku, pokud rozsudek nabyl právní moci. Není třeba, aby došlo k výkonu trestu a to ani zčásti. Ohledně tohoto odsouzení, které zakládá zpětnost, se nesmí na pachatele hledět, jakoby nebyl odsouzen. Potrestáním se rozumí předchozí trestní postih, kdy pachatel byl nejenom odsouzen, ale vykonal alespoň z části uložený trest. To však platí jen v případě, pokud výkon trestu nebo samotná právní moc rozsudku, kterým byl trest uložen, nemá za následek to, že se na něho hledí, jakoby odsouzen nebyl.¹⁸⁵ Pachatel tedy musí být odsouzen nebo potrestán za trestný čin podvodu, přičemž není rozhodné, jaký druh trestu mu byl uložen. Předchozím trestem může být i jiný trest než pouze odnětí svobody. Je-li splněna podmínka „potrestání nebo odsouzení“, půjde o trestný čin podvodu bez ohledu na výši škody.¹⁸⁶ Jde tedy nepochybně o zpřísnění trestní represe. Nově byly také formulovány další okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby dle odst. 4 cit. ustanovení. Vedle již stávajících, tj. spáchání činu jako člen organizované skupiny a způsobení značné škody, je nově za takovou okolnost považováno, pokud čin dle odst. 1 spáchá osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného a je-li čin spáchán za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek. Za zmínku

---

¹⁸⁵ Srov. Šámal, P., Púry, F., Rizman, S.: Trestní zákon komentář. 6. vydání. C.H.Beck, 2004.str. 1237

¹⁸⁶ Srov. Jirí Jelínek a kolektiv: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. Linde Praha, a.s. 2008, str. 271

stojí, že dle odst. 3 bude přísněji trestný i pachatel, který způsobí větší škodu.¹⁸⁷ Pojem větší škody byl sice ve stávajícím trestním zákoně definován,¹⁸⁸ ale u majetkových trestných činů tuto kategorii vůbec nepoužíval. Nová úprava tak nepochybně umožní i náležité odstupňování postihu vzhledem k výši škody, která bude nadále zahrnovat veškeré kategorie.

Za osobu, která má zvlášť uloženu povinnost hájit zájmy poškozeného, je dle ustálené judikatury považován jen takový pachatel, u kterého je podle pracovního, funkčního nebo jiného právního vztahu k poškozenému hlavním úkolem péče o zabezpečování zájmu poškozeného.¹⁸⁹

Pokud jde o další podmínku přísnějšího postihu, tj. spáchání činu za stavu ohrožení státu a válečného stavu, jedná se o situace, které dle Ústavy vyhláší Parlament ČR při splnění uvedených podmínek.¹⁹⁰

Za živelní pohromu je považována událost, která ničivě a neovladatelně devastuje přírodu, lidské statky a společnost.¹⁹¹

Vedle těchto okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby je dle odst. 5 cit. ustanovení vedle způsobení škody velkého rozsahu nejpřísněji postihováno, pokud pachatel spáchá takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312). Nadále nebude za okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby považováno způsobení jiného zvlášť závažného následku, neboť tento kvalifikační znak byl

---

¹⁸⁷ Srov. ust. § 138 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb.

¹⁸⁸ Srov. § 89 odst. 11 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸⁹ Srov. Rt 28/92 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek

¹⁹⁰ Srov. čl. 7 úst. zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR a čl. 43 odst. 1 Ústavy

¹⁹¹ Srov. Jirí Jelínek a kolektiv: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. Linde Praha, a.s. 2008, str. 259

prakticky nepoužitelný a pro svoji nekonkrétnost byl předmětem mnoha výhrad.

7.2 Trestný čin pojistného podvodu podle § 210 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb.

Nový trestní zákoník s sebou přinesl upřesněné formulace v obou základních skutkových podstatách tak, aby jednotlivé, zde uvedené pojmy odpovídaly zákonu č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, neboť ten používá pojmy jiné. V důsledku těchto nepřesností pak vznikaly v praxi pochybnosti při aplikaci. Jedná se dle stávající úpravy zejména o pojmy „sjednávání pojistné smlouvy“ a „uplatnění nároku na plnění z takové smlouvy“, které zákon o pojistné smlouvě nepoužívá. Nově formulovaná podstata pojistného podvodu dle § 210¹⁹² tak nově obsahuje tři alternativní způsoby jednání. Pojem „sjednávání pojistné smlouvy“ byl nahrazen formulací „v souvislosti s uzavíráním a změnou pojistné smlouvy“, která odstraňuje pochybnosti, zda pod sjednávání pojistné smlouvy lze zahrnout i

---

192

Skutková podstata trestného činu pojistného podvodu podle § 210 trestního zákoníku zní:

(1) Kdo uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí a) v souvislosti s uzavíráním nebo změnou pojistné smlouvy, b) v souvislosti s likvidací pojistné události, nebo c) při uplatnění práva na plnění z pojištění nebo jiné obdobné plnění, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Stejně bude potrestán, kdo v úmyslu opatřit sobě nebo jinému prospěch vyvolá nebo předstírá událost, s níž je spojeno právo na plnění z pojištění nebo jiné obdobné plnění, nebo stav vyvolaný pojistnou událostí udržuje, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 a byl-li za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.

(4) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 větší škodu.

(5) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny, b) spáchá-li takový čin jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného, nebo c) způsobí-li takovým činem značnou škodu.

(6) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán, a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu, nebo b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312).

(7) Příprava je trestná.

její změnu a plně odpovídá pojmu používanému v cit. zákonu (písm.a)). Z obdobných důvodů byla pod písm. b) nově použita formulace „v souvislosti s likvidací pojistné události“, přičemž tento nový pojem má vyjádřit i skutečnost, že uvedení nepravdivých údajů se týká celého procesu likvidace, ne jenom jeho části. Stejně tak nově formulované alternativní jednání „při uplatnění práva na plnění z pojištění nebo jiné obdobné plnění“ (písm.c)) nyní nově umožňuje postihovat i osoby, které nejsou přímými účastníky pojistného vztahu, ale jsou typickými subjekty dopouštějícími se této trestné činnosti (např. zmocněnec účastníků, příp. další osoby podílející se zejména na likvidaci nebo uplatnění práva na pojistné nebo jiné obdobné plnění, ale i plnění jiné, než podle pojistné smlouvy). Nově použitý pojem „jiné obdobné plnění“ by měl tedy pokrýt, vedle plnění z pojistné smlouvy, i plnění na základě jiného důvodu, např. podle zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla¹⁹³, podle něhož musí Česká kancelář pojistitelů plnit v případech vymezených zákonem poškozeným, aniž existuje pojistná smlouva.¹⁹⁴ Tato nová úprava by měla odstranit výhrady, jež v této souvislosti byly oproti stávající úpravě této skutkové podstaty vznášeny.¹⁹⁵

7.3 Trestný čin pojistného podvodu podle § 210 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb.

Samostatná skutková podstata trestného činu pojistného podvodu podle § 210 odst. 2 byla v trestním zákoníku č. 40/2009 Sb. v podstatě nově formulována. Především je zde, na rozdíl od ostatních speciálních trestných činů podvodu, stanovena jako podmínka trestnosti způsobení škody nikoli

---

¹⁹³ Srov. zákon č. 168./1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů

¹⁹⁴ Srov. důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb.

¹⁹⁵ Srov. Vantuch, P.: Ke konstrukci a možnostem postihu pro trestný čin pojistného podvodu dle § 250a trestního zákoníku. 1999.

nepatrné.¹⁹⁶ Zákodárce tedy v tomto případě opustil zásadu, že k trestnosti u speciálních trestných činů podvodu se nevyžaduje způsobení škody. Další podmínkou je, aby čin byl spáchán s úmyslem opatřit sobě nebo jinému prospěch. Zákon sice nedefinuje výši prospěchu, ale lze předpokládat, že vyžadování způsobení škody nikoli nepatrné zabrání tomu, aby nedocházelo k postihu společensky méně škodlivých jednání. Ostatně dle ustálené judikatury může mít prospěch materiální i nemateriální povahu, i když v tomto případě se bude jednat spíše o prospěch materiální.¹⁹⁷ Podle nové úpravy bude tedy soudně trestný pachatel, který v úmyslu opatřit sobě nebo jinému prospěch vyvolá nebo předstírá událost, s níž je spojeno právo na plnění z pojištění nebo jiné obdobné plnění, nebo stav vyvolaný pojistnou událostí udržuje a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou. I v této skutkové podstatě byly upřesněny pojmy tak, aby byly v souladu se zákonem o pojistné smlouvě.¹⁹⁸ Pojem vyvolání pojistné události byl nahrazen pojmem „události, s níž je spojeno právo na plnění z pojištění“. Ke stávajícím alternativním jednáním nově přibylo i předstírání události, s níž je spojeno právo na plnění z pojištění nebo jiné obdobné plnění. Jak již výše uvedeno v kapitole týkající se trestného činu pojistného podvodu dle stávající úpravy, v praxi často činilo potíže rozlišovat mezi vyvoláním a předstíráním pojistné události dle odstavců 1 a 2 ustanovení § 250a tr. zákona. Tato nová úprava by měla odstranit stávající problémy, neboť předstírání takové události, pokud jde o jednání spáchaná po 1.1.2010, bude nadále kvalifikováno dle odst. 2 ustanovení § 210 trestního zákoníku. V této souvislosti je třeba upozornit na časové omezené použití judikátu uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 1 z roku 2009, ve kterém Nejvyšší soud rozhodl, že jednání pachatele, který v úmyslu neoprávněně vylákat pojistné plnění, v rozporu se skutečností předstírá, že v určité době a na určitém místě došlo

---

¹⁹⁶ Srov. ust. § 138 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb.

¹⁹⁷ Srov. Právní rozhledy č. 6/2000, str. 265

¹⁹⁸ Srov. zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, ve znění pozdějších předpisů

k pojistné události a tuto oznámí pojišťovně, vykazuje znaky trestného činu pojistného podvodu podle § 250a odst. 1 tr. zákona.

Shodně jako u obecného trestného činu podvodu je speciální recidiva ve vztahu k jednáním dle odstavců 1 a 2 ve formě odsouzení nebo potrestání v posledních třech letech pro trestný čin pojistného podvodu přísněji trestná podle odstavce 3 citovaného ustanovení. Pokud jde o další okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, byly rovněž shodně upraveny jako u obecného trestného činu podvodu podle § 209 trestního zákoníku.

7.4 Trestný čin úvěrového podvodu podle § 211 odst. 1 tr. zákona č. 40/2009 Sb.

Podstatnější změny se dotkly v novém trestním zákoně i úpravy samostatného trestného činu úvěrového podvodu¹⁹⁹ podle § 211 odst. 1. Především byl vyčleněn dotační podvod, který je nyní upraven samostatně

---

¹⁹⁹

Skutková podstata trestného činu úvěrového podvodu podle § 211 trestního zákoníku zní:

(1) Kdo při sjednávání úvěrové smlouvy nebo při čerpání úvěru uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Stejně bude potrestán, kdo bez souhlasu věřitele, v nikoli malém rozsahu, použije prostředky získané účelovým úvěrem na jiný než určený účel.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 a byl-li za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.

(4) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 větší škodu.

(5) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny, b) spáchá-li takový čin jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného, nebo c) způsobí-li takovým činem značnou škodu.

(6) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán, a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu, nebo b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312).

(7) Příprava je trestná.

v ustanovení § 212 tr. zákoníku. Do skutkové podstaty byl naopak doplněn další fakultativní znak postihující nejen uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů či zamlčení podstatných údajů při sjednávání úvěrové smlouvy, ale i při samotném čerpání úvěrů. Nadále tak bude možné nově postihovat podvodné jednání v souvislosti s čerpáním takových úvěrů, které nejsou poskytovány jednorázově, ale jsou postupně uvolňovány v závislosti na finanční a hospodářské situaci dlužníka. Jde o případ tzv. revolvingových a kontokorentních úvěrů, kde dlužník musí bance dokladovat svoji situaci pravidelným předkládáním předem dohodnutých dokladů (např. vystavené faktury, kupní smlouvy o prodeji výrobků, nájemní smlouvy apod.) a další čerpání takových úvěrů je pak odvislé od jejich obsahu. V praxi tak nezdá se, že docházelo k situacím, že se hospodářská a finanční situace dlužníka od doby uzavření úvěrové smlouvy zhoršila a ten, ve snaze neohrozit či nezastavit další čerpání úvěru, situaci řešil tím, že bance, příp. jinému finančnímu ústavu, předkládal padělané a falešné doklady. Např. ve věci řešené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 45 T 9/2009 měl obviněný jako dlužník za povinnost předkládat bance pravidelně nejenom doklady týkající se hospodářských výsledků firmy, ale i přehled vystavených faktur, pohledávek po splatnosti apod. Pokud by předkládal doklady, jež by pravdivě zohledňovaly zhoršující se stav společnosti, došlo by k zastavení čerpání kontokorentního úvěru, takže situaci řešil tím, že do banky zasílal přehledy, které neodpovídaly skutečnosti.²⁰⁰ Nová úprava nepřinesla změnu, pokud jde o důvod poskytnutých peněžních prostředků. I nadále tak platí, že postihovat podle tohoto ustanovení lze pouze takové podvodné jednání, pokud jsou peněžní prostředky poskytovány na základě smlouvy o úvěru.²⁰¹ Lze však předpokládat, že soudní praxe již vyřešila veškeré výše uvedené problémy v souvislosti s výkladem pojmu úvěrová smlouva a v tomto směru by tedy již neměl tento pojem činit potíže. I nadále tedy platí, že pokud jsou

---

²⁰⁰ Srov. rozhodnutí Městského soudu v Praze sp. zn. 45T 9/2009

²⁰¹ Srov. § 497 a násl. zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

peněžní prostředky poskytnuty na základě jiné smlouvy, např. o půjčce²⁰² či z jiného důvodu, nelze ustanovení § 211 tr. zákoníku použít a pro případný trestně právní postih bude připadat v úvahu pouze kvalifikace podle obecného trestného činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku.

7.5 Trestný čin úvěrového podvodu podle § 211 odst. 2 tr. zákona č. 40/2009 Sb.

Ze samostatné skutkové podstaty úvěrového podvodu podle odst. 2 bylo rovněž vypuštěno použití subvence nebo dotace bez souhlasu oprávněné osoby na jiný než určený účel a takové použití je nyní upraveno v samostatné skutkové podstatě dle odst. 2 ustanovení § 212 tr. zákoníku. K trestnosti je nyní nadále třeba, aby pachatel použil bez souhlasu věřitele v nikoli malém rozsahu prostředky získané účelovým úvěrem na jiný než určený účel. Kromě jistého formulačního upřesnění, kdy pojem „úvěr“ byl nahrazen pojmem „prostředky získané účelovým úvěrem“, je nejpodstatnější změnou, že taková dispozice musí být v nikoli malém rozsahu, tedy v rozsahu odpovídajícím škodě nikoli malé.²⁰³ Tato podmínka má nepochybně zabránit tomu, aby v praxi byla postihována méně škodlivá jednání, protože ani zde není zákonným znakem způsobení škody.

Shodně jako u ostatních trestných činů podvodu, je i u úvěrového podvodu podle odst. 1 a 2 přísnější postih speciální recidivy. Trestní odpovědnost je tu vázána na předchozí odsouzení nebo potrestání pachatele za trestný čin úvěrového podvodu. Je-li splněna tato podmínka,

---

²⁰² Srov. § 657 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

²⁰³ Srov. ust. § 138 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb.

půjde o trestný čin podle § 211 odst. 1, 3 tr. zákoníku bez ohledu na výši škody.²⁰⁴

Obdobně jako u předchozích trestných činů podvodu jsou upraveny další okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby.

7.6 Trestný čin dotačního podvodu podle § 212 odst. 1 tr. zákona č. 40/2009 Sb.

Samostatné skutkové podstaty dotačního podvodu²⁰⁵ podle odst. 1) a 2) ustanovení § 212 byly mimo dotace a subvence rozšířeny i na návratné finanční výpomoci a příspěvky tak, aby zahrnovaly veškeré formy podpory z veřejných prostředků.

Konstrukce skutkové podstaty dle odst. 1 je jinak obdobná, jako u trestného činu úvěrového podvodu, ani zde není k trestní odpovědnosti

---

²⁰⁴ Srov. Jiří Jelínek a kolektiv: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. Linde Praha, a.s. 2008, str. 278

²⁰⁵ Skutková podstata trestného činu dotačního podvodu podle § 212 trestního zákoníku zní:
(1) Kdo v žádosti o poskytnutí dotace, subvence nebo návratné finanční výpomoci nebo příspěvku uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Stejně bude potrestán, kdo použije, v nikoli malém rozsahu, prostředky získané účelovou dotací, subvencí nebo návratnou finanční výpomocí nebo příspěvkem na jiný než určený účel.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 a byl-li za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.

(4) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobil-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 větší škodu.

(5) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny, b) spáchá-li takový čin jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného, nebo c) způsobil-li takovým činem značnou škodu.

(6) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán, a) způsobil-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu, nebo b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312).

(7) Příprava je trestná.

vyžadováno způsobení škody. Soudně trestný tedy bude pachatel, který v žádosti o poskytnutí dotace, subvence nebo návratné finanční výpomoci nebo příspěvku uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí.

Pokud jde o skutkovou podstatu trestného činu dle odst. 2 cit. ustanovení, zde sice rovněž není rozhodující způsobení škody, ale naopak použití prostředků získaných účelovou dotací, subvencí nebo návratnou finanční výpomocí nebo příspěvkem ne jiný než určený účel, v nikoli malém rozsahu, tedy v rozsahu odpovídajícím škodě nikoli malé²⁰⁶ I v této úpravě lze dovodit snahu zákonodárce, aby nedocházelo ke kriminalizaci společensky méně škodlivého jednání.

Přísnější postih bude přicházet v úvahu v případě speciální recidivy, přičemž trestní odpovědnost je vázána na předchozí odsouzení nebo potrestání pro dotační podvod. Je-li tato podmínka splněna, půjde o přísnější právní kvalifikaci dle odst. 3 bez ohledu na způsobenou škodu, v případě jednání dle odst. 2 ovšem za situace, kdy bude tato nezákonná dispozice v rozsahu nikoli malém.

Další okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby jsou upraveny shodně jako u ostatních trestných činů podvodu.

---

²⁰⁶ Srov. ust. § 138 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb.

7.7 Trestný čin provozování nepoctivých her a sázek podle § 213 zákona č. 40/2009 Sb.²⁰⁷

Nový trestní zákoník převzal základní skutkovou podstatu trestného činu provozování nepoctivých her a sázek²⁰⁸ beze změny. V základní skutkové podstatě i nadále není zákonným znakem způsobení škody ani získání majetkového prospěchu. Pachatel tedy bude trestně odpovědný již v případě provozování peněžní nebo jiné podobné hry nebo sázky, jejíž pravidla nezaručují rovné možnosti výhry všem účastníkům.

Na rozdíl od stávající úpravy byly shodně jako u výše uvedených podvodných jednání podstatným způsobem rozšířeny okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby v závislosti na způsobené škodě či výši majetkového prospěchu, včetně přísnějšího postihu speciální recidivy. Trestní odpovědnost je vázána na předchozí odsouzení nebo potrestání za tento trestný čin.

---

²⁰⁷ Skutková podstata trestného činu provozování nepoctivých her a sázek podle § 213 trestního zákoníku zní:

(1) Kdo provozuje peněžní nebo jinou podobnou hru nebo sázku, jejíž pravidla nezaručují rovné možnosti výhry všem účastníkům, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 a byl-li za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 větší škodu, nebo b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného větší prospěch.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, b) způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo c) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(5) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán, a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu, nebo b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

8 Závěr a návrhy de lege ferenda

Jak již výše uvedeno, rekodifikace trestního zákoníku provedená zákonem č. 40/2009 Sb. nepřinesla žádné podstatné zásahy do základní skutkové podstaty obecného trestného činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku, podstatnější změny se dotkly speciálních trestných činů pojistného podvodu podle § 210 tr. zákoníku, úvěrového trestného činu dle § 211 tr. zákoníku, samostatně byl upraven trestný čin dotačního úvěru podle § 212 tr. zákoníku. Významné změny nastaly i u vymezení okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby tak, aby postihovaly všechna typově závažnější jednání, která se v praxi obvykle vyskytují, ať již jde o způsob jednání či těžší následek. Nově zavedený přísnější postih speciální recidivy nepochybně znamená zostření trestní represe a tato úprava se dotkne i dalších majetkových trestných činů. Nicméně i tato přísnější právní kvalifikace bude nadále v rámci zavedené bipartice trestných činů posuzována, pokud nebude na místě ještě přísnější právní posouzení, jako přečin²⁰⁹, u něhož se obecně předpokládá větší použití zjednodušených forem řízení, včetně použití odklonů a alternativních řešení a měly by zde najít široké uplatnění prostředky mediace a probace.²¹⁰

Výše uvedené, v podstatě pouze částečné úpravy podvodného jednání v českém trestním zákoně, předkladatel odůvodňuje tím, že trestné činy proti majetku byly v období od roku 1990 poměrně často novelizované a tyto novelizace prošly, z hlediska jejich účinnosti, i náležitým ověřením v praxi, a proto je možné je v převážné většině, pokud jde o základní skutkové podstaty, zařadit do osnovy nového trestního zákona. Pokud jsou navrhována určitá upřesnění některých skutkových podstat, vycházejí z praktické zkušenosti při jejich aplikaci.²¹¹

---

²⁰⁹ Srov. ust. § 14 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb.

²¹⁰ Srov. důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb.

²¹¹ Důvodová zpráva k novelizaci trestního zákona 2006.

Zákonodárce při této rekonstrukci nevyužil možnosti, která se naskýtal, a neodstranil z trestního zákona některé úpravy, jež od samého počátku, kdy se staly jeho součástí, vzbuzovaly pochybnosti a výhrady. Týká se to především absence znaku způsobení škody nikoli nepatrné v základních skutkových podstatách speciálních trestných činů podvodu, kde je opakovaně poukazováno na tento nedostatek právní úpravy, jež sebou nese nebezpečí kriminalizace méně škodlivých jednání. Je sice pravda, že dosavadní vývoj soudní praxe takové tendence nezaznamenal, nicméně nelze je vyloučit v souvislosti s novým formálním pojetím trestného činu, kde již není vyžadován znak společenské nebezpečnosti jednání.²¹² Další výhrady směřovaly vůči ustanovení § 250b trestního zákona tak, jak je vymezen ve stávající právní úpravě v odst. 1, kde přetrvává řada výhrad poukazujících vedle absence znaku způsobení škody na nedostatečnou přesnost zákonné definice tohoto trestného činu, která se projevuje problémy při jeho aplikaci v praxi. Bohužel ani nově formulovaná skutková podstata trestného činu úvěrového podvodu podle § 211 nepřinesla v tomto směru žádné zlepšení. V tomto směru lze poukázat opětovně na již výše zmíněné vyjádření Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze k návrhu trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR k výkladu pojmu „úvěrová smlouva“, jež vystihuje podstatu námitek směřujících vůči stávající formulaci skutkové podstaty tohoto trestného činu, a které lze vztáhnout i na novou úpravu v zákoně č. 40/2009 Sb. Toto vyjádření konstatuje, že ustanovení § 250b trestního zákona nesplňuje požadavek určitosti, jasnosti a přesnosti, v důsledku čehož vyvolává interpretační potíže, které však nelze odstranit soudním výkladem nepřipustně rozšiřujícím hranice trestnosti tím, že by pod pojem „úvěrová smlouva“ řadil i další typy smluv. K odstranění nejednotného výkladu by bylo vhodnější volit cestu novelizace trestního zákona, a to nejspíše doplněním termínu „úvěrová smlouva“, event. volbou jiného jednoznačnějšího pojmu,

---

²¹² Srov. ust. § 13 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb.

přičemž je v této souvislosti poukazováno na německou právní úpravu, která používá pojmu „kredit“ a také trestní zákoník SRN podává jeho podrobnou definici.²¹³ Navíc nelze pominout, že současná právní úprava neumožňuje postihnout jako trestný čin podle § 250b zneužívání dalších forem financování, jež však není poskytováno na základě úvěrové smlouvy. Finanční ústavy dnes poskytují v nemalé míře řadu bankovních produktů, které mají obdobný charakter jako úvěr, byť nejsou uzavírány podle § 497 a násl. obchodního zákoníku. Jejich postih, v případě podvodného vylákání či zneužití k jiným účelům, je však možný pouze podle obecného trestného činu podvodu podle § 250, neboť nová právní úprava v tr. zákoníku č. 40/2009 Sb. nedoznala v tomto směru změn.

I když lze konstatovat, že skutková podstata trestného činu úvěrového podvodu podle ustanovení § 250b odst. 1 se v praxi celkem osvědčila, neboť postihuje jednání, jež se dotýká především činnosti bankovního sektoru a může mít, s ohledem na způsobené škody, dalekosáhlé důsledky pro ekonomiku celé republiky a jde zpravidla o jednání, které je obtížně postižitelné podle obecné skutkové podstaty podvodu, nelze přehlédnout, že omezení podvodného jednání pouze ve vztahu k úvěrové smlouvě sebou nese jistá omezení stran použití i na jiné finanční produkty. Jak však výše uvedeno, nový trestní zákoník však podstatnou část výhrad, jež jsou vznášeny vůči tomuto ustanovení, nijak nevyřešil a soudně trestní postih pro tento trestný čin je i nadále možný pouze pro podvodná jednání v souvislosti se získáním, příp. nově i čerpáním finančních prostředků na základě úvěrové smlouvy. V tomto směru se jako vyhovující jeví výše uvedená úprava v trestním zákoníku SRN, který pod vlastní definici úvěru zahrnuje i další alternativní formy financování, než jen na základě úvěrové smlouvy. Řešením by mohlo být, pokud by byla obdobným způsobem ve výkladových pravidlech hlavy VIII nového trestního zákoníku definována úvěrová smlouva, příp. úvěr pro

---

²¹³ Srov. Rt 6/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

účely trestního řízení, kde by oba tyto pojmy byly vymezeny podstatně šířeji než v obchodním zákoníku. Lze však připustit, že i takový postup by měl nepochybně řadu odpůrců, kteří by poukazovali na problémy vznikající v důsledku nejednotnosti pojmů v obchodním a trestním zákoníku, které se naopak nová úprava snažila odstranit nově formulovanými skutkovými podstatami trestného činu pojistného podvodu podle § 210 tak, aby pojmy zde používané odpovídaly pojmům uvedeným v zákoně o pojistné smlouvě.²¹⁴

Pokud jde o další změny, jež sebou nová úprava přináší, je jejich hodnocení v tuto chvíli předčasné, neboť teprve v praxi se projeví případné problémy a nejasnosti. Již v tuto chvíli je však možné se zmínit o dvou úpravách, které by měly část nyní existujících problémů odstranit. Jde především o doplnění alternativního znaku „předstírání události s níž je spojeno právo na plnění z pojištění nebo jiné obdobné plnění“ do skutkové podstaty trestného činu pojistného podvodu podle § 210 odst. 2 tr. zákona. Jak již výše uvedeno, tato úprava by měla odstranit dosavadní pochybnosti při právní kvalifikaci dle odst. 1) a 2) ustanovení § 250a, vyplývající z okolnosti, že se znaky obou těchto skutkových podstat částečně překrývaly.²¹⁵ Další přínos je možné spatřit v doplnění skutkové podstaty trestného činu úvěrového podvodu podle § 211 odst. 1 o alternativní znak podvodného jednání „při čerpání úvěru“, neboť nová úprava umožní postihnout taková jednání, jež se vyskytnou v průběhu čerpání.

I přes výše uvedené výhrady lze konstatovat, že stávající právní úprava podvodného jednání je po řadě novelizací trestního zákona celkem odpovídající společenské potřebě a lze předpokládat, že tomu tak bude i po účinnosti nového trestního zákona. Jak vyplývá ze statistických přehledů, zvyšují se počty osob stíhaných a odsouzených především pro trestné činy

---

²¹⁴ Srov. zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, ve znění pozdějších předpisů

²¹⁵ Srov. Rt 36/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

pojistného a úvěrového podvodu, což dokladuje opodstatněnost jejich zařazení do trestního zákona.

9 Přehled vývoje počtu stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob v letech 1993-2008 pro trestné činy § 250, § 250a a § 250b.

9.1 Přehled vývoje počtu osob stíhaných a odsouzených pro trestný čin podvodu podle § 250

rok	stíháno	obžalováno	odsouzeno
1993	4.873	3.095	1.335
1994	5.104	3.458	2.073
1995	7.338	5.842	2.827
1996	7.529	6.112	3.500
1997	7.776	6.103	3.635
1998	7.879	5.894	3.664
1999	10.730	8.861	3.664
2000	11.985	9.445	6.034
2001	12.226	9.486	5.491
2002	10.668	8.949	6.124
2003	9.222	7.884	5.575
2004	8.337	7.295	5.088
2005	7.504	6.600	4.298
2006	6.139	5.409	3.731
2007	5.097	4.493	3.230
2008	4.750	4.119	2.741

Z uvedených statistických přehledů je zřejmé, že od roku 1993 docházelo k pravidelnému nárůstu počtu stíhaných a odsouzených osob pro

trestný čin podvodu. Tento nárůst se sice v roce 2002 zastavil a od té doby lze vysledovat pokles stíhaných a odsouzených pachatelů, nicméně nedá se konstatovat, že by se jednalo o snížení kriminality v této oblasti. Jak je zřejmé z dalších statistických údajů, souběžně s poklesem počtu osob stíhaných a odsouzených pro trestný čin podvodu podle § 250, nastal vzestup trestních stíhání a následně na to i odsouzení pro trestný čin pojistného podvodu podle § 250a a zejména pro trestný čin úvěrového podvodu podle § 250b, když se projevil vliv novely trestního zákona z roku 1998, na jejímž základě byly oba uvedené trestné činy zařazeny do trestního zákona.

9.2 Přehled vývoje počtu osob stíhaných a odsouzených pro trestný čin pojistného podvodu podle § 250a

Rok	stíháno	obžalováno	odsouzeno
2000	335	258	74
2001	519	394	113
2002	697	570	209
2003	870	722	242
2004	860	705	403
2005	698	584	357
2006	514	430	319
2007	489	389	281
2008	498	419	226

9.3 Přehled vývoje počtu osob stíhaných a odsouzených pro trestný čin úvěrového podvodu podle § 250b

Rok	stíháno	obžalováno	odsouzeno
2000	735	619	243
2001	2.009	1.592	652
2002	4.406	3.794	2.094
2003	4.172	3.693	2.686
2004	5.113	4.437	2.944
2005	10.432	9.153	5.588
2006	12.748	11.017	8.211
2007	9.741	8.551	6.403
2008	6.147	5.351	4.774

V případech trestných činů pojistného podvodu podle § 250a i úvěrového podvodu podle § 250b je statisticky vedena evidence až od roku 2000.

Statistické údaje za rok 2009 nebyly v době zpracování práce k dispozici.

Resumé:

Recodification of the Criminal Code did not produce any significant interference with the basic facts of the general crime of fraud, substantial changes have affected specific crime of insurance fraud, credit crime. Self-regulated has been a criminal offense grant credit. Significant changes occurred in the definition of the circumstances which qualifies severe penalties to sanction any type of serious negotiations, which usually occur in practice, whether it is a way of acting or harder result. The newly introduced stricter penalties special recidivism is undoubtedly intensify repression and criminal. This adjustment will affect the other property crimes. However, the stricter qualifications will remain in place bipartite offenses examined, unless the place even more stringent law as an offense, for which generally implies a greater use of simplified forms of management, including the use of detours and alternative solutions should be found here wide use means of mediation and probation.

In fact only a partial presentation of fraudulent practices in the Czech criminal law are justified by the fact that crimes against property were since year 1990 quite often amended and such amendments have gone through the proper verification in practice, and thus must be in the great majority, as the basic facts, included in the outline of the new Criminal Code. In the case of certain proposed clarification of certain factual elements, these are based on practical experience in their application.

Legislature did not use the revision of the options that was afforded and removed from the Criminal Code some of the adjustment from the outset, which raised doubts and reservations. This particularly concerned the absence of a character of causing slight damage but the basic facts fundamentals specific crimes of fraud, which carries the risk of criminalization is less harmful conduct. While it is true that the current development of case law has identified a trend, however, can not be excluded under the new formal concept of the offense, which is no longer required to sign the social hazards of negotiations.

Although it can be concluded that the merits of credit fraud offense in practice mainly proved, as it affects conduct that affects majority of the activities of the banking sector and may have with regard to the damage caused, far-reaching consequences for the economy over the country and as a rule of conduct which is difficult punishable under the general merits of fraud can not be overlooked that the restriction of deception only in relation to the loan contract entails the use of certain restrictions on parties to other financial products. However a substantial proportion of objections were raised against this provision, the new Criminal Code does not solve a criminal court penalties for this offense, which are still possible for fraudulent conduct in connection with the acquisition or drawing funds under the credit agreement. As regards the other changes that bring a new change, their evaluation is at this point premature, since only practice will show any problems and uncertainties.

Already at this moment but it is possible to mention two adjustments that would be much of the existing problems removed. This is mainly to add character to the alternative "simulation event with which the right to claim on insurance or other similar transactions" in the facts of the crime of insurance fraud. Further benefits can be seen in complement elements of the offense of credit fraud is the alternative character of deception in the borrower, since the new legislation will affect such negotiations, which occur during the drawdown.

Despite the above objections can be stated that the existing law of fraud after a number of amendments to the Criminal Code total adequate social need and it can be assumed that this will be after the effectiveness of the new Criminal Code. Moreover, even for statistical reporting is evident that increasing numbers of persons prosecuted and convicted for criminal offenses in particular insurance and loan fraud, which documents the merits of their inclusion in the Criminal Code.

Klíčová slova:

Podvod, pojistný podvod, úvěrový podvod.

Key words:

Fraud, insurance fraud, credit fraud.

Seznam použité literatury:

- [1] Dolenský, A.: Úvěrový podvod. [Hospodářské noviny 17.12.1997:3]. [ASPI].
- [2] Draščík, A. a kol.: Přehled judikatury. trestné činy proti majetku. Materiály pro interní potřebu soudů. 2008.
- [3] Draščík, A., Hasch, K., Kučera, P.: Přehled judikatury-trestné činy proti majetku. ASPI Publishing, 2004. ISBN 80-7357-053-X.
- [4] Draščík, A., Hasch, K., Kučera, P.: Přehled judikatury-trestné činy proti majetku, podvod. ASPI Publishing, 2004. ISBN 80-86395-88-X.
- [5] Herczeg, J.: K pojmu „úvěru“ u trestného činu úvěrového podvodu [TP. 2004, 1: 2]. [ASPI].
- [6] Hrušáková, M.: Vybrané majetkové trestné činy v novém trestním zákoníku ve srovnání s aktuální úpravou se zaměřením na nedbalostní trestné činy. Bulletin advokacie č. 10/2009.
- [7] Jelínek, J.: Novelizace trestního práva v roce 1997. Linde Praha, 1998. ISBN 80-7201-118-9.
- [8] Jelínek, J. a kolektiv: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. Linde Praha, a.s. 2008. ISBN 978-80-7201-696-9.
- [9] Jelínek, J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 1. vydání. Praha: Leges. 2009. ISBN 978-80-87212-22-6.
- [10] Kvasnica, M.: Úvěrový podvod. 2007. [<http://www.lexforum.cz/85>].
- [11] Nejvyšší soud ČR: K materiální stránce vyšší trestnosti trestného činu podvodu s ohledem jednak na existenci zástavy, jednak na délku doby, která uplynula od jeho spáchání. Trestněprávní revue č. 3/2008.
- [12] Novotný, O., Dolenský, A., Jelínek, J.: Trestní právo hmotné – zvláštní část. 3. vyd. CODEX Bohemia, 1997. ISBN 80-85963-24-8.
- [13] Novotný, O., Dolenský, A., Navrátilová, J.: Trestní právo hmotné 2 zvláštní část. 4. vydání. ASPI Publishing, 2004. ISBN 80-86395-67-7.
- [14] Púry, F.: Ke zjišťování výše škody u trestného činu zpronevěry a podvodu. Soudní rozhledy č. 12/1999.
- [15] Schönke, A.: Strafgesetzbuch: Kommentar, 26. vydání, C.H. Beck,

Mnichov 2001.

- [16] Solnař, V.: Systém československého trestního práva, Základy trestní odpovědnosti. Academia Praha. 1972.
- [17] Soukup, P.: Způsobení škody podvodu a jeho zvláštních druhů. trestní právo č. 4/2007.
- [18] Šámal, P., Púry, F., Rizman, S.: Trestní zákon komentář. 6. vydání. C.H.Beck, 2004. ISBN 80-7179-579-8.
- [19] Teryngel, J.: K postihu hospodářských trestných činů v novém trestním kodexu. Trestní právo č. 6/2009.
- [20] Teryngel, J.: K tzv. balíčkové novele trestního zákona. Bulletin advokacie č. 2/1998.
- [21] Vantuch, P.: Ke konstrukci a možnostem postihu pro trestný čin pojistného podvodu dle § 250a trestního zákoníku. [ASPI]. 1999.

Ostatní prameny:

- [1] Důvodové zprávy k novelám trestního zákona. [ASPI].
- [2] Listina základních práv a svobod č. 2/1993 Sb. [ASPI].
- [3] Nejvyšší státní zástupce. Výkladová stanoviska č. 15/2003: Ke sjednocení výkladu zákonů ke vztahu ustanovení § 250 odst. 1 a § 250a odst.1 a §250b odst. 1. [ASPI]. 2003.
- [4] Sbírký nálezu a rozhodnutí Ústavního soudu ČR.
- [5] Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek.
- [6] Slovenský trestní zákon – Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Vydavatelství KUFR. Praha 2006.
- [7] Statistické údaje kriminalistiky Ministerstva spravedlnosti ČR [www.justice.cz].
- [8] Trestný zákon Slovenské republiky č. 300/2005 Z.z. [jaspi.justice.gov.sk].
- [9] Trestní zákoník Spolkové republiky Německo (StGB). [www.legislationline.org].

- [10] Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, ve znění pozdějších předpisů. [ASPI].
- [11] Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. [ASPI].
- [12] Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. [ASPI].
- [13] Zákon č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. [ASPI].
- [14] Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů. [ASPI].
- [15] Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. [ASPI].
- [16] Zákon č. 218/1949 Sb., o hospodářském zabezpečení církví a jiných náboženských společností, ve znění pozdějších předpisů. [ASPI].
- [17] Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. [ASPI].